

A Belügyminisztérium elektronikus hírlevele az önkormányzati tisztviselők számára

ÖNKORMÁNYZATI HÍRLEVÉL 2012. ÉVI KÜLÖNSZÁM – ÖNKORMÁNYZATI TUDÁSTÁR

Tartalom

Módszertani segédlet az önkormányzatok számára.....	2
A helyi önkormányzatok társulásairól szóló szabályozás változásai	2
Tájékoztató a települési önkormányzatok számára a járások kialakításáról	5
Módszertani útmutató a katasztrófavédelem önkormányzati feladatainak ellátásához	12
Közfoglalkoztatási módszertani segédlet az önkormányzatok számára	73
Módszertani útmutató a közbiztonság és közrend fenntartásával kapcsolatos önkormányzati feladatokról.....	87
Útmutató a földrajzi nevek megállapításához és megváltoztatásához	105

Az önkormányzati rendszer megújításának lényeges eleme a **társulási rendszer átalakítása**. A változtatás **célja és lényege** a rendszer **egyszerűsítése, áttekinthetővé, rugalmasabbá, hatékonyabbá** tétele.

Jogszábeli háttér:

- **2012. január 1-jén hatályba lépett:**
Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés k) pont
/szabad társulás elve/
Alaptörvény 34. cikk (2) bekezdés
/”kötelező társulás” lehetősége/
- **2013. január 1-jén hatályát veszti:**
A helyi önkormányzatok társulásairól és együttműködéséről szóló 1997. évi CXXXV. törvény
A települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásairól szóló 2004. évi CVII. törvény
- **2013. január 1-jén hatályba lép:**
Magyarország helyi önkormányzatairól szóló CLXXXIX. törvény
/IV. fejezet: A helyi önkormányzatok társulásai/

Önmagában azzal, hogy az említett törvények hatályukat veszítik, **nem szűnik meg** sem a többcélú-, sem bármilyen más társulás, hanem a **szabad társulás** alkotmányos alapelve alapján, az Möt. rendelkezései szerint, a jelenlegi **társulási megállapodás** és szervezeti- és működési szabályzat szerint működhetnek tovább. **Az új önkormányzati törvény IV. fejezete** nem társulási formáról rendelkezik, hanem a bármilyen társulási „formára” vonatkozó **általános szabályokról**. Így **nem „átalakulásról”**, hanem – amennyiben szükséges – a társulási megállapodás olyan **módosításáról** beszélhetünk, hogy az **ne legyen ellentétes** az új önkormányzati törvény IV. fejezetével. **Erre a módosításra ad 2013. július 1-ig szóló határidőt** a törvényalkotó. **A társulás sorsa tehát továbbra is a tagok kezében van. Szabadon dönthetnek** a megszüntetésről, kiválásról, módosításról stb., a már említett egyetlen törvényi korlát keretei között (2013. július 1. után belső szabályaik **nem lehetnek ellentétesek az új önkormányzati törvény IV. fejezetével**). A jelzett törvények hatályon kívül helyezése csak azt jelenti, hogy az abban szereplő **kötöttségek** (egy kistérségen belül egy társulás, a finanszírozási feltételt jelentő feladatvállalás stb.) **megszűnnek**, további alkalmazásukról az érintett önkormányzatok döntenek (maradhatnak a tagok, lehet ugyanaz a feladatellátás stb.) Ha a társulás megszüntetése mellett döntenek, **néhány alapvető kérdésre** (pl. vagyoni elszámolás, iratkezelés, munkajogi kérdések, pályázatok sorsa stb.) a **társulási megállapodásban kell megadni a választ**. Amennyiben a hatályos megállapodás nem foglalkozik a megszűnés, kiválás kérdéseivel, ezt még a **döntés meghozatala előtt pótolni kell**. A társulás jövőjére (megszűnés, további működés stb.) vonatkozó döntés során **számba kell venni azon kötelezettségeket**, melyeket a társulás vállalt, mert egyes esetekben

lehetséges, hogy nincs mód a változtatásra, illetve a változtatás meghatározott források visszafizetésével jár együtt. Ezeket a körülményeket a **társulás tagjai mérlegelhetik**, ezért nem rendelkezett a jogalkotó a társulás törvény alapján történő megszüntetéséről.

Az egyik jelentős változás a **társulások munkaszervezetének státusát, illetőleg a társulások jogi személyiségét** érinti. Az eddig jogi személyiséggel nem rendelkező társulásokat **jogi személyiségűvé kell átalakítani**, a jövőbeni munkaszervezetek viszont **elveszítik önálló jogi személyiségüket**. A munkaszervezet ezután **csak polgármesteri hivatalon** (a székhelytelepülésen vagy megállapodás szerint más településen) **belül működhet** és a munkavállalók foglalkoztatási jogviszonya **csak közszolgálati jogviszony** lehet. A polgármesteri hivataloknak a jegyző államigazgatási feladatai változása miatt egyébként is szükséges átalakítása során erre a szabályra is figyelmet kell fordítani. Az újjáalakítás végső dátuma a 2013. január 1-jét követő hatvan nap eltelte. [Mötv. 146. § (2) bekezdés]. A társulásokat **nem jogszabály**, hanem az alapító önkormányzatok társulási megállapodása **hozta létre**, így a jogutódlás kérdését nem jogszabály, hanem az alapító önkormányzatok rendezik a megszüntetésről szóló döntésükben. A társulás megszüntetése esetén a társulásban ellátott kötelező önkormányzati **feladatok ellátását** a településeken a **jövőben is biztosítani kell**. A társulási megállapodások törvény által előírt – főleg a szervezeti kereteket érintő – módosulása természetesen azzal is járhat, hogy valamelyik tag **ki akar lépni** a társulásból. Erről 2013. január 1-je előtt is van lehetőség dönteni. Ennek során az addig hatályos jogszabályok rendelkezései szerint kell eljárni.

A társulás által létrehozott **költségvetési szerv jogutód nélküli** megszüntetésének időpontjáról a megszüntető okiratban kell rendelkezni. Ezt az időpontot nem befolyásolja pl. a költségvetési beszámolóval kapcsolatos kötelezettség ideje, mivel a **beszámoló** az alapító szerv által meghatározott fordulónappal, illetve a **megszüntetés napjával** készül.

A törvényalkotó ugyan **2013. június 30-ig** ad határidőt a jelenlegi társulási megállapodások felülvizsgálatára, esetleges módosítására, az erre vonatkozó **előzetes megbeszéléseket, előkészítő tárgyalásokat célszerű minél előbb elkezdeni**.

Annál is inkább, mert ebben a körben **további jogalkotói aktus** (pl. „végrehajtási rendelet”) **nem várható**.

Gyakori kérdések:

1. Ki tekinthető a kistérségi társulás jogutódjának 2013. január 1-e után?

Egyrészt szükségtelen a jogutódlás kérdéséről külön rendelkezni, mert megszűnés hiányában ez a kérdés fel sem merül, hiszen az Mötv. IV. fejezetének hatálybalépésével nem szűnnek meg a kistérségi társulások. Másrészt, a társulásokat nem jogszabály, hanem az alapító önkormányzatok társulási megállapodása hozta létre, így a jogutódlás kérdését nem jogszabály, hanem az alapító önkormányzatok rendezik a megszüntetésről szóló döntésükben. Harmadrészt a társulás megszüntetése esetén a társulásban ellátott kötelező önkormányzati feladatokat a településeken a jövőben is biztosítani kell.

2. Az Mötv. alapján létrehozhatóak-e a társulások járás-, vagy megyehatáron átnyúlóan?

A szabad társulás elve alapján az Mötv. IV. fejezete nem korlátozza, hogy önkormányzatok járás- vagy megyehatáron átnyúlóan is társulhassanak.

3. A többcélú kistérségi társulásból történő esetleges kiválásról az érintett képviselő-testületek csak a felülvizsgálat után, vagy azt megelőzően is dönthetnek?

A társulási megállapodások törvény által előírt – főleg a szervezeti kereteket érintő – módosulása természetesen azzal is járhat, hogy pl. valamelyik tag ki akar lépni a társulásból. Erre az Mötv. által szabályozott felülvizsgálatot megelőzően is van lehetőség dönteni, melynek során a hatályos jogszabályok rendelkezései szerint kell eljárni (Ötv, Tttv., valamint a Ttv.). A jelenleg hatályos jogszabály (Tttv. 1. § (5) és 4. § (7) bekezdései) hasonlóan a 2013. január 1-vel hatályba lépő Mötv. 89. §-ához, a kiválási szándék bejelentése és a tényleges kiválás között (ha törvény eltérően nem rendelkezik) hat hónapos kötelező időszakot ír elő, valamint a kiválásra csak naptári év utolsó napjával lehet. A kiválásról a társulás tagja minősített többséggel döntenek.

4. A felülvizsgált és módosított társulási megállapodás egy új jogi személyiségű társulást eredményez, új törzskönyvi jogalany jön létre?

A megállapodás felülvizsgálatának és módosításának nem új (jogi személyiségű) társulás létrejötte a következménye. A felülvizsgálatnak azzal az eredménnyel kell járnia, hogy a társulási megállapodás megfelel az Mötv. rendelkezéseinek, erre figyelemmel a megállapodás tartalma (esetlegesen pl. a társulás elnevezése) változik ugyanazon jogi személynél.

5. A társulás esetleges megszűnésének időpontját befolyásolják-e például a költségvetési beszámolóval kapcsolatos kötelezettségek, működnie kell-e a társulási tanácsnak és a munkaszervezetnek az Áht/Ávr. szerinti beszámolási kötelezettség érdekében?

A társulás által létrehozott költségvetési szerv jogutód nélküli megszüntetésének időpontjáról (az Áht. 11. § (7) bekezdése szerint) a megszüntető okiratban kell rendelkezni. Így ezt az időpontot nem befolyásolja pl. a költségvetési beszámolóval kapcsolatos kötelezettség ideje, mivel a beszámoló az alapító szerv által meghatározott fordulónappal, illetve a megszüntetés napjával készül. Az államháztartás szervezeteinek beszámolási kötelezettségére vonatkozóan – átszervezés és megszüntetés esetére – az államháztartás szervezetei beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet (Korm. rendelet) tartalmaz részletes szabályokat. A Korm. rendelet 13/A. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az átszervezéssel, a jogutódlással, illetve jogutód nélkül véglegesen megszűnéssel érintett államháztartási szervezet az alapító szerv által meghatározott fordulónappal, illetve a megszűnés napjával, leltárral és záró főkönyvi kivonattal alátámasztott beszámolót köteles készíteni. A társulási tanácsnak, mint döntéshozó szervnek az Mötv. 94. § szerint működnie kell 2013. január 1-ét követően is, azonban hangsúlyozni kell, hogy önálló munkaszervezet nem működhet.

Készítette: Belügyminisztérium Önkormányzati Feladatok Főosztálya

A Nemzeti Együttműködés Programjában megfogalmazott cél a Jó Állam kialakítása. A Jó Állam pedig magában hordozza az átlátható és felelős állam működését, az egyszerűbb közigazgatási szabályozást és intézményrendszert is. Az állampolgárok, ügyfelek, vállalkozók szempontjából további fontos elem a kiszámítható és stabil állam, azaz az állami szabályozás, a jogalkotás legyen koherens.

Mindezen elvek mentén, a Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Programban megfogalmazott célok elérése érdekében került sor a közigazgatás szervezetrendszerének áttekintésére. A központi, majd a területi államigazgatás átalakítását, valamint a megyei önkormányzatok konszolidációját követően a Jó Állam kialakításának következő lépcsője az államigazgatás helyi szintjének áttekintése, és a Kormány döntése alapján a modern kori járások kialakítása. A kialakítás alapelve a gyors és könnyű hozzáférés biztosítása az államigazgatási szolgáltatásokhoz, a létező ügyintézési helyszínek megőrzése, a területi államigazgatási szervek illetékességi területeinek járási alapú rendezése, valamint a megyék határainak megőrzése.

I. A járási rendszer kialakításának ütemezése:

- 2011 nyara: kutatóintézeti tanulmány készült (HÉTFA Elemző Központ)
- 2011. szeptember 1. Korm. határozat a járások kialakításáról (1299/2011. (IX. 1.) Korm. határozat)
- 2012. január 10-29.: Járási koncepció és a járási térképek társadalmi egyeztetése
- 2012. március 30.: Járásokkal összefüggő törvényjavaslat benyújtása az Országgyűléshez
- 2012. június 25.: az Országgyűlés elfogadta a járások kialakításáról szóló törvényt (2012. évi XCIII. törvény)
- 2012. július 26.: 174/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet a járási hivatalokhoz kerülő államigazgatási feladat- és hatáskörökről
- 2012. augusztus 13. Járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 218/2012. (VIII. 13.) kormányrendelet elfogadása (járási hivatal szervezete és a járások illetékessége)
- 2012. október 31.: Megállapodások megkötése a kormányhivatalok és az önkormányzatok között
- 2012. november 30: Miniszteri rendeletek elfogadása tárcánként
- 2013. január 1.: Járási hivatalok felállítása
- 2013. január 30: Üzemeltetési megállapodások megkötése a kormányhivatalok és a települési önkormányzatok között a közös használatú ingatlanok és ingók tekintetében

A járási rendszer kialakítása szakmai megalapozása érdekében a HÉTFA Elemző Központ gondozásában szakmai tanulmány készült. A tanulmányok, valamint az előzetes szakmai egyeztetések alapján került kialakításra a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, mint járások előkészítéséért felelős szaktárcának a fővárosi és megyei kormányhivatalokkal egyeztetett javaslata.

Az előkészítést követően a járások kialakításának koncepcionális elveiről a Kormány az 1299/2011. (IX. 1.) Korm. határozatával (a továbbiakban: Korm. határozat) döntött. Ebben a határozatban került megfogalmazásra, hogy a járások államigazgatási szintet képviselnek majd, és a járási hivatalok is államigazgatási feladatok ellátására jönnek létre.

Járások kialakításánál érvényesíteni kívánt célok:

- a területi államigazgatás újjászervezése
- fő szabály szerint az államigazgatási feladatok államigazgatási területi szervekhez telepítése
- az államigazgatás járási szintű szerveinek integrálása
- az identitásra, a közösségépítésre, a településszerkezeti adottságokra és a szakmai teljesítőképességre alapozott, hosszú távon stabil járás létrehozása.

A modern kori járások feladata, hogy azokon a központoktól távoli, periferikus elhelyezkedésű településeken és településcsoportokban is biztosítsák az államigazgatás hozzáférhetőségét, ahol ma csak kevés ügy intézésére van lehetőség, s ahol a hatósági ügyintézés minősége alacsony. A modern kori járások fenti szempontokra tekintettel levő meghatározása révén:

- javul az államműködés méretgazdaságossága;
- csökken az állampolgárok által az államigazgatási ügyek intézésére (beleértve a tájékozódásra) fordított idő és a kapcsolódó utazási költség;
- csökken a jelenlegi központoktól távolabb élő polgárok esélyegyenlőség terén tapasztalható hátránya;
- a mainál elérhetőbbé válik az államigazgatás, csökken az elintézetlen ügyek aránya, javul a szabályozás minősége, erősödik az állam közjót szolgáló jelenléte;
- nő az állampolgárok állam irányában megnyilvánuló bizalma.

A járások kialakítása során széles körű társadalmi és szakmai egyeztetésekre került sor, ennek alapján történt a KIM javaslatának társadalmi egyeztetése 2012. január 10-29. között, melynek során 757 észrevétel érkezett a települési önkormányzatoktól és az állampolgároktól. A 757 javaslatból 29 javaslat a járások és a járási hivatalok kialakítására vonatkozó javaslat volt, 349 javaslat irányult településnek másik járáshoz történő átcsatolására, illetve 379 javaslat érkezett új járásszékhely kijelölése érdekében. A járási térképekkel összefüggően beérkezett összesen 728 javaslat 269 településre (ebből 6 fővárosi kerületre) vonatkozott, ami a beérkezett javaslatok 96,1 %-át jelentette. A járási székhelynek javasolt települések száma összesen 69 db, ami a javaslatok 9,47 %-át teszi ki. A társadalmi egyeztetés január 29-ai lezárását követően is több mint 150 megkeresés érkezett a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumhoz, amelyben a települési önkormányzatok a járásokkal kapcsolatban tettek javaslatot.

Mindezek mellett a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium vezetői több önkormányzati fórumon hallgatták meg és vitatták meg a megújuló önkormányzati és járási rendszer megújításával kapcsolatos elképzeléseket. A Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének (TÖOSZ) megkeresésére mind a 19 megyében, két hónapon át polgármesterekkel és jegyzőkkel került sor egyeztetésekre, de részt vettek a kollégák a Községek, Kistelepülések és Kistérségek Országos Önkormányzati Szövetségének, valamint külön az Önkormányzatok Nemzeti Együttműködési Fóruma ülésén minden önkormányzati érdekszövetség jelenlétében tárgyaltak a járási rendszer kialakítására vonatkozó javaslatról. A cél az volt, hogy a lehető legszélesebb körben ismertessük a járási rendszer létrehozásával

kapcsolatos tudnivalókat, meghallgassuk az észrevételeket. Ennek okán külön konzultációra került sor a Magyar Köztisztviselők, Közalkalmazottak és Közszolgálati Dolgozók Szakszervezetével is.

II. A járási (fővárosi kerületi) hivatalok felállítása

A járási (fővárosi kerületi) hivatalok (továbbiakban: járási hivatal) a fővárosi és megyei kormányhivatalok szervezeti egységeiként kerülnek felállításra 2013. január 1-jével. A kialakítás folyamatában a Kormány azt a modellt fogadta el, amely vidéken 175 járással és a fővárosban 23 kerülettel, azaz összesen 198 járással számol. A járásokról szóló törvényt az Országgyűlés a 2012. június 25-én fogadta el, míg a járások illetékeségi területét a Kormány a 218/2012. (VIII. 13.) Kormányrendeletben határozta meg.

A járási hivatalok legfontosabb feladata a megyei szintnél alacsonyabb szinten intézendő átkerülő államigazgatási feladatok ellátása lesz. Ennek alapján a járási hivatalokhoz kerülnek a jegyző hatáskörébe tartozó egyes államigazgatási ügyek, valamint a megyei kormányhivatalok szakigazgatási szervei kistérségi kirendeltségeinek, ügyfélszolgálatainak, irodáinak feladat- és hatáskörébe tartozó ügyek. A járási hivatalokkal kapcsolatban hangsúlyozni szükséges, hogy a járási hivatalok száma nem tekinthető azonosnak az ügyintézési helyszínek számával. A meglévő ügyintézési helyszínek ugyanis megtartásra kerülnek és a járásokban is kialakításra kerülnek kormányablakok. Így a kormányablakok hálózata országosan mintegy 300 helyen lesz elérhető, és egy-egy járásban akár több kormányablak működhet.

Mindezek alapján az államigazgatási ügyek elintézésének tényleges helyszínévé a kormányablakok válnak majd. A járásokról szóló Kormányhatározat rögzíti azonban azt is, hogy a meglévő ügyintézési helyszíneket is fenn kell tartani. Erre tekintettel a járási hivatalok egyes településeken kirendeltségeket fognak fenntartani, ahol az állampolgárok a hét minden napján elérhetik a járási hivatal kormánytisztviselőit, illetve települési ügysegédek útján is jelen lesz a járási hivatal a kisebb településeken. Mindezzel biztosítható, hogy a mainál hatékonyabban és az állampolgárok számára olcsóbban működő, jobb minőséget nyújtó államigazgatási rendszer kerüljön kialakításra és ezzel az állampolgárok számára könnyebb és életszerűbb lesz a mindennapi ügyeik intézése.

A járási hivatalokban – a fővárosi és megyei kormányhivatalokhoz hasonlóan – törzshivatal és szakigazgatási szervek kerülnek majd kialakításra. Ennek megfelelően a járási hivatal törzshivatalába kerülnek pl. a jelenleg a polgármesteri hivatal keretében működtetett okmányirodák, vagy a járási hivatal törzshivatala látja el a járási hivatalhoz átkerülő szociális feladatokat. A járási hivatalokban mindezek alapján a következő szakigazgatási szervek fognak működni:

- járási gyámhivatal
- járási építésügyi hivatal
- járási hivatal állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző szakigazgatási szerve
- járási földhivatal
- járási hivatal munkaügyi kirendeltsége
- járási népegészségügyi intézet

Ugyanakkor azt hangsúlyozni kell, hogy az említett szakigazgatási szervek nem lesznek megtalálhatóak minden egyes járási hivatalban, a jelenlegi ügyintézési helyszínek a szakigazgatási szervek esetében nem fognak megnövekedni, külön kormányrendeletek fogják meghatározni, mely járási hivatalban mely szakigazgatási szerv lát el feladatokat.

A járási hivatalok kizárólag államigazgatási feladatokat fognak ellátni, azaz csak államigazgatási feladatok kerülhetnek át a települési önkormányzatoktól, önkormányzati feladatok nem. Ugyanakkor nem minden államigazgatási feladat kerül át a járási hivatalokhoz, azon államigazgatási feladatot, amelyeket minden településen érdemes ellátni, speciális helyi ismereteket, vagy azonnali beavatkozást igényelnek, maradnak a települési jegyzőnél, polgármesternél.

A járási hivatalokhoz kerülnek a jegyzői feladatok közül:

- okmányirodai feladatok (lakcímnnyilvántartás, útleveél-igazgatás, gépjármű-nyilvántartás),
- egyes gyám- és gyermekvédelmi ügyek,
- egyes szociális igazgatási ügyek,
- családtámogatási ügyek,
- köznevelési feladatok,
- menedékjogi ügyek,
- egyéni vállalkozói tevékenység engedélyezés,
- egyes kommunális típusú ügyek (pl. temetőengedélyezés)
- egyes állategészségügyi feladatok (pl. cirkuszi menázséria, állatotthon engedélyezés)
- a fővárosi és megyei kormányhivatalok által átvett szabálysértési feladatok (2012. április 15-től a fővárosi, megyei kormányhivatalba átkerült hatáskör)
- a helyi védelmi bizottságok vezetése
- egyes vízügyi hatáskörök
- egyes speciális építéshatósági ügyek (pl. műemléki építési engedélyezés 2012. július 1-től)

A jegyzőnél maradnak az alábbi feladat- és hatáskörök:

- birtokvédelmi eljárás
- hagyatéki eljárás
- anyakönyvi eljárás
- adóigazgatás és adóvégrehajtás
- egyes építésügyi igazgatási feladatok
- kereskedelmi engedélyezés
- a helyi önkormányzati rendeletalkotáshoz kötött szociális ellátások
- gyermekvédelmi támogatások

III. Hogyan történik a járási hivatalok kialakítása?

A jogalkotási feladatokkal párhuzamosan zajlik a járási hivatalok kialakításának előkészítése, amelyet egy széleskörű, a települési önkormányzatok aktív közreműködésével zajló felmérés alapozott meg 2012 nyarán.

A felmérés során szolgáltatott adatok alapján a fővárosi és megyei kormányhivatalokat vezető kormány megbízottak 2012. október 31-ig kötik meg a megállapodásokat a települési önkormányzatok polgármestereivel. A megállapodás tervezete a járási hivatalokról szóló

kormányrendelet mellékleteként került kihirdetésre. Ebben a megállapodásban szükséges rendelkezni többek között az ingyenes használatba átadásra kerülő ingatlan és ingó vagyonelemekről, a járási hivatalok állományába átkerülő köztisztviselőkről, és minden olyan kérdésről, amely biztosítja a járási hivatalok és a települési önkormányzatok jövőbeni együttműködését.

A megállapodások tekintetében fontos szempont, hogy az egyes települések tekintetében a megállapodások tartalma eltérhet egymástól, illetve lesznek olyan települések, amelyek esetében nem is kerül sor megállapodás megkötésére. Mindazon településekkel szükséges a kormányhivataloknak megállapodást kötnie, amelyektől akár ingatlan/ingó ingyenes használatba vételre, akár köztisztviselő átvételére kerül sor, illetőleg, amely településen a járási hivatal kirendeltséget fog működtetni, illetve ahova települési ügysegéd fog kijárni. Természetesen a megállapodásnak minden esetben csak azon kérdéseket kell rendeznie, amelyek a fenti felsorolásból relevánsak, erre a járási hivatalról szóló 218/2012. (VIII. 13.) Korm. rend. külön felhatalmazást ad. Ennek megfelelően, ha az adott településen csak települési ügysegéd fog működni, de pl. a településtől sem eszköz, sem köztisztviselő nem kerül átvételre, a megállapodásnak a települési ügysegéd elhelyezéséről és a részére a polgármesteri hivatal által biztosított eszközökről kell szólnia. Ugyanakkor, ha egy településre települési ügysegéd sem fog kijárni, azon településsel megállapodás megkötésére nem kerül sor.

A megállapodások tekintetében fontos hangsúlyozni, hogy a járások kialakításáról szóló 2012. évi XCIII. törvény értelmében a megállapodást a kormány megbízottnak és polgármesternek kell megkötnie. A Törvény kifejezetten nem rendelkezi róla, de természetesen az önkormányzati törvény alapján a polgármester a megállapodást csak úgy írhatja alá, ha azt előzetesen a képviselő-testület megtárgyalta és elfogadta. A megállapodás mellett kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy az Átadó polgármester részéről a megállapodás mellett a Törvény mellékletét képező teljességi nyilatkozat is aláírásra kerüljön. Tekintettel arra, hogy a köztisztviselők munkáltatója a jegyző/körjegyző, szükségesnek tartjuk, hogy a megállapodás a jegyző/körjegyző részéről is kerüljön szignálásra.

Körjegyzőség esetében a köztisztviselők a körjegyzőség állományába tartoznak. Ebben az esetben az érintett köztisztviselők átadásáról a körjegyzőség székhelye szerinti településsel kell megállapodni. A körjegyzőségbe tartozó települések megköthetnek egy megállapodást is, ebben az esetben a megállapodást a körjegyzőségbe tartozó valamennyi polgármesternek alá kell írni csatolva hozzá a törvény szerinti polgármesteri teljességi nyilatkozatokat is, valamint a körjegyzőnek le kell szignálnia. Ennek a megállapodásnak melléklete(i) lehet(nek) azon speciális kérdésekről (pl. települési ügysegéd elhelyezés) szóló megállapodás, amelyet csak a körjegyzőségbe tartozó egyes településekkel kell megkötni.

Amennyiben az érintett felek nem jutnak, vagy nem minden kérdésben jutnak megállapodásra 2012. október 31-ig, a kormányhivatal jogosult 2012. november 15-ig határozatban dönteni mindazon kérdésekről, amelyekben nem sikerült megállapodásra jutni, azaz akár az ingyenes használatba kerülő ingatlanok/ingóságok köréről, akár az átvételre kerülő köztisztviselők személyéről. Ebben az esetben a határozat a megállapodást pótolja. A települési önkormányzat a kormányhivatal határozatával szemben bírósághoz fordulhat a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályai alapján. A bírósági felülvizsgálati kérelem azonban a

határozat végrehajtását nem függeszti fel, az azonnal végrehajtható, annak érdekében, hogy 2013. január 1-jével a járások kialakítására mindenhol megvalósulhasson.

A megállapodás tartalma tekintetében fontos kiemelni, hogy az ingatlanok tekintetében a megállapodás 1. számú mellékletében külön táblázatban szükséges megállapítani az önkormányzat által ingyenes használatba adott, a járási hivatal által kizárólagosan használt és a járási hivatal, valamint az önkormányzat által közösen használt ingatlanokat. A közös használatú ingatlanok esetében a megállapodás kifejezetten azért rendelkezik arról, hogy a Feleknek az üzemeltetési költségek megosztásáról 2013. január 31-ig kell megállapodást kötniük, hogy ezen kérdések rendezése ne akadályozza az átadás-átvételi megállapodás megkötését.

Az ingóságok tekintetében a Törvény értelmében az átvett államigazgatási feladat ellátására szolgáló vagyon és vagyoni értékű jogok kerülnek átvételre. Az eszközök átvétele során ugyanakkor figyelni szükséges arra, hogy a Korm. rendelet alapján az átvett eszközök pótlása a járási hivatal feladata, azaz azok használhatatlanná válása, meghibásodása, illetve amortizációja esetében a települési önkormányzat a pótlásra nem kötelezhető.

A köztisztviselők átvétele tekintetében fontos hangsúlyozni, hogy az átvételre kerülő feladatok alapján egyes polgármesteri hivatali szervezeti egységek [így pl. az okmányiroda v. a városi gyámhivatalnak legnagyobb része (kivéve, akik a maradó gyermekvédelmi támogatásokkal foglalkoznak)] teljes egészében átvételre kerülhetnek a polgármesteri hivataltól, ideértve az adott osztály vezetőjét is. Az átvétel tekintetében a Törvény egyetlen egy korlátot szab, nem kerülhetnek átvételre azon köztisztviselők, akik a képesítési előírásoknak nem felelnek meg, azaz ilyen köztisztviselőt a járási hivatal semmilyen körülmények között nem vehet át. Ilyen köztisztviselő helyett a képesítési követelményeknek megfelelő más köztisztviselő vagy üres státusz felajánlása szükséges az önkormányzat részéről. A Törvény értelmében az átvétel nem csak a szakmai feladatokat ellátó köztisztviselőkre terjed ki, hanem az önkormányzat funkcionális feladatait ellátó köztisztviselőire is.

A megállapodások megkötésének elősegítése érdekében a fővárosi és megyei kormányhivatalok megyénként járási biztosokat nevezhetnek ki, akik a kormányhivatal főosztályvezető besorolású kormánytisztviselői. A járási biztosok feladata, hogy az október 31-ig megkötendő megállapodásokat előkészítsék, ennek érdekében az átvételre kerülő ingatlanokat és ingóságokat megtekinthetik, a szerződésállományt felülvizsgálhatják és a Kormányrendeletben meghatározott minden olyan intézkedést megtehetnek, amelynek célja a megállapodás megkötése.

IV. A járási határok módosításának lehetősége:

A Kormány a járások illetékességi területét és székhelyét kormányrendeletben rögzítette, szükséges annak a lehetőségét is megteremteni, hogy a közlekedési és a társadalmi viszonyok, illetve egyéb tényezők változása miatt lehetőség legyen a járási határok módosítására, a települési önkormányzatok javaslatot telessenek más járáshoz történő csatlakozásra, vagy önálló, új járás kialakítására. A javaslatot a települések az érintett járási hivatal vezetője véleménye kikérésével (más járáshoz átcsatolás esetén a másik járási hivatal vezetőjének véleményével együtt) a fővárosi és megyei kormányhivatalokon keresztül tehetik meg a

közigazgatás szervezéséért felelős miniszter felé. Az addig beérkezett javaslatokat a közigazgatás szervezéséért felelős miniszter az önkormányzati választások évének április 30-áig terjeszti a Kormány elé.

A Kormány döntése alapján a településnek másik járáshoz történő átcsatolására, illetve új járási hivatal kialakítására – a közös önkormányzati hivatalokra vonatkozó törvényi szabályozással összhangban - az általános önkormányzati választások napjával kerülhet sor. Mindez azt jelenti, hogy a jelenlegi járási lehatárolás megváltoztatására a 2014-es évben, az önkormányzati választás napjával kerülhet sor.

Fontosabb jogszabályok jegyzéke:

- *a járások kialakításáról szóló 1299/2011. (IX. 1.) Korm. határozat*
- *a járások kialakításáról, valamint egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról szóló 2012. évi XCIII. törvény*
- *a járási (fővárosi kerületi) hivatalok kialakításával összefüggésben egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 174/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet*
- *a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 218/2012. (VIII. 13.) Korm. rendelet*

Készítette: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Területi Közigazgatásért és Választásokért Felelős Államtitkárság – Területi Közigazgatás-fejlesztési Helyettes Államtitkárság

I. Bevezetés

A katasztrófák megelőzése és az ellenük való védekezés nemzeti ügy, a védekezés egységes irányítása állami feladat. A rendszer kialakításáért és működtetéséért az állam felelős. A katasztrófák elleni védekezést elsősorban a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, a nem hivatásos polgári védelmi szervek és az egyéb bevonható szervek valósítják meg. A polgári védelem működésével, felépítésével, szervezeti struktúrájával kapcsolatos szabályok, a modern kor kihívásaira adandó válaszok tükrében aktualizálásra kerültek. Az új típusú polgári védelem, az angol terminológiából ismert „civil protection” kifejezés jelentésének megfelelően elsősorban a nem háborús veszélyeztetettség szempontjából jelentkező lakosságvédelmi, felkészítési és megelőzési feladatokat látja el. Ennek tükrében a katasztrófavédelmi törvény szerint a polgári védelem összetársadalmi feladat-, eszköz- és intézkedési rendszer, amelynek célja a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása és a lakosság felkészítése a katasztrófák hatásainak leküzdése érdekében. Mindehhez jelentős mértékben szükség van a társszervek, rendvédelmi szervek, önkormányzatok együttműködésére és közreműködésére. A rendszer hatékony működésének alapvető feltétele, hogy a helyi szintű közigazgatási szereplők ismerjék a katasztrófavédelmi feladatrendszerben betöltött szerepüket, feladataikat és felelősségüket egyaránt.

II. A katasztrófák elleni védekezés rendszere

a) A katasztrófavédelem irányítása

A katasztrófavédelem megvalósításában részt vevő hivatásos katasztrófavédelmi szerveket három csoportba soroljuk:

- országos illetékességgel működő központi szerv,
- a megyei, fővárosi illetékességgel működő területi szervek,
- helyi szervek, amelyek a katasztrófavédelmi kirendeltségek és a hivatásos tűzoltóságok.

A katasztrófavédelem központi szerve a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF), amely önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervei a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok (továbbiakban: igazgatóságok), amelyek jogszabályban meghatározott ügyekben hatóságként járnak el, ellátják a jogszabályokban részükre meghatározott feladatokat, irányítja a hivatásos tűzoltóságokat és a katasztrófavédelmi kirendeltségeket.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek helyi szerve a katasztrófavédelmi kirendeltség (65 db), amely illetékességi területén ellátja a helyi szintű katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatok szakirányítását.

A tűzoltó-parancsnokság a tűzoltási és műszaki mentési, tűzmelegelőzési, polgári védelmi feladatok ellátására létrehozott, önálló működési és illetékességi területtel rendelkező szervezeti egység.

A katasztrófavédelmi iroda a tűzoltó-parancsnokság belső szervezeti egysége, amely elkülönült illetékességi területtel nem rendelkezik. Illetékességi területén szakmai támogatást nyújt a polgármester (a fővárosban a főpolgármester) és közbiztonsági referens részére a katasztrófavédelmi feladatok szervezésében, a megelőzés, felkészítés, a védekezés, helyreállítás és újjáépítési helyi szintű feladatainak ellátásában.

b) A nem hivatásos polgári védelmi szervezetek

A megújult köteles polgári védelmi szervezetek adják a katasztrófák elleni védekezésbe bevonható, nem hivatásosokból álló legnagyobb létszámot. Mindennek alapja a polgári védelmi kötelezettség Alaptörvényben történő rögzítése: Magyarország Alaptörvényének XXXI. cikk (5) bekezdése meghatározza, hogy a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok részére honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – polgári védelmi kötelezettség írható elő. Honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében mindenki **gazdasági és anyagi** szolgáltatás teljesítésére kötelezhető.

A polgári védelmi kötelezettség személyes kötelezettség az emberi élet és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme érdekében. A kötelezettségre vonatkozó határozatok kiadása a területileg illetékes polgármesteri hivatal feladatkörébe tartozik. A polgári védelmi kötelezettségen alapuló beosztó határozatot a szóbeli elrendelést követő 72 órán belül át kell adni a kötelezettnek. A határozatok típusainak mintáját a 2. sz. mellékletben található Határozatok tára tartalmazza.

A polgári védelmi kötelezettség magában foglalja:

a) az adatszolgáltatási kötelezettséget:

Alapja a polgári védelmi szervezetbe történő beosztás, amelyről a polgármester gondoskodik. A polgári védelmi kötelezettség teljesítésével kapcsolatos feladatok végrehajtása céljából a polgármester és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgár

- **személyes adatait** (családi és utónév, születési családi és utónév, nem, születési hely, idő (év, hónap, nap), anyja születési családi és utóneve, lakóhely vagy tartózkodási hely, munkahely, szervezeti beosztásra vonatkozó adatok),
- **foglalkozására és a szakképzettségére vonatkozó** adatait kezelheti.

Azokat a kötelezetteket, akiről a törvény által megjelölt forrásokból adat nem szerezhető be, a polgármester **adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésére** hívhatja fel, amely a következő adatokra terjed ki:

- a szakképzettség,
- a foglalkozás,
- a munkahely megnevezése, címe.

b) a bejelentési kötelezettséget:

A polgári védelmi szervezetbe beosztott **állampolgár köteles:**

- a szakképzettség megszerzését,
- a foglalkozás gyakorlásának megkezdését,
- munkahelye és lakcíme megváltozását a polgármesternél bejelenteni.

A bejelentést a változás napjától számított 15 napon belül kell teljesíteni.

c) a megjelenési kötelezettséget:

- a polgári védelmi szervezet tagja határozattal **kiképzésre** (évente maximum 40 órára) és **gyakorlatra** (évente maximum 72 órára) osztható be.
- a megjelenésre kötelezett a felhívásban megjelölt helyen és időpontban köteles megjelenni.
- a polgármester a kiképzésen és gyakorlaton való részvétel alól indokolt esetben kérelemre halasztást, illetve felmentést adhat.

d) a polgári védelmi szolgálatot:

- a kötelezett köteles a megjelölt helyen és időpontban megjelenni,
- a rábízott polgári védelmi feladatot ellátni, és a kapott utasítást végrehajtani,
- a polgári védelmi szervezetbe beosztott személy esküt tesz,
- a polgári védelmi szolgálatot teljesítő személy ruházatát, a polgári védelmi célra használt járművet és technikai eszközt, létesítményt a polgári védelmi nemzetközi megkülönböztető jelével kell ellátni.

Aki polgári védelmi kötelezettség alatt áll, köteles a polgármester határozata alapján részt venni annak a településnek az azonnali beavatkozást igénylő mentési munkálataiban, amelynek területén tartózkodik.

A polgári védelmi szolgálat elrendelhető:

- időbeli korlátozás nélkül, vagy
- ideiglenesen (15 napot nem haladhatja meg alkalmanként).

A polgármester a szolgálatadási kötelezettség alól indokolt esetben kérelemre felmentést adhat.

A polgári védelmi szolgálat elrendelése

Ideiglenes polgári védelmi szolgálat azonnali teljesítésének elrendelésére

- a Kormány,
- a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter,
- a megyei védelmi bizottság elnöke, a főpolgármester,
- a polgármester jogosult.

A polgári védelmi szervezetbe beosztott munkavállalót

- kiképzés
- gyakorlat
- ideiglenes polgári védelmi szolgálat idejére a munkavégzés alól fel kell menteni.

A felmentés időtartamára távolléti díj jár. A távolléti díj és az ellátás igazolt költségei az elrendelőt terhelik, aki azt a munkáltató részére téríti meg.

A polgári védelmi beosztott személy jogosult:

- a szolgálat teljesítéséhez szükséges ellátásra,
- ruházattal és felszereléssel való ellátásra,
- egyenruha viselésére,
- feladatának ellátásához szükséges felkészítésre,
- védőfelszereléssel, munkaeszközökkel történő ellátásra,

- a munka-, tűz- és balesetvédelmi szabályok megismerésére,
- távolléti díjra, utazási költségtérítésre, az ellátása igazolt költségeinek megtérítésére.

A katasztrófavédelmi törvény bizonyos esetekben felmenti a kötelezettség alól az állampolgárt, illetve lehetővé teszi, hogy azt munkakör ellátásával, közmegbízatás gyakorlásával teljesítse.

Felmentési körök:

a) saját személyéhez kapcsolódóan

- a 18 éven aluli és a mindenkori öregségi nyugdíjkorhatárt elért személy,
- a terhes nő, terhességének megállapításától kezdve,
- aki munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, vagy aki egészségi állapota folytán a kötelezettség teljesítésére alkalmatlan.

b) más személyéhez kapcsolódóan

- a gyermekét saját háztartásában nevelő anya, a gyermek 6 éves koráig,
- a gyermekét saját háztartásában egyedül nevelő szülő, a gyermek 14 éves koráig,
- a szülő, ha 3 vagy ennél több 14 éven aluli gyermekét gondozza,
- aki a vele közös háztartásban élő, állandó ápolásra vagy gondozásra szoruló egyenes ági rokonát vagy házastársát egyedül látja el.

Munkakörből, vagy közmegbízatásból eredő mentesség:

- országgyűlési képviselő,
- európai parlamenti képviselő,
- állami vezető, a vezetői megbízású, valamint feladatköre szerint katasztrófavédelmi feladatot ellátó kormánytisztviselő, köztisztviselő és közalkalmazott,
- jegyző,
- bíró, ügyész, közjegyző, bírósági végrehajtó,
- a Magyar Honvédség tényleges és tartalékos állományú, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja, e szervek alkalmazottja,
- egészségügyi államigazgatási szerv kormánytisztviselője,
- kórházi, járóbeteg- és alapellátást végző orvos és szakképzett szakdolgozó,
- az állami mentőszolgálat dolgozója, betegszállító szervezet dolgozója,
- a készenléti szolgálatot ellátó önkéntes és létesítményi tűzoltó, az önkéntes tűzoltó egyesület szaktevékenységet végző tagja,
- közfeladatot ellátó ágazati védekezési szervezet tagja,
- közüzemi feladatot ellátó létesítmények üzemeltető személyzete,
- szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező, hivatását gyakorló pap, lelkész, rabbi.

A polgári védelmi kötelezettségek teljesítése megtagadható, ha a kötelezettség teljesítésével a kötelezett önmaga vagy mások életét, testi épségét, vagy egészségét közvetlen és súlyos veszélynek tenné ki.

Önkéntes polgári védelmi szervezetek

A katasztrófavédelem önkéntes polgári védelmi szervezeteinek **első pillérét** az önkéntesen jelentkező személyeket adják, akik a polgármester által meghatározott polgári védelmi szervezetben, függelmi rendben teljesítik felajánlott szolgálatukat. Ezeket a tagokat

ugyanolyan jogok és kötelezettségek illetik meg, mint a polgári védelmi kötelezettség alatt álló személyeket.

A polgári védelmi feladat ellátására önkéntesen jelentkezők nyilatkozatot tesznek önkéntes szándékukról, amely alapján a **polgármester** meghatározza, hogy melyik polgári védelmi szervezetben fognak elrendelés esetén szolgálatot teljesíteni.

A polgári védelmi szervezetbe beosztott begyakorolja és alkalmazása idején az előjáró utasításai szerint végrehajtja a számára meghatározott feladatokat. Az önkéntesen segítséget nyújtó személyek az adott feladat végrehajtásáért felelős személy irányításával látják el a számukra meghatározott feladatot.

A **második pillért** az önként jelentkező társadalmi és karitatív szervezetek alkotják, amelyek a katasztrófák elleni védekezésben humanitárius jellegű feladatok végrehajtása útján működnek közre. Annak érdekében, hogy a védekezésbe történő bevonásuk szervezeten és hatékonyan történjen, jellemzően a veszélyelhárítási tervekben meghatározott, az adott szervezet profiljához illő feladatokat látják el. A BM OKF a 3. sz. mellékletben található országos karitatív szervezetekkel együttműködési megállapodás alapján végzi a katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos feladatait. Kiemelkedő fontosságú, hogy a települések polgármesterei az adott térségben működési hellyel rendelkező karitatív szervezetekkel aktív kapcsolatot alakítsanak ki és lehetőség szerint vonják be a katasztrófavédelmi felkészülés folyamataiba az adott szervezeteket.

A katasztrófavédelem önkéntes polgári védelmi szervezeteinek **harmadik pillérét** az önkéntes mentőszervezetek biztosítják, akik kifejezetten katasztrófavédelmi feladatok ellátása céljából jönnek létre. Az országban működő önkéntes mentőszervezetek akkor vehetnek részt a védekezésben, ha a Nemzeti Minősítési Rendszerben meghatározott alapkövetelményeknek megfelelnek. Ezt követően együttműködési megállapodást írnak alá a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervével, elismerve ezzel annak koordinációs-irányítási jogát és nyilvántartásba kerülnek.

Az önkéntes mentőszervezetek a hivatásos katasztrófavédelmi szervek szakmai irányítása mellett vesznek részt a katasztrófák hatásai elleni védekezésben és a kárelhárításban. Az önkéntes mentőszervezetek területi szintű védekezésbe történő bevonását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője rendeli el, amennyiben

- különleges szakképzettség és
- speciális szakfelszerelések igénybevétele szükséges.

Ilyen esetek például:

- az eltűnt személyek kutyás keresése,
- a romok alatt rekedt személyek kutyával történő felkutatása,
- az egyéb módszerekkel meg nem közelíthető helyekről (mélyből- és magasból) történő mentés speciális kötéltechnikai módszerekkel,
- a bűvártevékenység,
- a vízi mentés,
- a barlangi mentés és
- az áldozatok lelki, pszichológiai támogatása.

Magyarországon több mint 50 önkéntes mentőszervezetet tart nyilván a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. Ezen szervezetek a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokkal kötött együttműködési megállapodásban vállalták, hogy rendkívüli helyzetek kialakulása esetén a hivatásos katasztrófavédelmi szerv riasztása esetén a lehető legrövidebb időn belül a helyszínre érve segítik a mentésben résztvevőket speciális szaktudásukkal. Létrehozásuk egyfajta garanciát ad a katasztrófák elleni védekezéshez a működőképesség és a szakmai feladatok időben történő ellátása terén. Az önkéntesek riasztásának megkönnyítése érdekében a megyei igazgatóságok ügyeletein elérhetőek a speciális szaktudással rendelkező szervezetek riasztásához szükséges adatok (kapcsolatot tartó személyek, telefonszámok). A kialakult helyzetektől függő bevonásuk a polgármester döntésén alapul, kihirdetett veszélyhelyzetben azonban az országos katasztrófavédelmi főigazgató rendeli el alkalmazásukat.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság a lehetőségeihez mérten pályázatok útján elnyerhető eszközökkel próbálja ezen önkéntes mentőszervezetek munkáját támogatni, illetve bevonja őket a különböző katasztrófavédelmi gyakorlatok végrehajtásába, így biztosítva lehetőséget számukra a mentési műveleteknek a valóságoshoz hasonló, ám mégis biztonságos környezetben történő begyakorlására.

c) További bevonható szervek

A katasztrófák elleni védekezésben és a következmények felszámolásában a következő szereplők is részt vesznek:

- egyes állami szervezeteket kifejezetten mentési-elhárítási feladatok ellátására hoztak létre (pl.: Országos Mentőszolgálat),
- egyes állami szervezetek katasztrófavédelmi feladatokat is ellátnak (pl.: Országos Meteorológiai Szolgálat, vízügyi igazgatóságok)
- a Magyar Honvédség (ha az egyéb rendelkezésre álló erő-eszköz nem elégséges)
- a rendvédelmi szervek.

1.) A KATASZTRÓFAVESZÉLY ÉS A VESZÉLYHELYZET IDŐSZAKA

Katasztrófaveszély

A katasztrófaveszély közvetlenül egy adott eseményt megelőző időszak (Kat. 43. §), amely során olyan intézkedések és döntések meghozatalára van lehetőség, amelyek révén a kialakuló helyzetek gyorsabban és eredményesebben kezelhetők.

Katasztrófaveszély időszakában nem érvényesülnek az Alaptörvény szerinti különleges jogrendre vonatkozó szabályok, de a BM OKF főigazgatójának – a központi veszélyelhárítási terv szerint – lehetősége van az élet- és vagyonbiztonság, a lakosság ellátása, a kritikus infrastruktúrák védelme és a várható helyzet következményeinek csökkentése érdekében intézkedéseket tenni, amelyekről folyamatosan tájékoztatja a katasztrófák elleni védekezésért felelős minisztert.

Katasztrófaveszély időszakában olyan előzetes intézkedések megtételére kerül sor, amelyek a helyzet alakulásától függetlenül előre garantálják a beavatkozás hatékonyságát az által, hogy

erő-eszköz átcsoportosítások megtételét teszi lehetővé. Mindennapos példaként említhető például a meteorológiai előrejelzések alapján várható, elhúzódó – vagy fokozott – védekezésre okot adó helyzetekben történő homok deponálások kérése, homokzsák beszerzés, illetve előzetes lakosságtájékoztatás is.

Veszélyhelyzet

Az új Alaptörvény és a katasztrófavédelmi törvény szerinti veszélyhelyzet által meghatározott események az alábbiak szerint foglalhatóak össze:

- elemi csapások, természeti eredetű veszélyek miatt,
- ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek miatt,
- egyéb eredetű veszélyek miatt kihirdetett veszélyhelyzetek.

Ebben az időszakban a Kormány – rendeleti úton – rendkívüli intézkedéseket vezethet be, vagy azokra felhatalmazást adhat. Ezen rendeletek az ország teljes területére, vagy egy meghatározott részére vonatkozhatnak:

- korlátozható a lakosság szabad mozgása, az ország egyes területeire történő belépés, áthaladás és tartózkodás, valamint a közlekedési és szállítási kapacitások biztosítása érdekében a repülőterek, raktárak, állomások igénybevétele,
- elrendelhető:
 - a lakosság kimenekítése/kitelepítése (az elrendelést megtagadókkal szemben a jogosult rendvédelmi szerv lép fel),
 - a nemzetgazdasági, vagy más érdekből történő kiürítés, amelyre elsődlegesen a katasztrófák elleni védekezéséért felelős miniszter intézkedik,
 - ideiglenes polgári védelmi szolgálat ellátása,
 - mentésre alkalmas járművek, eszközök igénybevétele,
 - szükség esetén – kártalanítás mellett – ingatlan igénybevétele, bontása.
- a gazdasági tevékenységet folytató szolgáltatásra kötelezettek részére szerződéskötési kötelezettség állapítható meg,
- a veszélyhelyzet súlyosbodásának veszélye esetén, az érintett gazdálkodó szervezet a Magyar Állam felügyelete alá vonható,
- polgármester és jegyző részére államigazgatási feladat jelölhető meg,
- közigazgatási hatósági eljárástól való eltérésre van lehetőség,
- indokolt esetben részleges, vagy teljes forgalomkorlátozás vezethető be.

A rendeletek rendkívüli kihirdetésére a közszolgálati műsorszórókon keresztül is sor kerülhet.

Veszélyhelyzetben sajátos irányítási szabályok lépnek életbe:

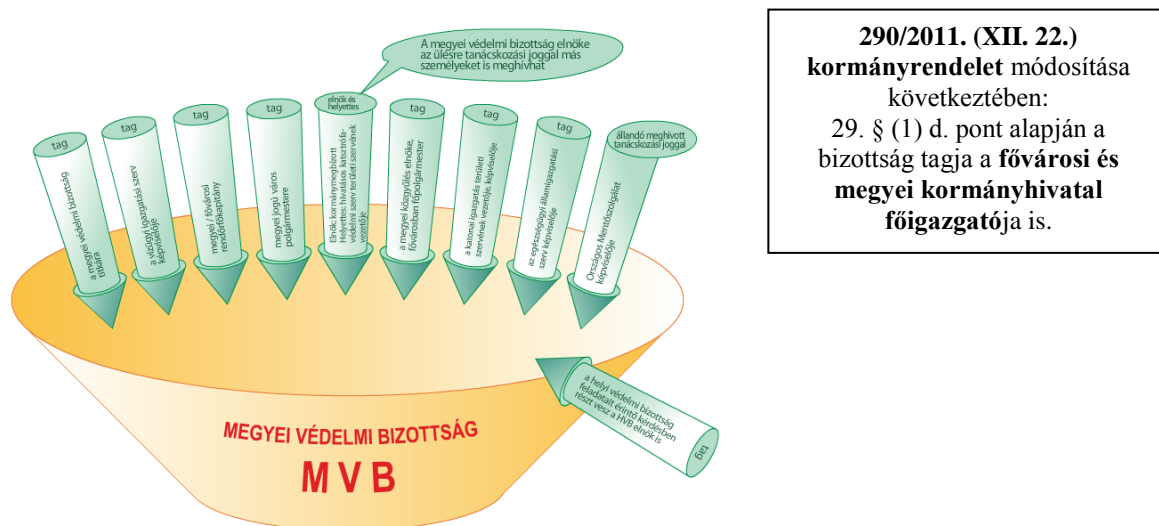
- a) A helyzet jellegétől függően, illetve több megyét érintő veszélyhelyzet esetén miniszteri biztos kinevezésére van lehetőség.
- b) Településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője átveszi a polgármestertől, míg a megyei (fővárosi) közgyűlés és a települési önkormányzat képviselő-testületének feladat- és hatáskörét a megyei közgyűlés elnöke (főpolgármester) és a polgármester gyakorolja.
- c) Az önkéntes mentőszervezetek bevonásáról a BM OKF főigazgatója dönt.

2.) A VÉDELMI BIZOTTSÁGOK FELADATAI A FELKÉSZÜLÉS, A VÉDEKEZÉS ÉS A HELYREÁLLÍTÁS IDŐSZAKÁBAN

A területi szintű igazgatás a megyei, fővárosi védelmi bizottság (MVB, FVB) útján valósul meg.

A megyei, fővárosi védelmi bizottság

Rendeltetése, hogy illetékességi területén – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve közreműködésével – összehangolja és irányítsa a megelőzés, a felkészülés és a védekezés megyei és helyi szintű feladatait. Kiemelkedő a feladatok közül a települések, más megyék és a főváros közötti kölcsönös segítségnyújtással, értesítéssel, riasztással és tájékoztatással kapcsolatos feladatai, a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek és a társadalmi szervezetek területi szintű együttműködésének szervezésére irányuló tevékenysége.

A megyei védelmi bizottság összetétele

A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökének önkormányzatokhoz kapcsolódó feladatai

A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke a kormány megbízott, akinek két elnökhelyettese (egy honvédelmi és egy katasztrófavédelmi) van, melyek közül a katasztrófavédelmi helyettes beosztását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője tölti be. Fő feladatai

a) a megelőzés időszakában:

- biztosítja a katasztrófavédelemben érintett és hatáskörébe tartozó megyei és helyi szervezetek felkészítését, alkalmazhatóságát, részükre a felkészülés érdekében feladatot határoz meg,
- biztosítja a társadalmi és a karitatív szervezetek részvételét a felkészülés feladataiban,

- felelős a riasztás, tájékoztatás előkészítéséért és végrehajtásáért, gondoskodik a lakosság és a gazdálkodó szervezetek riasztásához, tájékoztatásához szükséges eszközök működtetéséről,
- az éves feladattervben meghatározza a polgármesterek felkészítésével kapcsolatos feladatokat,
- kezdeményezheti kölcsönös segítségnyújtási tervek kidolgozását más megyékkel és a fővárossal kötött megállapodások alapján,
- egyetértési jogot gyakorol a területi polgári védelmi szervezetek felépítésére, létszámára vonatkozó - a területileg illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv által tett - javaslatokkal kapcsolatosan,
- felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló területi polgári védelmi szervezetek megalakításáért, valamint a megyei (fővárosi) veszélyelhárítási terv elkészítéséért.

b) a védekezés irányításával kapcsolatban:

- irányítja a védekezést, és kezdeményezi a Kormány hatáskörébe tartozó intézkedések megtételét,
- magához vonhatja a védekezés irányítását, ha a saját vagy az érintett polgármester helyzetértékelése szerint a katasztrófa elleni védekezés a helyi védelmi bizottság lehetőségét meghaladja, erről haladéktalanul értesíti a kormányzati koordinációs szervet,
- halasztást nem tűrő esetben, a helyben szokásos módon, átmeneti jelleggel elrendeli az élet és az anyagi javak védelméhez szükséges mértékben a veszélyeztetett területekről az állampolgárok kimenekítését, és erről a BM OKF útján haladéktalanul értesíti a Kormányt,
- elrendeli a belügyminiszter intézkedése alapján – vagy halasztást nem tűrő esetben annak utólagos tájékoztatásával – a polgári védelmi szervezetek alkalmazását, erről egyidejűleg tájékoztatja a BM OKF főigazgatóját,
- összehangolja a lakosság és az anyagi javak kitelepítését, kimenekítését, befogadását, ellátását, továbbá a helyi védekezés megszervezését.

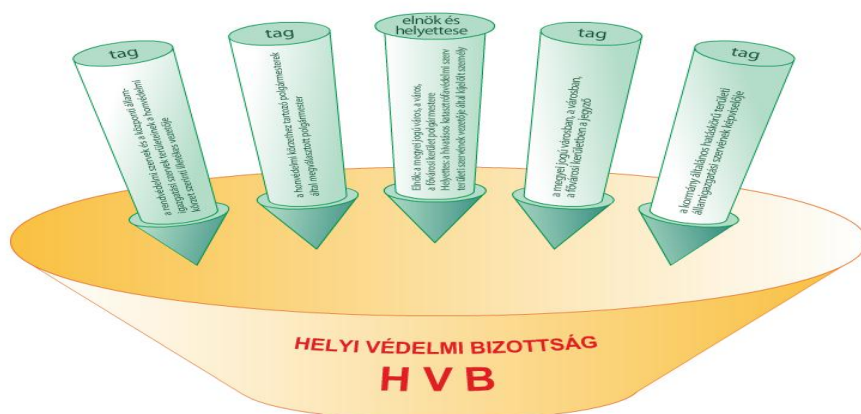
Ha a területi, illetve a helyi szintű védekezésben egyidejűleg több szerv együttműködése szükséges, a védekezés közvetlen irányításáért felelős vezetőt illetékességi területén a megyei, fővárosi vagy helyi védelmi bizottság elnöke, illetve a polgármester jelöli ki.

Több megye területét illetően a védekezés közvetlen irányításáért felelős vezetőt a Kormány vagy bizottsága jelöli ki. A vezető kijelöléséig az események következményeinek felszámolásában elsődlegesen érintett szerv vezetője végzi a védekezés irányítását.

A megyei és fővárosi védelmi bizottság elnöke és a polgármester e feladatok irányítása és végrehajtása során államigazgatási jogkörben jár el. Feladatait a megyei kormányhivatal, a főpolgármesteri hivatal, a polgármesteri hivatal, a védelmi bizottság munkacsoportjai és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével látja el.

A helyi védelmi bizottság

A HVB-k a főváros kerületeiben, a megyei jogú városokban, valamint a megyei védelmi bizottság által kijelölt településeken működnek.

A helyi védelmi bizottság összetétele

A helyi védelmi bizottság elnökének feladatai

- működési területén irányítja a védekezésben részt vevő szervek, szervezetek tevékenységét,
- utasíthatja a védekezés irányítása során a védekezésben részt vevő szervezetek vezetőit a hatáskörükbe tartozó intézkedések megtételére,
- intézkedik a védekezéshez igénybe vehető állomány és eszközök átcsoportosítására és bevonására.

Irányítási és utasítási jogköre nem terjed ki a főpolgármesterre és a megyei közgyűlés elnökére.

A helyi szint tevékenysége

A **polgármester** a helyi katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásának letéteményese. Illetékességi területén irányítja és szervezi a felkészülést és a védekezést, valamint a Kormány döntésének megfelelően részt vesz a helyreállításban és újjáépítésben.

A **polgármester** a katasztrófavédelmi feladatok ellátása során államigazgatási jogkörben jár el, amely alapján:

- gyakorolja katasztrófavédelmi ügyekben az elsőfokú polgári védelmi hatósági jogkört, amit jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe,
- a pv. kötelezettség alatt álló állampolgárt a munkahelyi, települési és területi pv. szervezetbe kiképzésre és gyakorlatra osztja be,
- a gazdálkodó szervezetek részére határozattal elrendeli a pv. kötelezettségen alapuló pv. szervezetek megalakítását és az alkalmazás feltételeinek biztosítását.

Feladatait és hatásköreit a **4. sz. melléklet** határozza meg

A **közbiztonsági referens** a polgármester katasztrófák elleni védekezésre való felkészülési, a védekezési, a helyreállítás szakmai feladataiban, valamint a rendvédelmi és honvédelmi feladataiban működik közre. Személyét a katasztrófavédelmi szempontból I. és II. osztályba sorolt településeken, a katasztrófavédelemről szóló törvény és annak végrehajtási rendelete alapján a polgármester jelöli ki.

A közbiztonsági referens köztisztviselői jogviszonyban álló személy, aki legalább középfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, és legkésőbb a kijelölését követő 90 napon belül eredményesen elvégzi a közbiztonsági referensi tanfolyamot és vizsgabizonyítványt szerez. A kijelölés során fontos szempont a helyismeret és a személyes kompetenciák közül a szervezési, koordinációs és együttműködési képesség.

A körjegyzőséghez tartozó települések polgármesterei közösen jelölik ki a referenst a körjegyzőségekben, megállapodásuk hiányában ezt a jogkört a körjegyzőség székhelye szerinti település polgármestere gyakorolja.

A közbiztonsági referensek kijelölése kizárólag a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolásához kapcsolódik, és nem tesz különbséget a települések között nagyságuk, lakosságszámuk tekintetében. A nagyobb településeken indokolt több közbiztonsági referens kijelölése is.

A közbiztonsági referens mindennapi munkáját a település polgármestere mellett, annak hivatalában végzi, így elhelyezéséről és a munkakörülmények, egyéb feltételek biztosításáról a polgármester gondoskodik. Működési területe a település közigazgatási területe. Napi feladatainak meghatározását részben a polgármester, de elsődlegesen, szakmai iránymutatásként a katasztrófavédelmi kirendeltség (iroda) vezetője végzi. A közbiztonsági referens feladatairól rendszeresen és szükség szerint beszámolni köteles a polgármester, illetve a kirendeltség (iroda) vezetője felé.

A közbiztonsági referens katasztrófavédelmi felkészítését és munkáját területi szinten a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság koordinálja.

Fő rendeltetése a helyi szintű katasztrófavédelmi feladatok szakszerű ellátásának elősegítése a polgármester közvetlen munkakörnyezetében. A közbiztonsági referens a felkészülési időszakban tervezési és szervezési, a védekezés időszakában döntés-előkészítési és koordinációs, valamint a helyreállítás időszakában kárfelmérési és ellenőrzési feladatokat lát el. Részletes feladatköreit az **5. számú melléklet** tartalmazza.

3.) A VIS MAIOR TÁMOGATÁS RENDSZERE

Általános szabályok

A "vis maior" meghatározása

A vis maior olyan, alapvetően a természeti erők által okozott esemény, amelynek bekövetkezése előre nem kiszámítható, és jellemzően az emberi beavatkozás kevés ahhoz, hogy elhárítsa.

A vis maior támogatás rendszerének részletes szabályait a 9/2011. (II. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) tartalmazza.

Ki igényelhet vis maior támogatást?

A vis maior támogatás az önkormányzatok, valamint kistérségi társulások részére nyújtható, védekezési többletkiadás, valamint a kötelező önkormányzati feladatot ellátó önkormányzati ingatlanokban esett károk részbeni helyreállításának támogatására. A támogatás formája vissza nem térítendő támogatás. Magánszemélyek nem igényelhetnek vis maior támogatást!

Milyen esetben igényelhet támogatást az önkormányzat?

Az előre nem látható természeti vagy más eredetű erők által okozott veszély miatt szükségessé váló, indokolt védekezés esetileg helyreállítás többletkiadásainak támogatására.

Önkormányzati tulajdonban lévő:

- utak, hidak, kompok károsodása,
- pince- vagy partfalomlás, földcsuszamlás,
- oktatási, kulturális, szociális vagy egészségügyi intézmények épület károsodása,
- igazgatási, valamint egyéb kötelező feladatok ellátását szolgáló intézmények épületeinek károsodása,
- ár- és belvízvédelmi vízáterhelési intézmények,
- közmű és műtárgyai károsodása esetében felmerülő helyreállítási költségek támogatására.

Támogatás – pince-, illetve partfalomlás, valamint földcsuszamlás kivételével – csak a káresemény bekövetkezését megelőző állapot visszaállítására igényelhető.

A nem támogatható kérelmek

Nem támogathatók azon kérelmek, amelyeknél a védekezési költségek biztosítása és a jelzett károk helyreállítása az önkormányzattól a rendelkezésére álló források alapján elvárható.

Nem igényelhető a támogatás:

- tárgyi eszközök beszerzésére,
- megelőző munkálatokra,
- fejlesztésekre,
- rovar- és kártevőirtás költségeire,
- folyó jellegű működési kiadásokra.

Nem számolható el költség az alábbi tárgyi eszközök vásárlására:

Szivattyú és tartozékok, áramfejlesztő, szivattyútömlő, mobiltelefon, háztartási gépek (pl.: kávéfőző), berendezések, bútorok, informatikai eszközök, üzemanyag kanna.

A védőfelszerelés (esőkabát, gumicsizma, munkavédelmi kesztyű, pormaszk, stb.) szerszámok (ásó, kapa, lapát, stb.) beszerzése alapvetően a Kormány által kihirdetett veszélyhelyzet időszakában támogatható, a védekezés jellege és a résztvevők számának függvényében.

A vagyonvédelem érdekében javasoljuk az önkormányzatok részére, hogy a védekezés során használt eszközöket jól látható módon jelöljék meg (pl. feltűnő színű festék).

Nem elszámolható folyó jellegű működési kiadás:

A bérköltség (személyi kiadások alól kivételt képez a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok egyéb központi forrásból meg nem térülő túlóraköltsége és a hivatásos katasztrófavédelmi szervek egyetértésével alkalmazott polgári védelmi szakalegységek egyéb központi forrásból meg nem térülő költsége), a kiküldetés díja, irodaszerek, nem alapvető élelmiszerek (szeszes italok, cigaretta, üdítő, édesség), mobiltelefon költség, rezsi költség, karbantartási-javítási

(gépkocsi javítás, elektromos berendezések javítása, alkatrészek), szerviz költségek, takarítókészletek, bontási költség, gázpalack, naptej, lakat, festék, menetlevél alapján nem közvetlenül a védekezéshez kapcsolódó szállítás díjak, falugondnoki szolgálattal járó költségek, parkosítás, gallyazás, fakivágás, takarítás, közterület karbantartása, őrzés.

A támogatás igénylésének folyamata

A bejelentés

A támogatás igénylésének feltétele, hogy az önkormányzat az esemény bekövetkezésétől, védekezési kiadások esetén a védekezés megkezdésétől számított 7 napon belül a Rendelet 1. mellékletének A) része szerinti adatlapon elektronikusan az ebr42 rendszerben (<http://ebr42.otm.gov.hu/palyazat/>), továbbá faxon (06-1/441-1235) bejelentést tegyen a Belügyminisztérium részére. (Fontos kiemelni, hogy a bejelentő adatlap 7. pontjába, a bekövetkezett kár, illetve védekezés esetén a védekezés kerüljön megjelölésre.)

Helyszíni ellenőrzés

Védekezési költségek esetén a miniszter a bejelentést – a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság egyidejű értesítésével – követően haladéktalanul megkeresi az illetékes megyei katasztrófavédelmi igazgatóságot (Budapesten a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóságot), amely az 1. melléklet A) része szerinti adatlap lezárását követő 7 napon belül a 2. melléklet szerinti adatlapon - elektronikusan az ebr42 rendszerben - tájékoztatást nyújt a bejelentés valódiságáról, a vis maior esemény jellegéről, a védekezési munkálatok szükségességéről.

A helyszíni vizsgálatok

Mind a védekezési többletköltségek támogatására, mind a kötelező feladatot ellátó önkormányzati tulajdonú ingatlanok helyreállítása során a bejelentést követően haladéktalanul, de legkésőbb 30 napon belül a területileg illetékes fővárosi és megyei Kormányhivatal által koordinált bizottság helyszíni vizsgálatot végez.

Az előzetes helyszíni vizsgálatban részt vesz a területileg illetékes fővárosi és megyei Kormányhivatal, a katasztrófavédelmi igazgatóság, továbbá szükség szerint;

- illetékes vízügyi igazgatóság,
- Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ.

Az előzetes helyszíni vizsgálaton készült 3. melléklet A) része szerinti jegyzőkönyvet elektronikusan – az ebr42 rendszerben – kell kiállítani.

Pince- vagy partfalomlás vagy földcsuszamlás esetében a településfejlesztésért és településrendezésért felelős miniszter által kinevezett Pince- és Partfalveszély Elhárítási Szakértői Bizottság a bejelentéstől számított 20 napon belül a káreseményt a helyszínen megvizsgálja, veszélyességi kategóriába sorolja és megállapításait a 3. melléklet B) része szerinti adatlapon az ebr42 rendszerben elektronikusan rögzíti, majd erről faxon tájékoztatja az önkormányzatot.

A kérelem benyújtása

Az önkormányzatnak a vis maior esemény bejelentését követően követően 40 nap áll a rendelkezésére, hogy a támogatási kérelmét a kötelező mellékletek csatolásával benyújtsa papír alapon egy eredeti és két másolati példányban a Magyar Államkincstárnak, továbbá egy másolati példányban a területileg illetékes fővárosi és megyei Kormányhivatalnak.

Formai követelmények:

- előírt kötelező mellékletek,
- az eredeti példány minden oldala szignóval van ellátva,
- a megfelelő helyen cégszerűen aláírt,
- összefűzött, minden oldalán szerepel az ebr42 igénylésazonosító,
- az ebr42 rendszer szerinti igénylésazonosító számonként külön-külön pályázatként kerül benyújtásra.

A támogatási kérelem benyújtási időpontja:

- a postai kézbesítés esetén a postára adás napja,
- személyes kézbesítés esetén a támogatási kérelem Magyar Államkincstár általi átvételének napja.

A benyújtási határidő meghosszabbítására nincs lehetőség, annak elmulasztása jogvesztő!

Az előleg lehetősége

A települést érintő különösen súlyos természeti károk mérséklésére a védekezési, helyreállítási támogatás részben, előleg formájában azonnali segítségnyújtásként is folyósítható a miniszter előzetes döntésével, a Magyar Államkincstár felé történő utalványozással, a kedvezményezett terhelő elszámolási kötelezettséggel.

Az önkormányzat az előleg iránti kérelmét – legfeljebb a támogatási kérelem lezárásáig – az ebr42 rendszerben az 1. melléklet B) része szerinti adatlapon rögzíti. A kitöltött és lezárt 1. melléklet B) része szerinti adatlapot aláírást követően faxon (06-1/441-1235) el kell juttatni a minisztérium részére. A minisztérium az előlegigény beérkezését követően – a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság egyidejű értesítésével – haladéktalanul megkeresi az illetékes Katasztrófavédelmi Igazgatóságot, amely az ebr42 rendszerben az 1. melléklet C) része szerinti adatlap kitöltésével haladéktalanul, de legkésőbb 3 napon belül javaslatot tesz a folyósítandó előleg összegére.

A helyreállításhoz kapcsolódó előleg az 1. melléklet B) része szerinti adatlapon jelzett, előzetesen becsült helyreállítási költségek legfeljebb 15%-ának megfelelő összeg lehet, amellyel az első teljesítésarányos kifizetéssel egyidejűleg kell elszámolni.

A védekezési költségekhez kapcsolódó előleg az 1. melléklet B) része szerinti adatlapon jelzett, előzetesen becsült védekezési költségek legfeljebb 50%-ának megfelelő összeg lehet.

A jogtalanul igénybe vett előleg összeg után az önkormányzat, vagy többcélú kistérségi társulás a jegybanki alapkamat kétszeresének megfelelő mértékű kamatot fizet a jogtalan igénybevétel napjától a visszafizetés napjáig!

A támogatás mértéke

- Az igényelhető és megítélhető támogatás maximális mértéke a védekezési és helyreállítási költségek támogatására vonatkozó vis maior kérelem esetén alapesetben az elismert költségek 70%-a.

- Az önkormányzat az alapesettől magasabb, de legfeljebb a helyreállítási, védekezési költségek 90%-ának megfelelő mértékű támogatást igényelhet, továbbá a miniszter az alaptámogatási mértéknél magasabb támogatást nyújthat abban az esetben, ha az önkormányzat:
 - a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló kormányrendelet mellékletében szerepel, vagy
 - 2009-ben és 2010-ben az önhibájukon kívül hátrányos helyzetben lévő helyi önkormányzatok támogatásában részesült, vagy
 - teljesítőképességét a felmerült károk helyreállítása jelentősen meghaladja, feltéve, hogy a vis maior esemény rövid időszakon belül ismétlődő természeti vagy időjárási csapások következményeként alakult ki, és az adott térségben több települést is érintett.

A többcélú kistérségi társulás az alapesettől magasabb mértékű támogatást igényelhet, továbbá a miniszter magasabb mértékű támogatást nyújthat abban az esetben, ha a társulás a kedvezményezett térségek besorolásáról szóló 311/2007. (XI. 17.) Kormányrendelet 2. mellékletében szereplő kistérségben jött létre.

- A védekezéssel összefüggő, elismerhető költségekhez az érintett önkormányzatnak 100%-os támogatás adható, amennyiben azok a Kormány által kihirdetett veszélyhelyzet időszakában keletkeztek. A helyi önkormányzatok adósságrendezési eljárásáról szóló törvény melléklete szerinti kötelező feladatot ellátó, önkormányzati tulajdonú építmények helyreállításához 100%-os támogatás illeti meg az önkormányzatot, amennyiben az esemény időpontjában adósságrendezési eljárás alatt áll

A döntéshozatal

A támogatási igényekről a miniszter dönt a Belügyminisztériumba való beérkezést követő 90 napon belül

- a területileg illetékes fővárosi és megyei Kormányhivatal,
- az államháztartásért felelős miniszter, véleményével,

valamint amennyiben szükséges, a káreseményhez kapcsolódó közfeladatokért felelős fejezetet irányító szerv szakmai javaslatának kikérésével. A támogatásról hozott miniszteri döntés ellen fellebbezés benyújtására nincs lehetőség.

A támogatás folyósítása

A miniszteri döntést követően a védekezési költségekhez kapcsolódó támogatásokat a minisztérium utalványozása alapján a Magyar Államkincstár folyósítja.

A helyreállítási költségekre jóváhagyott támogatás a Magyar Államkincstárhoz benyújtott, a teljesítést igazoló számla vagy egyéb teljesítést igazoló dokumentum alapján – előleg igénybevétele esetén az előleg felhasználásával történő elszámolást követően – vehető igénybe.

A támogatás elszámolása

Helyreállítás esetében az elszámolás elfogadását megelőzően a területileg illetékes fővárosi és megyei Kormányhivatal, valamint – a káresemény jellegétől függően szükség szerint –

- a Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
- a területileg illetékes vízügyi igazgatóság,
- a Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ és
- a Pince- és Partfalveszély-Elhárítási Szakértői Bizottság

képviselőiből álló bizottság – az elszámolás benyújtását követő 30 napon belül – a helyszínen ellenőrzést folytat, amelyről – intézkedési javaslatok megtételével – 7 napon belül értesíti a Magyar Államkincstárt.

A támogatási kérelem odaítélésének és folyósításának felülvizsgálata során az ellenőrzés kiterjed a dokumentumok vizsgálatán túl a teljesítés valódiságára, cél szerinti felhasználására is. Ennek során ellenőrzésre kerül, hogy:

- A különféle vásárolt szolgáltatások számláihoz (pl. szivattyúzás, földmunka, fuvar, stb.) csatolt dokumentumok tartalmazzák-e a gépüzemórát, az egyéb fajlagos mutatókat, valamint jelzik-e a kenés, az üzemanyag feltöltés, a karbantartás, és a gépkezelő csere állás idejét, stb. Amennyiben jellemző, dokumentált-e a gép telepítésének helye, valamint szerepel-e az elszámolásban minden más, a teljesítés valódiságát igazoló információ.
- A beszerzett termék, az elszámolt szolgáltatás díjtételének nagyságrendje arányos-e az elvégzett munka jellegével és körülményeivel, a helyben szokásos piaci árral.
- Fuvarozás, szállítás igénybe vételénél az elszámolás alapja igazodik-e a munka jellegéhez (tonna/km, fordulónkénti díj, üzemóra díj).
- A védekezés során étkeztetés biztosításánál, és más szakmai feladatok végzésénél (szállás, fuvar, munkagép igénybevétel stb.) - ha arra lehetőség van - elsődlegesen saját intézményeik és gazdasági társaságaik kapacitását vették-e igénybe.
- A védekezési naplóban feltüntetett adatok (pl. létszám, stb.) összhangban van-e a számlákon, bizonylatokon feltüntetett adatokkal.
- A teljesítés utólagos felülvizsgálatához a védekezési napló vezetése megfelelő informáltságot biztosít-e.

4.) A LAKOSSÁG KATASZTRÓFAVÉDELMI FELKÉSZÍTÉSE ÉS A VESZÉLYHELYZETI TÁJÉKOZTATÁS

Az új jogszabályi környezet kialakítása során kiemelt figyelmet kapott a lakosságvédelem, azon belül a lakosságfelkészítés hatékonyabbá, eredményesebbé tétele. A katasztrófavédelmi törvény és végrehajtási rendelete meghatározza, hogy a lakosságvédelem helyi és távolsági védelem módszereivel valósítható meg, amelyhez szervesen kapcsolódik a lakosság riasztásának, az egyéni védőeszköz ellátásnak, valamint a kitelepítés, kimenekítés, befogadás és visszatelepítés feladatköre. A katasztrófavédelem egyik legfontosabb feladata a riasztás feltételeinek kialakítása, majd a riasztást követően a beavatkozás és helyreállítás időszakában a helyzetkezeléshez, a túléléshez szükséges veszélyhelyzeti tájékoztatás biztosítása, valamint a megelőző időszakban a lakosság folyamatos és megfelelő szintű katasztrófavédelmi felkészítése.

Riasztás esetén (katasztrófaveszély és veszélyhelyzet során) szöveges közlés kiadásával, illetve szirénajelekkel kell felhívni a lakosság figyelmét a veszély létre, valamint ismertetni kell az adott helyzetben tanúsítandó magatartási szabályokat egyaránt. A riasztás elrendelése az alábbiak szerint történhet:

- országos, vagy több megyét érintő veszély esetén a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve útján,
- megyei (fővárosi) szintű veszély esetén a megyei (fővárosi) védelmi bizottság elnöke a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve útján,
- település veszélyeztetettsége esetén a polgármester a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve útján,
- gazdálkodó szerv területén fellépő veszély esetén a gazdálkodó szerv vezetője, a polgármester és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének egyidejű tájékoztatásával.

A riasztásnak alapvetően három módja van:

- szirénarendszer útján,
- szöveges közlés kibocsátása a közszolgálati műsorszolgáltatók (televízió, rádió), infokommunikációs eszközök (SMS, MMS, e-mail), és az arra alkalmas lakossági riasztó rendszer útján,
- bármely riasztásra alkalmas eszközzel (pl.: mobil hangszóró, szóbeli kihirdetés).

Ide kapcsolódik, mégis markánsan elkülönül a lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatása, amely már kihirdetett rendkívüli jogrend során az elrendelt intézkedésekről és korlátozásokról, valamint a további tájékozódási lehetőségekről informálja a lakosságot. A helyreállítás időszakában történő tájékoztatásnak tartalmaznia kell az ideiglenes lakhatási lehetőségeket, a kárenyhítésre és a helyreállítás folyamatára vonatkozó információkat, valamint a lehetséges visszaköltözés idejét és módját, feltételeit is.

A lakosságfelkészítésnek alapvetően aktív és passzív módszerei kerülnek alkalmazásra főként attól függően, hogy adott településen milyen típusú veszélyeztető hatások jelennek meg.

A lakosságfelkészítés az új jogszabályokban konkrétan meghatározott célcsoportok szerint történik:

- a) polgári védelmi szervezetek,
- b) közigazgatási vezetők és védelmi igazgatásban közreműködők,
- c) köznevelésben és felsőoktatásban résztvevők,
- d) pedagógusok,
- e) veszélyes ipari üzemek környezetében élők,
- f) lakosság.

A katasztrófavédelmi felkészítések célja a természeti, a civilizációs és egyéb eredetű katasztrófák, veszélyhelyzetek megelőzése, a bekövetkező eseményekre történő lakossági felkészülés, valamint bekövetkezés esetén a káros következmények lehető legkisebbre csökkentése. Ennek érdekében a lehető legszélesebb körben kell biztosítani magatartási szabályokkal és a veszélyhelyzetek lakossági kezelésével kapcsolatos szükséges és elégséges ismereteket, egyúttal növelni az egyén biztonságkultúráját is. Összességében ez eredményezheti a magasabb védelmi szint elérését.

Mindezek megvalósulását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv főigazgatói intézkedések útján folyamatosan biztosítja. A közigazgatási vezetők felkészítése kulcsfontosságú a megfelelő

hatékonyságú helyzetkezelés érdekében. Erre vonatkozóan a társszervekkel történő együttműködések alapján évente meghatározott alkalmak szerint külön felkészítések kerülnek tervezésre központi, területi és helyi szinten egyaránt. A polgári védelmi szervezetek felkészítése külön rendszer szerint zajlik, attól függően, hogy az adott polgári védelmi szervezet létrehozása milyen szinten történik. Egyre gyakoribbak és rendszeresen eredményesek az egyes polgári védelmi szervezetek riasztási, készenlétbe helyezési gyakorlatai is.

A köznevelésben és felsőoktatásban résztvevők felkészítése a Gyermekek- és ifjúságfelkészítés 3x3-as Akcióterve szerint zajlik, jelenleg kidolgozás alatt van az az egységes oktató csomag, amely révén országszerte meghatározásra kerülnek azok az alapvető ismeretek, amelyek korosztályi sajátosságokat figyelembe véve a lehető legtöbb gyermek és fiatal részére biztosítani szükséges.

Az önkormányzatok vonatkozásában kiemelt fontosságú, hogy az önkormányzati intézmények, rendezvények során lehetőséget biztosítsanak a területi illetékességgel bíró hivatásos katasztrófavédelmi szerv részvételére, felkészítések, gyakorlatok és bemutatók tartására.

A polgármester a közbiztonsági referens közreműködésével felelős a településen élők katasztrófavédelmi felkészítésének tervezéséért és a katasztrófavédelmi szervekkel együttműködésben történő végrehajtásáért egyaránt.

5.) A TELEPÜLÉSEK KATASZTRÓFAVÉDELMI OSZTÁLYBA SOROLÁSA

A katasztrófák megelőzése, azok hatásainak csökkentése érdekében a preventív feladatokra helyeződött át a hangsúly, amelynek egyik alapvető eleme a települések valós kockázatelemzésen alapuló katasztrófavédelmi besorolása.

Magyarország valamennyi települését az adott településre vonatkozó valós, helyi sajátosságokra jellemző veszélyeztető hatások felmérésével három katasztrófavédelmi osztályba kell sorolni az alábbi eljárási lépéseken keresztül:

1. lépés: Kockázatazonosítás;
2. lépés: Kockázatelemzés és értékelés;
3. lépés: Osztályba sorolás;
4. lépés: Ellenőrzés, visszaellenőrzés.

Kockázatazonosítás

A besorolás előfeltétele a minden veszélyeztető hatásra kiterjedő információgyűjtés, a felmerülő kockázati tényezők meghatározása. A veszélyeztető hatások beazonosítása az önkormányzatok által a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel együttműködve, az államigazgatási szervek szakvéleményét figyelembe véve, illetve a helyismeret és az adatbázisok elemzésével mindenre kiterjedően kerül végrehajtásra.

A kockázatazonosítás során valamennyi ismert veszélyeztető hatást figyelembe kell venni, azok egymásra gyakorolt hatásainak értékelésével. A veszélyeztető hatásokat négy nagy csoportra osztjuk:

1. Elemi csapások, természeti eredetű veszélyek

- a) ár- és belvíz;
- b) rendkívüli időjárás
(heves zivatar, felhőszakadás, szellőkés, ónos eső, hófúvás, aszály, hőség)
- c) földtani veszélyforrások;
(földrengés, földcsuszamlás, beszakadás, talajsüllyedés, partfalomlás, sárfolyás)
- d) kiterjedt területet érintő tüzeset.

2. Ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek

- a) alsó és felső küszöböt elérő (SEVESO) üzemek;
- b) más létesítmény (ipari, mezőgazdasági) általi veszélyeztető hatás;
- c) távolság nukleáris létesítménytől;
(atomerőmű, kutatóreaktor)
- d) közlekedési útvonalak, csomópontok;
(veszélyes áruk szállítása, jelentős forgalom, bajbajutott légijármű)
- e) katonai célból üzemeltetett veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek.

3. Egyéb eredetű veszélyek

- a) felszíni és felszín alatti vizek (elsősorban az ivóvízbázisok) sérülékenysége;
- b) zagy és víztározók sérülékenysége;
- c) humán járvány vagy járványveszély, valamint állatjárvány;
- d) a riasztási küszöböt elérő mértékű légszennyezettség.

4. Kritikus infrastruktúrákkal kapcsolatos kockázatok

- a) a lakosság alapvető ellátását biztosító infrastruktúrák sérülékenysége;
- b) a közlekedés sérülékenysége;
- c) közigazgatás, lakosság ellátását közvetve biztosító infrastruktúrák sérülékenysége.

Kockázatelemzés és értékelés

A kockázatok azonosítását követően, a kockázatelemzés és értékelés során meg kell határozni a településre vonatkozó veszélyeztető hatásoknak a várható következményeit, valamint a hatás bekövetkezési valószínűségét, gyakoriságát. Több veszélyeztetettség esetén figyelembe kell venni azok egymásra gyakorolt és együttes hatásait is.

A település katasztrófavédelmi osztályba sorolása

A településeket – a veszélyeztető hatások következményei, bekövetkezési gyakorisága, valamint az egymásra gyakorolt hatásai alapján – három osztályba kell sorolni úgynevezett kockázati mátrix segítségével.

Hatás	Bekövetkezési gyakoriság			
	Ritka	Nem gyakori	Gyakori	Nagyon gyakori
Nagyon súlyos	II. osztály	II. osztály	I. osztály	I. osztály

Súlyos	III. osztály	II. osztály	II. osztály	I. osztály
Nem súlyos	III. osztály	III. osztály	II. osztály	II. osztály
Alacsony mértékű	III. osztály	III. osztály	III. osztály	III. osztály

A **bekövetkezési gyakoriság** besorolási elve statisztikai és történeti adatok alapján az alábbi:

- Ritka: az elkövetkező néhány évben (10 év) nem valószínű, hogy bekövetkezik;
- Nem gyakori: bekövetkezhet, de nem valószínű, hogy néhány (5) éven belül;
- Gyakori: valószínű, hogy bekövetkezik, néhány (3) éven belül;
- Nagyon gyakori: valószínű, hogy bekövetkezik, egy éven belül minimum egy alkalommal vagy többször.

A veszélyeztető hatások szintje:

- Nagyon súlyos: halálos áldozatokkal járó vagy visszafordíthatatlan környezetkárosodást előidéző, illetve súlyos anyagi következményeket okozó esemény;
- Súlyos: súlyos sérüléseket okozó vagy visszafordítható környezetkárosodást előidéző, illetve anyagi károkkal is járó esemény;
- Nem súlyos: enyhébb sérüléseket okozó, a környezetkárosodást nem előidéző, illetve nem jelentős anyagi károkkal járó esemény;
- Alacsony mértékű: nem jár orvosi segítséget igénylő sérüléssel, illetve nincs anyagi következménye.

Amennyiben egy adott település több, de különböző veszélyeztető tényező által érintett, úgy a legmagasabb kockázati kategóriát kell szerepeltetni a végleges besorolást illetően.

Amennyiben egy adott település több, de azonos veszélyeztető tényező által érintett, úgy a település 1-el szigorúbb osztályba kell besorolni a végleges besorolást illetően.

I. osztályba kell sorolni:

- a) az atomerőmű 3 km-es és a kutatóreaktor 1 km-es körzetében;
- b) az alsó és felső küszöböt elérő (SEVESO) üzemek által veszélyeztetettek és külső védelmi terv készítésére kötelezettek;
- c) a kockázati mátrixban történő elhelyezése alapján I. besorolást kapják;
- d) területén az egyes veszélyeztető hatások egymásra gyakorolt és együttes hatására tekintettel indokolt a települést fokozottabb védelemben részesíteni.

II. osztályba kell sorolni:

- a) az atomerőmű által közvetetten veszélyeztetettek (3-30 km közötti területen lévő);
- b) az alsó és felső küszöböt elérő (SEVESO) üzemek által veszélyeztetettek és külső védelmi terv készítésére nem kötelezettek;
- c) a kockázati mátrixban történő elhelyezése alapján a II. besorolást kapják.

III. osztályba kell sorolni:

- a) az alsó és felső küszöböt (SEVESO) el nem érő üzemek által, a veszélyes anyagok környezetbe kerülése esetén veszélyeztetettek;
- b) a kockázati mátrixban történő elhelyezése alapján a III. besorolást kapják.

Besorolási eljárás

A település polgármestere, a katasztrófavédelmi kirendeltségek közreműködésével minden év június 30-ig elvégzi a kockázatbecslést, és új kockázat azonosítása esetén javaslatot tesz a település besorolásának módosítására a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökének. A megyei és fővárosi védelmi bizottság elnöke, az illetékes katasztrófavédelmi igazgatóság közreműködésével szeptember 30-ig a település besorolási javaslatát felülvizsgálja, és azt - egyetértés esetén - a BM OKF útján a belügyminiszterhez jóváhagyásra felterjeszti.

6.) A VESZÉLYELHÁRÍTÁSI TERVEZÉS ÉS A KITELEPÍTÉS, KIMENEKÍTÉS, BEFOGADÁS, VISSZATELEPÍTÉS FELADATAI

Veszélyelhárítási terv: okmányrendszer, mely magába foglalja katasztrófaveszély, valamint katasztrófa időszakában végrehajtandó katasztrófavédelmi feladatokat, intézkedések rendjét, és az azt biztosító személyi, anyagi és technikai eszközöket. Megkülönböztetünk központi, területi (fővárosi), települési (a fővárosban kerületi) és munkahelyi tervet.

Munkahelyi veszélyelhárítási terv

A hatósági határozattal kijelölt gazdálkodó szerv munkahelyi veszélyelhárítási tervet készít a gazdálkodó szerv területén munkát végzők, valamint az egyéb okból ott tartózkodók védelmére. A munkahelyi veszélyelhárítási tervet a gazdálkodó szerv vezetője hagyja jóvá a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének egyetértésével.

Mentesül a munkahelyi veszélyelhárítási terv készítése alól a jogszabály alapján belső védelmi tervet, súlyos káresemény-elhárítási tervet készítő gazdálkodó szerv.

A hatósági határozattal kijelölt gazdálkodó szervek a telephely környezetét veszélyeztető hatásokról adatokat szolgáltatnak a kockázati tényezők megváltozása esetén soron kívül, egyebekben minden év február 28-ig a települési veszélyelhárítási terv elkészítéséhez, illetve felülvizsgálatához a polgármester számára.

Települési veszélyelhárítási terv

A települési veszélyelhárítási terv az adott településre készített kockázatelemzés és értékelés alapján kimutatott veszélyeztető hatásokra és azok következményei elhárítása érdekében készül. A besorolt településeken a polgármester a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének közreműködésével, illetve az adott elem tekintetében a feladat- és hatáskörrel rendelkező illetékes szerv bevonásával készíti a települési veszélyelhárítási tervet.

A települési veszélyelhárítási terv részét képezi a külső védelmi és a helyi vízkárelhárítási terv.

A települési veszélyelhárítási tervet a polgármester szükség esetén soron kívül, egyebekben minden év március 31-ig felülvizsgálja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve vezetőjének közreműködésével. A felülvizsgálat eredményéről, az elvégzett javításokról a polgármester tájékoztatja a védekezésbe bevont egyéb szerveket, szervezeteket.

A települési veszélyelhárítási tervet a helyi védelmi bizottság elnöke hagyja jóvá a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve vezetőjének egyetértésével. A polgármester a jóváhagyott veszélyelhárítási terv egy példányát megküldi a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének.

A polgármester a települési veszélyelhárítási terv alapján a veszélyek, valamint a követendő magatartási szabályok megismerésére lakossági tájékoztató kiadványt készít a kisebbségi önkormányzatok bevonásával, illetve biztosítja a helyben rendelkezésre álló eszközökkel annak a lakosság számára történő hozzáférhetőségét.

A polgármester a települési veszélyelhárítási tervben foglaltak végrehajtásának biztosítására legalább három évente gyakorlatot tart.

Területi veszélyelhárítási terv

Területi (fővárosi) veszélyelhárítási tervet készít a megyei, fővárosi védelmi bizottság az illetékességi területén jelentkező veszélyelhárítási feladatok összehangolására, a megyei közgyűlés elnöke (a fővárosban a főpolgármester) és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének közreműködésével.

A területi veszélyelhárítási tervet a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke hagyja jóvá a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerv vezetőjének egyetértésével. Az egyetértésre történő felterjesztés előtt a megyei, fővárosi védelmi bizottság a területi veszélyelhárítási tervet bizottsági ülésen megtárgyalja.

A tervet a megyei, fővárosi védelmi bizottság szükség szerint, egyebekben minden év június 30-ig felülvizsgálja a megyei közgyűlés elnöke (a fővárosban a főpolgármester) és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének közreműködésével.

A megyei (fővárosi) védelmi bizottság a veszélyelhárítási tervben foglaltak végrehajtásának biztosítására legalább háromévente gyakorlatot tart.

Veszélyelhárítási tervezés összesített táblázata

Tervezési szint	Készíti	Felülvizsgálati ciklus	Gyakoroltatás	Jóváhagyja	Egyetértési jogkör
Munkahelyi veszélyelhárítási terv	gazdálkodó szerv	évente	szükség szerint	gazdálkodó szerv vezetője	katasztrófavédelmi kirendeltség
Települési veszélyelhárítási terv	polgármester	évente	3 évente	helyi védelmi bizottság elnöke	katasztrófavédelmi kirendeltség
Területi veszélyelhárítási terv	megyei (fővárosi) védelmi bizottság	évente	3 évente	megyei (fővárosi) védelmi bizottság elnöke	BM OKF
Központi veszélyelhárítási terv	BM OKF	évente	szükség szerint	belügyminiszter	-

Kitelepítés, kimenekítés, befogadás, visszatelepítés feladatai

A veszélyeztetett területen élő lakosság távolsági védelme átmeneti jelleggel kimenekítéssel, illetve kitelepítéssel biztosítható. Kitelepítésre, illetve kimenekítésre, akkor kerül sor, ha a veszélyeztető esemény által érintett területen élő lakosság, illetve a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme más módon nem valósítható meg.

Kitelepítés: amennyiben a veszélyeztetett területen a helyszíni védelem nem alkalmazható, de a veszélyeztető esemény előre jelezhető, úgy a várhatóan érintett lakosság kivonása tervezhető, az ott élők kitelepítésére kerül sor.

Kimenekítés: amennyiben a veszélyeztetett területen a helyszíni védelem nem alkalmazható, és a veszélyeztető esemény a tervszerű kitelepítéshez előre nem jelezhető vagy a kitelepítésre más okból nincs elegendő idő, úgy a lakosság kimenekítésére kerül sor.

A kitelepített, illetve kimenekített lakosság elhelyezése a veszélyeztetett terület határán kívül eső, arra kijelölt befogadó helyeken történik. A kitelepítés történhet településen belül, megyén belül, illetve megyén kívül. A veszélyeztető esemény által sújtott vagy azzal fenyegetett településről, területről kitelepített, illetve kimenekített lakosság, anyagi javak és eszközök a veszély elmúltával visszatelepítésre kerülnek.

A kitelepítés és kimenekítés követelményei

A kitelepítés, illetve kimenekítés során a veszélyeztetett területről való kivonás járművel vagy gyalog hajtható végre. A gyalogos kivonásra akkor kerül sor, ha a veszélyeztető esemény hatásának bekövetkezése előtt szállító jármű, járművek beérkezése nem biztosítható, illetve a befogadó hely korábban vagy könnyebben megközelíthető.

A kitelepítés megszervezése és végrehajtása kiterjed:

- a veszélyeztető esemény észlelésére;

- a lakosság védelmét szolgáló döntés meghozatalára;
- a lakosság riasztására és tájékoztatására;
- a végrehajtásba bevontak mozgósítására;
- a lakosság gyülekezési helyeken történő gyülekeztetésére;
- a veszélyeztetett területről a lakosság kiszállítására vagy önálló útba indítására;
- a kitelepült lakosság átmeneti befogadó helyeken történő befogadására.

A lakóhelyről történő kitelepítés során kitelepítési körzeteket, valamint gyülekezési helyeket kell kijelölni és működtetni (kitelepítési körzetenként több gyülekezési hely is működhet). A gyülekezési helyek működtetésének célja a kitelepülő lakosság szervezett formában történő nyilvántartásba vétele, orvosi felügyelete, útbaindítása a kijelölt befogadóhelyre. A gyülekezési helyet, helyeket úgy kell kiválasztani, hogy az megközelíthető, infrastruktúrával jól ellátott, a biztonságos személy- és járműközlekedés feltételei biztosítottak legyenek.

A gyülekezési helyeken a kijelölt állomány végrehajtja a beérkező kitelepülők csoportosítását, a kijelölt vezető tájékoztatást ad a magatartási szabályokról és a veszélyeztetett település vagy településrész elhagyásának rendjéről, valamint a befogadási helyről.

A gyülekezési helyen nyilvántartást kell vezetni a kitelepült lakosságról, az útbaindítás idejéről, módjáról, a helyszínen történt bejelentésekről, illetve a más településre, a nem befogadó helyre távozókról.

A gyülekezési helyen a gyülekeztetést, csoportosítást, valamint az adminisztrációs feladatokat úgy kell megszervezni, hogy biztosított legyen a kitelepülők gyors és biztonságos útbaindítása a befogadási helyre, valamint a további kitelepülők fogadása. A kitelepülők csak számbavételük, tájékoztatásuk, illetve létszámuk megállapításáig tarthatók vissza.

A saját gépjárművel kitelepülők a kitelepítési körzetet a gyülekezési hely igénybevétele nélkül hagyhatják el, nyilvántartásba vételük, tájékoztatásuk a kitelepítésre biztosított útvonalakról az ellenőrző-átesztő pontokon valósul meg.

A kitelepítésben résztvevő szervek a végrehajtás során:

- felméri a kitelepülők körét;
- közreműködnek az érintett lakosság, intézmények, gazdálkodó szervezetek és szállító eszközök tulajdonosainak riasztásában, tájékoztatásában;
- közreműködnek a rendkívüli forgalomszabályozás kialakításában;
- közreműködnek a kitelepülési útvonalak megjelölésében;
- szervezik a lakosság tájékoztatását a kitelepítés rendjéről, az elrendelés módjáról és a magatartási szabályokról;
- végzik a gyülekezési helyek működtetését;
- ellátják az érkező külső erők, eszközök fogadását;
- közreműködnek a lakosság gyülekezési helyekre irányításában;
- ellátják a fekvőbetegek, önerőből kitelepülni képtelenek elszállításának megszervezését;
- közreműködnek a befogadók tájékoztatásában;
- részt vesznek a hajléktalanok felkutatásában;
- közreműködnek a folyamatos őrzés-védelem megszervezésében;

- elősegítik a kitelepítettek vallási, felekezeti, lelki segélyszolgálati ellátását.

A kitelepítés elrendelésekor a helyi lakosok gondoskodnak:

- az azonos háztartásban élő családtagok összegyűjtéséről;
- az állatállomány gyűjtőhelyre tereléséről vagy a háztól történő elszállítás előkészítéséről;
- a közművek főkapcsolóinak elzárásáról, nyílt láng és hőforrások (tüzek) eloltásáról;
- az ingatlan lezárásáról;
- a gyülekezési helyen történő jelentkezésről;
- a veszélyeztetett terület utasításoknak megfelelő elhagyásáról.

A kitelepülő lakosság személyes tárgyait névvel, címmel, illetve befogadási hellyel azonosított, személyenként mennyiségi korlátozás elrendelése esetén legfeljebb 20 kg súlyú csomagban tartja magánál. A csomag súlyának korlátozása nem vonatkozik azokra a kitelepülőkre, akik a veszélyeztetett területet saját járművel, önerőből oldják meg.

A kitelepítés során elszállítható személyi csomag alapvető összetétele:

- személyi okmányok, legfontosabb értéktárgyak, készpénz, bankkártya, értékpapírok, biztosítási szerződések, bizonyítványok;
- orvosi leletek, oltási bizonyítványok, rendszeresen szedett gyógyszerek, elsősegélynyújtó készlet;
- tisztálkodó szerek, felszerelések, meleg ruházat, fehérnemű, vízhatlan felsőruházat, erős lábbeli, takaró, (hálózsák) egyéni védőeszközök;
- ivóvíz (1 l, nem törékeny göngyölegben), tartós élelmiszerek, evőeszköz készlet;
- ha van gyermek, annak ellátásához szükséges eszközök, felszerelések, gyermekjátékok, külön csomagolva, névvel ellátva;
- elemmel, akkumulátorral működő világító eszközök, rádió.

A kitelepítés során a **polgármester** a katasztrófák elleni védekezésben részt vevő helyi szervek közreműködésével nyilvántartja:

- a kitelepített személyeket;
- a fekvőbetegeket, az önerőből kitelepülni képtelen, közösségi elhelyezésre alkalmatlan személyeket, elszállításuk idejét, valamint az elhelyezésüket biztosító célállomást;
- a más településen kórházban, egészségügyi intézményben tartózkodókat;
- kitelepítés elrendelése előtt, illetve az elrendelést követően más településre távozottakat;
- a visszamaradó személyeket;
- a településen maradt és az elszállított állatállományt;
- a közérdekű bejelentéseket.

A kimenekítésre a kitelepítés szabályai alkalmazandók azzal az eltéréssel, hogy a megfelelő tervező tevékenység végrehajtására a rendelkezésre álló idő nem elegendő. A kimenekítés során elsődleges a lakosság mentése. A lakosság kimenekítését követően az állatállomány és az anyagi javak mentése is megkezdhető.

Ellenőrző-áteresztő pont működtetése:

A veszélyeztetett település elhagyása, valamint a befogadó település megközelítése ellenőrző-áteresztő pontokon keresztül történik, így megvalósítva a kitelepülők elsődleges tájékoztatását. A veszélyeztetettség függvényében, szükség esetén az ellenőrző-áteresztő pontokon valósul meg a kilépő személyek radiológiai, vegyi és egészségügyi ellenőrzése, valamint mentesítésük és fertőtlenítésük.

A befogadás követelményei

A befogadásra kijelölt település polgármestere a katasztrófavédelmi szerv közreműködésével:

- tájékoztatja lakosságot a befogadásról;
- együttműködik az ellenőrző-áteresztő pontok kijelölésében;
- biztosítja a befogadó hely berendezését, működtetését és a befogadottak ellátását;
- megszervezi a kitelepülő közintézmények befogadását és továbbműködtetését;
- biztosítja a település befogadó intézményeinek továbbműködéséhez a feltételeket;
- szervezi a kitelepülő lakosság fogadását, nyilvántartásba vételét és tájékoztatását;
- biztosítja a kitelepülő lakosság ellátását;
- részt vesz a befogadottak hozzátartozói számára történő információszolgáltatásban;
- tájékoztató információs központot alakít ki és működtet;
- szervezi a beérkező állatállomány állategészségügyi szűrését, nyilvántartásba vételét és elhelyezését, illetve biztosítja ellátásukat;
- szervezi a beszállított takarmánykészlet növényvédelmi szűrését, nyilvántartásba vételét és elhelyezését;
- biztosítja a beszállított technikai eszközök, valamint anyagi javak nyilvántartásba vételét, elhelyezését és őrzését;
- hozzájárul a befogadott lakosság postaküldeményeinek kézbesítéséhez;
- koordinálja a karitatív szervezetek tevékenységét, valamint közreműködik a felajánlott támogatások elosztásában;
- részt vesz a befogadottak visszatelepítésének megtervezésében és megszervezésében.

A visszatelepítés követelményei

A veszély elmúltával a kitelepített lakosság eredeti lakóhelyére való visszatelepítésére az alábbi feltételek teljesülése esetén kerülhet sor:

- a közegészségügyi helyzet normalizálódott, a járványveszély közegészségügyi hatóság igazolása szerint megszűnt;
- a helyi közművek, közműszolgáltatások helyreállítása megtörtént;
- a kitelepült személyek eredeti lakhelyén a lakhatási feltételek biztosítottak;
- a lakosság ellátása biztosított;
- a fedél nélkül maradtak átmeneti elhelyezésének, ellátásának feltételei biztosítottak;
- helyi közintézmények működési feltételei biztosítottak.

A kitelepített lakosság visszatelepítése a befogadó helyekről szervezett módon történik.

7.) POLGÁRI VÉDELMI SZERVEZETEK LÉTREHOZÁSA ÉS ALKALMAZÁSA

Polgári védelem: ösztársadalmi feladat-, eszköz- és intézkedési rendszer

Célja:

- a katasztrófa, illetve fegyveres összeütközés esetén a lakosság életének megóvása,
- az életben maradás feltételeinek biztosítása,
- a lakosság felkészítése azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében.

Polgári védelmi szervezet: az a szervezet, amely önkéntes és köteles személyi állománya útján polgári védelmi feladatokat lát el.

Polgár védelmi szervezet típusai:

- Központi
- Területi
- Települési
- Munkahelyi

Tagjai:

- polgári védelmi kötelezettség alatt álló személyek
- önkéntesen jelentkező személyek

Polgári védelmi szervezetbe történő beosztás:

- a polgári védelmi kötelezettség alatt álló személyt a lakóhelye szerint illetékes **polgármester osztja be**
- a területi, települési pv. szervezetbe csak a település, fővárosban a fővárosi kerület **területén lakó** vagy ezek **területén munkaviszonyban álló** személyt lehet beosztani.

A polgári védelmi szervezetek egymásnak mellérendeltek, tevékenységüket a védekezés irányításáért felelős személy irányítja.

A központi polgári védelmi szervezet

- olyan szakfeladat ellátására hozzák létre, amely különleges szakértelmet és technikai eszközöket igényel
- felépítéséről, létszámáról a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetője dönt
- tagjait a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője jelöli ki

A területi polgári védelmi szervezet

- olyan pv. feladat végrehajtására hozzák létre, amelyet a települési pv. szervezetek nem képesek ellátni
- felépítéséről, létszámáról a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetője határoz a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetőjének javaslata alapján
- tagjait a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője jelöli ki

A települési polgári védelmi szervezet

- létre kell hozni községben, városban, megyei jogú városban, fővárosi kerületben – ha a település katasztrófavédelmi besorolása azt indokolja
- létszámát a település katasztrófavédelmi besorolásának megfelelően a katasztrófavédelmi kirendeltség vezetőjének javaslata alapján a polgármester állapítja meg
- tagjait a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője jelöli ki

A munkahelyi polgári védelmi szervezet

- a gazdálkodó szervezet pv. feladatainak végrehajtása érdekében
- tagját a gazdálkodó szervezet vezetője jelöli ki

III. Iparbiztonság

1) A létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme

A 2012-ben elfogadott Nemzeti Biztonsági Stratégia értelmében hazánk kiemelten kezeli az ország mindennapi életkörülményeinek fenntartásához, a gazdaság és államszervezet működéséhez szükséges kritikus infrastruktúrák hatékony védelmét.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet 1. § 25. pontja alapján kritikus infrastruktúra alatt a Magyarországon található azon eszközöket, rendszereket vagy ezek részeit értjük, amelyek elengedhetetlenek a létfontosságú társadalmi feladatok ellátásához, az egészségügyhöz, a biztonsághoz, az emberek gazdasági és szociális jólétéhez, valamint amelyek megzavarása vagy megsemmisítése jelentős következményekkel járna e feladatok ellátását illetően.

A kritikus infrastruktúrák azonosítása, kijelölése vonatkozó jogszabályi háttér hiányában még nem történt meg. A létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló törvénytervezet azonban elkészült, melynek közigazgatási egyeztetése folyamatban van. A végrehajtási szabályokat magában foglaló kormányrendelet kidolgozás alatt áll. Mindkét jogszabály-tervezetet a Kormány a II. félévben tárgyalja.

2) Az önkormányzatok feladatai a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek vonatkozásában

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (továbbiakban Kat.) IV. fejezete és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet) szabályozza a Kat. 3. § 28. pontja szerinti veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekkel kapcsolatos eljárásokat, kötelezettségeket. Ezen jogszabályokban rögzítettek szerint az önkormányzatoknak (polgármestereknek) alapvetően az alábbi feladatokat kell ellátniuk:

1. Nyilvánosság biztosítása a döntéshozatalban
2. Külső védelmi tervezés és felkészítés

3. Lakossági tájékoztatás
4. Településrendezéssel kapcsolatos feladatok

1) Nyilvánosság biztosítása a döntéshozatalban (közmeghallgatás):

A szabályozás hangsúlyos eleme a veszélyes tevékenység nyilvánossága. A Rendelet meghatározza a nyilvánosság biztosításának követelményeit, módszereit, eszközeit. Ugyanakkor biztosítja az üzemeltetőnek azt a jogát, hogy a nyilvánosság tájékoztatása kapcsán az üzemi vagy üzleti titkai védelméhez való joga ne sérüljön. A lakossági tájékoztatás előírásainál figyelembe kell venni azt a jogos- a szakmai egyeztetések során felmerült-üzemeltetői igényt is, hogy az üzem veszélyeztető hatásainak a bemutatása a lakosságban ne keltsen olyan benyomást, hogy élete, egészsége és környezete vonatkozásában kizárólag a szabályozás tárgyát képező üzem jelenti az egyetlen veszélyt.

A veszélyes anyaggal foglalkozó üzem telephelye szerint illetékes polgármesternek az üzemeltetővel és a hatósággal együttműködve biztosítani kell, hogy a lakosság véleményt nyilváníthasson az új veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem építésére, vagy a már működő veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem tevékenységének jelentős változtatására vonatkozó engedély kiadása előtt.

A hatóság az üzemeltető által benyújtott védendő adatokat nem tartalmazó biztonsági dokumentációt a kézhezvételét követően 10 napon belül megküldi a Kat. 33. § (1) bekezdése szerinti katasztrófavédelmi engedély iránti kérelem esetében a polgármesternek. *(1. ábra)*

A polgármesternek a biztonsági dokumentáció kézhezvételét követő 15 napon belül hirdetményt kell közzétennie a Rendelet 10. melléklet 6. pontjában felsoroltaknak megfelelően. A hirdetményi közzététel útján biztosítani kell, hogy az 21 napig hozzáférhető legyen, ezen idő alatt a lakosság észrevételeket tehet.

A biztonsági dokumentáció közzétételének lezárását követő 15 napon belül közmeghallgatást kell tartania az üzem telepítési helye szerint illetékes vagy a már működő veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem tevékenységének jelentős változtatásával érintett település polgármesterének. A polgármesternek a közmeghallgatásra meg kell hívnia az érintett települések polgármestereit, az üzemeltetőt, a hatóságot, valamint a mentőszolgálat, a rendőrség, a fővárosi és megyei kormányhivatal népegészségügyi szakigazgatási szerve, az illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség és az érintett társadalmi szervezetek (amennyiben a részvételi szándékukat előzetesen bejelentik), továbbá a veszélyeztetett településen elhelyezkedő katonai létesítmény képviselőjét is.

A polgármesternek a biztonsági dokumentációval kapcsolatos észrevételeit a hozzá érkezett lakossági észrevételekkel együtt a hatóság helyi szerve részére a közmeghallgatás időpontja előtt legalább 5 nappal meg kell küldenie. A közmeghallgatáson elhangzottakról a polgármesternek jegyzőkönyvet kell felvennie, amelyet a közmeghallgatást követő 8 napon belül a hatóság helyi szervének meg kell küldenie. A hatóság a jegyzőkönyvben foglaltakat a döntésének meghozatalakor mérlegeli.

Amennyiben az engedély kérelem nem az új veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem építésére, vagy a már működő veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem tevékenységének jelentős változtatására vonatkozik, abban az esetben nem kell közmeghallgatást tartani, de a

polgármesternek a biztonsági dokumentációhoz tett észrevételeket a hirdetményi közzététel lezárását követő 8 napon belül meg kell küldenie a hatóság helyi szervének.

A biztonsági dokumentáció közzétételéről és nyilvános meghallgatásról szóló hirdetménynek tartalmaznia kell a veszélyes üzem telepítési vagy működési helyét, a veszélyes tevékenység rövid leírását; azt, hogy a biztonsági dokumentáció hol és milyen időpontokban tekinthető meg; arról szóló felhívást, hogy a veszélyes üzemmel vagy a biztonsági dokumentációval kapcsolatosan a település jegyzőjénél írásbeli észrevételeket lehet tenni és hogy a polgármester a veszélyes üzemmel kapcsolatosan hol és mikor tart nyilvános meghallgatást.

2) Külső védelmi tervezés:

A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem biztonsági jelentésében vagy a hatóság döntése alapján a biztonsági elemzésében vagy a súlyos káresemény elhárítási tervben bemutatott veszélyeztető hatások elleni védekezés érdekében a veszélyeztetett településeken külső védelmi tervet kell készíteni a biztonsági dokumentáció elfogadását követő 6 hónapon belül.

A külső védelmi tervet, amely a települési veszély-elhárítási terv része, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve a veszélyeztetett település polgármesterének közreműködésével készíti el. A külső védelmi terv elkészítésében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv illetékes helyi szerve, a mentőszolgálat, a rendőrség, a fővárosi és megyei kormányhivatal népegészségügyi szakigazgatási szerve, az illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség és az üzemeltető részt vesz és véleményt nyilvánít. A külső védelmi tervek tartalmi követelményeit a Rendelet 9. melléklete tartalmazza. A külső védelmi tervek elkészítésének és gyakoroltatásának költségeit a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve saját költségvetése terhére biztosítja. (2. ábra)

Felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem esetében a polgármester a külső védelmi tervről 21 nappal hirdetményt tesz közzé, amely idő alatt a lakosság ahhoz észrevételeket tehet. A polgármester a külső védelmi tervvel kapcsolatos észrevételeit a hozzá érkezett lakossági észrevételekkel együtt a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének a hirdetményi közzététel lezárását követő 8 napon belül megküldi. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve az észrevételekkel kapcsolatos véleményét és a figyelembe vett észrevételek alapján átdolgozott külső védelmi tervet megküldi a hatóság területi szervének a hirdetményi közzététel lezárását követő 20 napon belül.

A hatóság területi szerve a külső védelmi tervet annak kézhezvételét követően megvizsgálja, majd véleményét a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének megküldi, amely a polgármesterrel együtt a vélemény alapján elkészíti a külső védelmi tervet.

A jóváhagyott külső védelmi tervet a hatóság megküldi a mentőszolgálat, a rendőrség, a fővárosi és megyei kormányhivatal népegészségügyi szakigazgatási szerve (a továbbiakban: megyei népegészségügyi szakigazgatási szerv), az illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség és az üzemeltető számára.

Amennyiben a hatóság döntése alapján alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, valamint küszöbérték alatti üzem által érintett településre külső védelmi terv készítése

szükséges, a hatóság tájékoztatja erről a polgármestert és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv illetékes helyi szervét. A külső védelmi tervet a hirdetményi közzététel és a közmeghallgatás biztosítása nélkül, a Rendelet 9. mellékletben meghatározott tartalmi és formai követelményeknek megfelelően kell elkészíteni.

Egy külső védelmi tervet kell készíteni abban az esetben is, ha az adott települést több veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem vagy küszöbérték alatti üzem veszélyeztető hatásai érhetik.

A külső védelmi tervet legalább háromévente vagy az új, vagy a módosított biztonsági jelentés, biztonsági elemzés vagy súlyos káresemény elhárítási terv hatóság által történő elfogadását követően felül kell vizsgálni és szükség szerint módosítani kell.

A hatóság döntése vagy hozzájárulása alapján nem készül külső védelmi terv a felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem tekintetében, ha a lehetséges veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek következményeinek értékelése alapján alaposan feltételezhető, hogy a településen nem alakulhat ki az egészséget és a környezetet veszélyeztető hatás.

A veszélyeztetett település polgármestere a védendő adatokat nem tartalmazó biztonsági jelentés kézhezvételétől számított 10 napon belül kezdeményezheti a hatóságnál, hogy az adott településre vonatkozóan külső védelmi terv ne készüljön. A hatóság a felmentésre vonatkozó indokolt kezdeményezést megvizsgálja és a kézhezvételtől számított 15 napon belül dönt a felmentés megadásáról. A felmentésre irányuló kezdeményezés elutasítása esetén a hatóság helyi szerve az általános szabályok szerint elkészíti a külső védelmi tervet.

Külső védelmi terv gyakorlatok és a felkészítés:

A polgármester a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset vagy a veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemzavar bekövetkezése esetén a külső védelmi tervben foglalt intézkedéseket azonnal fogatosítja.

A súlyos balesetekkel kapcsolatos kárelhárítási feladatok szakszerű, gyors és biztonságos végrehajtása érdekében a veszélyhelyzeti feladatokra az érintetteket fel kell készíteni. A felkészítésbe differenciált módon a következőket kell bevonni: operatív törzs, a veszélyhelyzeti feladatok végrehajtásába bevont önkormányzati és más intézmények szakemberei, végrehajtó szervezetek személyi állománya, továbbá a lakosság felkészítése.

A súlyos ipari baleseteket követő veszélyhelyzeti feladatok végrehajtásába bevont más szervezetek (rendőrség, tűzoltóság, ÁNTSZ, környezetvédelem stb.) a saját terveik szerint készülnek fel e feladatokra. Az operatív törzs a felkészítése során tanulmányozza a tervet, a valószínűsített súlyos baleseteket, azok lehetséges következményeit, azok elhárításával kapcsolatos feladatokat. Fel kell továbbá készülniük a konkrét beosztásukhoz kapcsolódó veszélyhelyzeti feladataikra. Ennek során tanulmányozniuk kell a súlyos balesetek elhárítását érintő teendőket, ezek ellátásának technológiai, anyagi, technikai, személyi és más feltételeit. A felkészítést az operatív törzs vezetője, vezeti, aki felelősséget visel minden, a tervben szereplő felkészítés végrehajtásáért is. Minden felkészítést megfelelően elő kell készíteni, és végrehajtásáról feljegyzést kell készíteni. A feljegyzéshez mellékelni kell a készített

jegyzeteket, vázlatokat. Az irányító törzs felkészítését be kell jegyezni a felkészítési naplóba. A felkészítésnek ki kell terjednie az egyéni védőeszközök, a híradó eszközök használatára, és ismertetni kell a riasztás módját és eszközeit is. Az irányító törzs felkészítését évente egy alkalommal, a települési gyakorlatot megelőzően kell végrehajtani.

A veszélyhelyzeti feladatok végrehajtásába bevont önkormányzatok és más intézmények szakemberei a felkészítésük során tanulmányozzák a tervet, a valószínűsített súlyos baleseteket, azok lehetséges következményeit, és azok elhárításával kapcsolatos – a saját beosztásukat érintő – feladatokat. Tanulmányozniuk kell a súlyos balesetek elhárítását érintő konkrét teendőket. A felkészítést a szervezetben lévő felettese vezeti, aki felelősséget visel a rá bízottak felkészítésének végrehajtásáért. A felkészítésnek ki kell terjednie az egyéni védőeszközök, a híradó eszközök használatára, és ismertetni kell a riasztás módját és eszközeit is. A veszélyhelyzeti feladatok végrehajtásába bevont üzemi dolgozók felkészítését évente egy alkalommal kell végrehajtani.

A végrehajtó szervezetek személyi állományának felkészítése során a vezetők tanulmányozzák a biztonsági jelentést, a valószínűsített súlyos baleseteket, azok lehetséges következményeit, azok elhárításával kapcsolatos feladatokat. A beosztott állomány (a vezetőkkel együtt) felkészülnek a végrehajtó szervezet elé állított konkrét feladatok ellátására. Ennek során a valóságot megközelítő feltételek között, védőeszközökben gyakorolják az előírt feladataikat. A valós helyzetnek megfelelően gyakorolják a szaktechnikai eszközök alkalmazását, az egyéni védőeszközök és a híradóeszközök használatát. Ennek során tanulmányozniuk kell a súlyos balesetek elhárítását érintő teendőket. A felkészítést a végrehajtó szervezet vezetője vezeti, aki felelősséget visel az előírt felkészítés színvonalas végrehajtásáért. A súlyos balesetek elleni védekezéssel kapcsolatos minden felkészítést a felkészítési tervben tervezni kell. A felkészítési tervet a súlyos balesetek elleni védekezés operatív irányítója évente elkészítteti, és a polgármester jóváhagyja. A tervben rögzítik a felkészítési csoportot (szervezetet) a felkészítés tárgyát, tervezett helyét és időpontját, és a végrehajtásáért felelős személy nevét. A tervtől való eltérést indokolt esetben a polgármester engedélyezheti. A lefolytatott felkészítéseket a felkészítési naplóban rögzítik. A napló tartalmazza a lefolytatott felkészítés csoportját (szervezetét), a felkészítés tárgyát, helyét és időpontját, és a végrehajtásáért felelős személy nevét. A naplóba történő bejegyzésért a felkészítést vezető viseli a felelősséget, akinél a felkészítéssel kapcsolatos többi írásos anyag is található. A felkészítéssel kapcsolatos minden okmány, írásos anyag, vázlatok stb. megőrzendők.

A lakosság felkészítése a veszélyhelyzeti teendők végrehajtására két fázisban történik. Az első lépés a biztonsági dokumentációk hatósági elfogadásához kapcsolódó nyilvános meghallgatást, illetőleg a vonatkozó tájékoztatók kiadását jelenti. Ekkor szerez tudomást a lakosság a potenciális veszélyekről, továbbá a veszélyek elleni védekezés lehetőségeiről, és az ő konkrét veszélyhelyzeti teendőiről. A súlyos balesetet követően a lakosság riasztása után, a lehetséges eszközökkel (helyi elektronikus médiák, hangosbeszélők stb.) tájékoztatják a követendő magatartási szabályokról, a tervezett védelmi intézkedésekről, és a további teendőikről.

A hatóság az illetékes polgármesterrel együttműködve a külső védelmi tervben foglaltak megvalósíthatóságát rendszeresen ellenőrzi, ennek érdekében évente folytat le olyan gyakorlatot, ahol a tervben megjelölt szervezetek valamely részét, valamint háromévente

olyan gyakorlatot, ahol a tervben megjelölt szervezetek egészét gyakoroltatja. Ennek megfelelően, a súlyos balesetek elleni védekezéssel kapcsolatosan a településen kétféle gyakorlatot hajtanak végre: települési gyakorlatot, komplex települési gyakorlatot. A gyakorlatokat a „gyakorlatok tervében” tervezik. A gyakorlatok tervét – az érintett szakmai vezetők bevonásával – a súlyos balesetek elleni védekezés operatív irányítója évente elkészítteti, és a polgármester jóváhagyja. A tervben rögzítik a gyakorlat fajtáját, gyakorlat tárgyát, tervezet helyét és időpontját, és a végrehajtásáért felelős személy nevét. A tervtől való eltérést indokolt esetben a polgármester engedélyezheti. A gyakorlatra elgondolást, levezetési tervet, indokolt esetben anyagi-technikai biztosítási tervet és költségvetést készítenek. A gyakorlatot, annak végeztével kiértékelik, és erről jegyzőkönyvet vesznek fel. A gyakorlat elgondolása és levezetési terve illeszkedik a tervben foglaltakhoz: az ott meghatározott mentési, kárelhárítási feladatokat gyakorolják. A gyakorlatok tervezése és végrehajtása során törekedni kell a gazdaságosságra, a takarékosagra, az erők-eszközök hatékony alkalmazására, és a kapcsolódó anyagi károk elkerülésére. Mindez azonban nem vezethet az elgondolásban kitűzött célok el neméréséhez. A gyakorlatok során nem tervezhető olyan mozzanat, amely a környezet bárminemű károsítását vonná maga után.

A települési gyakorlat során a tervben szereplő valamely részfeladatot (például riasztást, tűzoltást, felderítést, helyzetértékelést, stb.) gyakorolnak, továbbá a gyakorlatba a védekezésben érintetteknek csak egy részét (pl. irányító törzset, végrehajtó alegységek valamelyikét stb.) vonják be. A gyakoroltatott szervezetek és feladatok számát úgy kell megválasztani, hogy a komplex gyakorlat előtt az érintettek mindegyike, minden rá bízott kárelhárítási feladatot egyszer már gyakorolt. A gyakorlatok során a feltételeket a valóságos helyzethez közelihez alakítják ki, amely során a végrehajtást a rendszeresített szakszervezetekkel, híradó eszközökkel és egyéni védőfelszerelésekkel kell végrehajtani.

A komplex települési gyakorlat során minden feladatot gyakorolnak, amelyet a terv előír. A gyakorlat elgondolását és levezetési tervét ennek megfelelően alakítják ki. A gyakorlatba a védelmi szervezet egészét bevonják. A komplex gyakorlatot egyeztetni kell az abba bevont együttműködő szervezetekkel is, és abba – együttműködés keretében – ezek tervezett erőit és eszközeit is be kell vonni.

3) Lakosság tájékoztatása (tájékoztató kiadvány)

A hatóság a felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem által veszélyeztetett település polgármesterének közreműködésével, a külső védelmi terv jóváhagyásával egyidejűleg tájékoztató kiadványt készít. Ebben tájékoztatja a lakosságot és a közigazgatást a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemről, a lehetséges veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetekről, vagy a veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemzavarokról és az ellenük való védekezés lehetőségeiről. A kiadvány nyilvánosságra hozataláról a polgármester gondoskodik. A tájékoztató kiadványt a biztonsági jelentés és a külső védelmi terv alapján közérthető formában, a Rendelet 10. mellékletében meghatározott tartalommal kell elkészíteni.

A kiadvány elkészítéséhez felhasználható a biztonsági jelentésnek az üzemeltető által készített kivonata. A kivonat a nyilvánosságra hozható biztonsági jelentés részét képezi, amelyben - ha arra lehetőség van - a szakmai kifejezések helyett annak köznapi megfelelőjét tartalmazza. A kivonat célszerűen a lakossági tájékoztató tartalmi és formai kritériumai szerint készül.

A tájékoztató kiadványt a biztonsági jelentés, vagy a külső védelmi terv módosítása esetén haladéktalanul, valamint legalább háromévente felül kell vizsgálni. A tájékoztató kiadványt szükség esetén, de legalább öt évenként újra ki kell adni.

A lakossági tájékoztató kiadványt célszerű eljuttatni a közintézményekbe, a lakosság által sűrűn látogatott létesítményekbe.

Az internet – az érintett település, illetve a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem honlapja – lehetőséget biztosíthat a lakossági tájékoztató kiadvány széleskörű terjesztésére.

Elkészíthető a tájékoztató kiadvány színes, rövidített, de minden lényeges információt tartalmazó változata, amely - megfelelő módon való terjesztéssel - minden családhoz eljuttatható. A kiadvány e változata a helyi médiában (helyi televízió, újság) is közzétehető.

4) Településrendezéssel kapcsolatos feladatok

Az ésszerű település fejlesztési tevékenység egyik alapvető és nélkülözhetetlen eszköze a településrendezési terv. A jó településrendezési terv több mint eszköz, hiszen jelentős hatást gyakorol a települések fejlődésére, a környezet alakítására és az ott élő emberek életkörülményeire. A sikeres településrendezés nemcsak formai rendet jelent, hanem a társadalmi stabilitásnak is elengedhetetlen velejárója.

A Rendelet normákat határoz meg a településrendezéssel kapcsolatos állásfoglalások kialakítására. Kockázati szintektől teszi függővé a veszélyességi övezetben történő beruházások engedélyezését, megtiltását, illetőleg részletes hatásvizsgálat elvégzésére kötelezi a beruházót, amely alapján meghatározhatók a beruházás feltételei.

Azt, hogy hol lehet új veszélyes üzemet telepíteni, meglévő létesítményt bővíteni, a meglévő létesítmény közelében egyéb fejlesztéseket (lakóterület, nyomvonalas létesítmények, stb) végrehajtani, illetőleg a védőtávolságok, védőterületek kialakítását a területrendezési, illetve a településrendezési tervek szabályozzák.

A területrendezési terv az ország, illetve egyes térségek nagytávlatú műszaki-fizikai szerkezetét meghatározó és befolyásoló tervdokumentum, amely biztosítja a területi adottságok és erőforrások hosszú távú hasznosítását és védelmét, az ökológiai elvek érvényesítését, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt elhelyezését és a terület-felhasználás rendszerét, optimális hosszú távú területi szerkezetét.

A területfejlesztési és területrendezési területen különféle területi szintű döntéshozók jogosultak fejlesztési politikájuk megvalósítására. A meghatározó fontosságú e szintek közül az a három, amelyik közképviseléssel rendelkezik: az Országgyűlés, a megye és a megyei jogú város önkormányzati testületei, a települési önkormányzatok testületei. E szintek, továbbá a területfejlesztés egyéb szereplőinek együttműködését a regionális fejlesztési és a megyei területfejlesztési tanácsok biztosítják. A tervezés összehangolja az állami, a területi és a települési önkormányzatok, a lakosság és a gazdasági társaságok érdekeit, a természet, a táj és az épített környezet értékeinek a megóvása mellett.

A településrendezéssel kapcsolatos tervezés 3 különböző esetet foglal magában:

1. Új, veszélyes üzemek építése
2. A már létező veszélyes üzemek módosítása
3. Új fejlesztések a veszélyes üzemek környezetében

1. Az új veszélyes üzemek építése esetén az üzemeltető biztonsági elemzést illetve biztonsági jelentést készít a Rendelet 3. sz. és 4. sz. mellékletében foglaltak szerint:

A hatóság a biztonsági dokumentációk elemzését követően a tervezett üzem helyén lévő településrendezést megvizsgálva elfogadhatja az új üzem helyét, ha a kockázati feltételek megfelelnek a 7. számú melléklet 1.5 és 1.6 pontjaiban foglalt követelményeknek. Amennyiben a kockázati feltételek nem teljesülnek, a hatóság további műszaki intézkedésekre kötelezheti az üzemet, amely szerint az elvégzett kockázat elemzés alapján a hatóság ismételten értékeli a kockázati feltételeket és ezután hagyja jóvá az új üzem alapítását.

2. Üzemre vonatkozó módosítás esetén a biztonsági elemzést vagy a biztonsági jelentést felül kell vizsgálni:

A biztonsági elemzést, illetve a biztonsági jelentést soron kívül felül kell vizsgálni, ha:

a) az üzemben olyan változások történtek, amelynek súlyos baleset kockázatát növelő vagy a védelmi rendszert érintő hatása van;

A kockázat akkor növekszik, ha a Rendelet 7. sz. mellékletben meghatározottak szerinti veszélyes zónák területein megnövekszik a kockázat, vagy új területek válnak a veszélyes zónák részeivé.

Az üzem módosítását a hatóság elfogadhatja, ha az üzem által készített biztonsági dokumentációt értékelve és az üzem körül lévő településrendezést megvizsgálva megállapítja, hogy a kockázati feltételek eleget tesznek a Rendelet 7. számú melléklet 1.5 és 1.6 pontjainak. Amennyiben ezek a feltételek nem teljesülnek, a hatóság további technikai intézkedésekre kötelezheti az üzemet, amely szerint elvégzett kockázat elemzés alapján a hatóság ismételten értékeli a kockázati feltételeket és hagyja jóvá az üzem módosítását.

Amennyiben a hatóság engedélyt ad a fejlesztések megvalósítására (az új veszélyes üzem építése és a meglévő üzem módosítása esetén), a helyi lakosságot tájékoztatni kell, ami a veszélyes üzem telepítési helye szerint illetékes polgármester feladata.

A veszélyes üzem körüli veszélyességi zónák kijelölésére a biztonsági dokumentációban az üzemeltető javaslatot tehet. A hatóság a veszélyességi övezetet a biztonsági dokumentációban közölt információk alapján jelöli ki, a dokumentáció elfogadásával egyidejűleg a katasztrófavédelmi engedélyben.

3. A létező veszélyes üzem környezetében történő fejlesztés esetén:

A veszélyességi övezetben történő fejlesztéssel kapcsolatos állásfoglalás kialakítására a polgármester vagy a hatóság kezdeményezésére, a hatóság, az Állami Népegészségügyi és

Tisztiorvosi Szolgálat, a környezetvédelmi, indokolt esetben a természetvédelmi hatóság, továbbá a veszélyes üzem és az önkormányzat képviselőiből bizottság alakul. A bizottság az R. 7. számú mellékletben meghatározott szempontok figyelembevételével nyilvánít véleményt a veszélyességi övezetben tervezett fejlesztésekről.

A veszélyességi övezetben történő fejlesztésre vonatkozó állásfoglaláshoz kapcsolódó általános követelmények:

A bizottság ajánlásaihoz a kiinduló adatokat a hatóság által felülvizsgált biztonsági dokumentáció szolgáltatja. Az üzemeltető a biztonsági dokumentációban a veszélyeztetett terület minden pontjára meghatározza a sérülések egyéni kockázatát. Az így kialakított veszélyességi övezetet belső, középső és külső zónára osztja.

- a) Belső zóna. Itt a sérülés egyéni kockázata meghaladja a 10^{-5} esemény/év értéket.
- b) Középső zóna. Itt a sérülés egyéni kockázata 10^{-5} és 10^{-6} esemény/év értékek között alakul.
- c) Külső zóna. Itt a sérülés egyéni kockázata nem éri el a 10^{-6} esemény/év értéket, de nagyobb mint 3×10^{-7} .

1. számú táblázat A zónákban történő fejlesztési lehetőségek

Az építmény jellege	Belső zóna	Középső zóna	Külső zóna
A. Lakóház, szálloda, nyaralók	A fejlesztés nem ajánlott.	Az engedélyezés részletes hatásvizsgálaton alapuló egyedi feltételekhez kötött.	A fejlesztés megengedett.
B. Munkahelyek, parkolók	A fejlesztés megengedett.	A fejlesztés megengedett.	A fejlesztés megengedett.
C. Kiskereskedelmi üzletek, kis közösségi létesítmények, szabadidőközpontok	Az engedélyezés részletes hatásvizsgálaton alapuló feltételekhez kötött.	Az engedélyezés részletes hatásvizsgálaton alapuló egyedi feltételekhez kötött.	A fejlesztés megengedett.
D. Nagy közösségi létesítmények	A fejlesztés nem ajánlott.	Az engedélyezés részletes hatásvizsgálaton alapuló egyedi feltételekhez kötött.	Az engedélyezés részletes hatásvizsgálaton alapuló egyedi feltételekhez kötött.

2. számú táblázat Kivételek

Az építmény jellege	Kivételek
A. Lakóépület, kereskedelmi szálláshely, nyaraló	1. Ha a lakóház háromnál kevesebb lakást foglal magába, vagy ha kereskedelmi szálláshely 10 főnél kisebb férőhelyes, a B. kategóriába kell sorolni. 2. Idős vagy fogyatékos személyeknek épült

	lakóházakat, közösségi otthonokat a C. kategóriába kell sorolni. 3. Ötszintes vagy magasabb házakat a D. kategóriába kell sorolni.
B. Munkahely, parkoló	1. Ha 200 gépjárműnél nagyobb befogadó képességű a parkoló, vagy más létesítmények tartoznak hozzá, a C. kategóriába kell sorolni. 2. A 100 főnél több személyt befogadó, vagy 3 szintesnél magasabb kereskedelmi vagy ipari épületet, vagy mozgássérülteknek készült ipari vagy kereskedelmi építményeket a C. kategóriába kell sorolni.
C. Kiskereskedelmi üzlet, kisbefogadó képességű közösségi létesítmény, szabadidős létesítmény	1. A 250 m ² -nél kisebb kisipari célú, és a 100 m ² -nél kisebb közösségi épületek és szabadidő központok a B. kategóriába tartoznak. 2. Az 5000 m ² -nél nagyobb épületek a D. kategóriába tartoznak. 3. A nyitott terű létesítmények, ahol alkalmanként 1000-nél több ember lehet jelen (piac, stadion stb.) a D. kategóriába tartoznak.
D. Nagybefogadó képességű közösségi létesítmény	A 16 évnél idősebbek oktatására szolgáló oktatási létesítmények a C. kategóriába tartoznak.

Ha a tervezett építmény jellege nem szerepel a táblázatban, akkor a bizottság dönt arról, hogy jellegében, érzékenységében mely kategóriához áll a legközelebb.

A fejlesztésekre irányuló engedélyezések során a hatóságnak, illetve a bizottságnak az üzem körüli társadalmi kockázatra gyakorolt hatását is figyelembe kell venni. A Rendelet 7. számú melléklet 1.6 pontjában említett társadalmi kockázat kritériumainak következetesen az új vagy módosított veszélyes üzemekre és a meglévő üzemek szomszédságában történő fejlesztésekre is teljesülnie kell.

3) A veszélyes áruk közúti, vasúti, belvízi és légi szállítása

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni hatékonyabb védekezés kialakítása és erősítése érdekében a veszélyes árukkal, veszélyes anyagokkal végzett tevékenységeket fokozott figyelemmel szükséges kísérni, mely legeredményesebben a rendszeres hatósági ellenőrzésekkel valósítható meg. Ennek megfelelően a Katasztrófavédelem 2001. óta vesz részt a veszélyes áruk közúti szállításának (ADR) hatósági ellenőrzésében, és a 2007. évben bekövetkezett jogszabály módosításokat követően már, mint önálló ellenőrzési és szankcionálási tevékenységet végrehajtó „katasztrófavédelmi hatóság” látja el feladatait.

Az ágazati jogszabályok 2012. január 1-el hatályba lépett módosítása megteremtette a jogszabályi háttérét annak, hogy a Katasztrófavédelem immáron önálló hatósági jogkörben végezheti a veszélyes áruk vasúti, vízi és légi szállításának ellenőrzését is, valamint szükség esetén bírságot szabhat ki, illetve egyéb intézkedéseket eszközölhet a veszélyhelyzetek elkerülése érdekében.

A veszélyes áru szállítások, valamint a szállításokhoz kapcsolódó telephelyek rendszeres és következetes ellenőrzésének fő célja a szabályok pontos betartásának számonkérése, elsősorban a balesetek megelőzése, illetve egy esetleges baleset bekövetkezte esetén, a káresemény élet- és vagyonbiztonságra, továbbá a környezetre gyakorolt káros hatásainak csökkentése érdekében.

A Katasztrófavédelem kiemelten kezeli a veszélyes áru szállítás során bekövetkezett balesetek vizsgálatát, valamint a balesetek kivizsgálásával szerzett tapasztalatok értékelését azért, hogy a balesetek, események okai, következményei és a megelőzés lehetséges módjai meghatározásra kerüljenek, a további balesetek megelőzése, a lakosság biztonságának magas szinten való megtartása érdekében.

A vizsgált balesetek többsége alapvetően közlekedési szabályszegés, figyelmetlenség miatt következett be, de esetenként árukezelési szabálytalanságok (pl. a rakomány rögzítésének szabálytalanságából eredően a rakomány elhagyása, stb.) is tetten érhetők voltak a vizsgálatok eredményei alapján.

Egy-egy esemény (pl. veszélyes árut szállító vasúti kocsi meghibásodása), baleset legfőbb veszélyként a szállított veszélyes áru kiszabadulásának, környezetbe jutásának veszélyét, és ezzel a lakosság életének, testi épségének, a környezet károsodásának kockázatát hordozza magában, a szállított veszélyes áru veszélyességének, egyéb tulajdonságainak, paramétereinek függvényében.

A lakosságot érintő események kapcsán elsődleges feladat a lakosság tájékoztatása, az esetleg szükségessé váló lakosságvédelmi (elzárkózás, kimenekítés, kitelepítés, befogadó helyek kialakítása, stb.), kritikus infrastruktúra védelmi, és egyéb a környezet megóvását szolgáló intézkedések végrehajtása. Szükség lehet forgalomkorlátozás bevezetésére, a mentésre alkalmas járművek, eszközök igénybevételére.

Jelentős, a lakosság nagy számát érintő esemény kapcsán katasztrófaveszély, vagy veszélyhelyzet is kihirdetésre kerülhet.

IV. A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény (Tvt.) önkormányzatokkal kapcsolatos rendelkezései

A tűzjelzéssel kapcsolatban fontos szabály, hogy aki tüzet vagy annak közvetlen veszélyét észleli, köteles azt haladéktalanul jelezni a tűzoltóságnak, vagy ha erre nincs lehetősége, a rendőrségnek vagy a mentőszolgálatnak, illetőleg a települési önkormányzat polgármesteri hivatalának (körjegyzőségnek). Jellemző, hogy a tűzjelzéssel kapcsolatos 105-ös telefonszámon történt bejelentések a tűzoltósághoz érkeznek, azonban a fenti rendelkezés miatt lehetősége van a bejelentőnek arra is, hogy akadályoztatás esetén a tűzjelzést a települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál (körjegyzőségnél) tegye meg. Ezzel kapcsolatos szabály az, hogy a telefonon történő tűzjelzés lehetőségét minden településről a működési terület szerinti állandó készenléti jellegű szolgálatot ellátó hivatásos tűzoltóságot, illetve önkormányzati tűzoltóságot riasztó hírközpontba biztosítani kell. A tűzjelzés telefonon történő fogadásának biztosítása, és az ezzel kapcsolatos költségek a hírközpont fenntartóját terhelik. A közeljövőben a riasztási rendszer átalakulása következtében a 105-ös hívószámon történő tűzjelzést a megyei bevetés-irányító központ fogadja.

A Ttv. önálló alcím alatt szabályozza a helyi önkormányzatok tűzoltósággal kapcsolatos tevékenységét.

Ennek alapján a települési önkormányzat képviselő-testületét a következő jogok és kötelességet illetik illetve terhelik.

- hozzájárulhat a hivatásos tűzoltóság, valamint hozzájárul - amennyiben területén működik - az önkormányzati tűzoltóság és az önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához,
- önkormányzati tűzoltóság, önkéntes tűzoltó egyesület alapításában vehet részt,
- gondoskodik az önkormányzati tűzoltóság fenntartásáról, működtetéséről és fejlesztéséről,
- közreműködik a tűzoltási és műszaki mentési feladatok ellátásában közreműködő önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásában, működtetésében és fejlesztésében,
- hozzájárulhat más tűzoltóság létesítéséhez, fenntartásához, fejlesztéséhez.

Az önkormányzati tűzoltóságok vonatkozásában az ilyen tűzoltósággal rendelkező települési önkormányzat képviselő-testülete:

- elrendelheti az irányítása alá tartozó tűzoltóság rendkívüli készenléti szolgálatát,
- beszámoltatja az önkormányzati tűzoltóparancsnokot.
- a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter tájékoztatása mellett megszüntetheti az önkormányzati tűzoltóságot (a minisztert a döntésről legalább fél évvel a megszüntetés tervezett időpontja előtt kell értesíteni).

A Ttv. előírja azt, hogy a településen az oltóvíznyerési lehetőségek biztosítása az önkormányzat feladata.

A fentiekén túlmenően az önkormányzatok részt vesznek a lakosság tűzvédelmi felvilágosításában, a tűzvédelmi propagandában.

A települési önkormányzat akár önállóan, akár az önkormányzati társulással közösen részt vehet önkormányzati tűzoltóság alapításában.

Az önkormányzatokat a hivatásos tűzoltóságok vonatkozásában a következő jogok illetik meg:

- A hivatásos tűzoltóság vezetőjének kinevezését megelőzően a működési területen működő települési önkormányzatok képviselő-testületének a véleményének kikérése,
- A települési önkormányzatok többsége, illetve a fővárosi önkormányzat a kinevezéssel szemben foglalhat állást. Ilyen esetben, ha a kinevezési jogkör gyakorlója nem állít újabb jelöltet, akkor döntése szakmai indokairól az érintett önkormányzatokat állásfoglalásban tájékoztatni köteles.
- A tűzoltó parancsnok vagy kijelölt helyettese évente beszámol a hivatásos tűzoltóság működési területén működő települési önkormányzat képviselő-testületének a település tűzvédelmi helyzetéről, a tűzvédelem érdekében tett intézkedésekről és az azzal kapcsolatos feladatokról.

V. A katasztrófavédelem ügyeleti rendszere és a segélyhívások

A katasztrófavédelem ügyeleti rendszere és a segélyhívások

A katasztrófavédelmi szervek a napi feladat ellátásra, az események kezelésére, feladataik biztosítása érdekében állandó ügyeleti rendszert működtetnek. A BM OKF Központi Főügyelete a hivatásos katasztrófavédelmi szervek országos hatáskörű 24 órás ügyeleti szolgálata. Feladata a területi szintű ügyeletek koordinálása, a részükre előírt jelentési és adatszolgáltatási kötelezettség előírás szerinti megkövetelése, az országosan riasztható erők, eszközök riasztásának végrehajtása, továbbá kapcsolattartási pontként feladatokat lát el a nemzetközi segítségkérésekkel, illetve együttműködési megállapodásokkal kapcsolatosan. BM OKF Központi Főügyelete fogadja a hazai sugárfigyelő és riasztó rendszerből érkező jelzéseket és riasztásokat, valamint a veszélyes üzemek mentén elhelyezett, monitoring rendszerből érkező adatokat, szükség esetén azonnal gondoskodik a lakosság tájékoztatásáról.

A területi szintű ügyeletek a katasztrófavédelem rendszerében történt átalakulások, valamint a feladatok komplexebb ellátása érdekében 2012 áprilisától átálltak a műveletirányítási rendszerre. Létrejöttek megyei szinten a megyei főügyeletek és a megyei műveletirányítási ügyeletek. A megyei főügyeletek jelentőszolgálati tevékenységet látnak el a BM OKF Központi Főügyelet és a megyei igazgatók felé, egyben irányítják a megyei műveletirányítási ügyelet munkáját. A megyei műveletirányítási ügyeletek fogadják a megye területéről beérkező vezetékes, mobiltelefonos 105-ös segélyhívón beérkező bejelentéseket, jelzéseket, a 112-es segélyhívóról átkapcsolt bejelentéseket. A megyei műveletirányító ügyeletek ezen jelzéseket értékelik, minősítik, majd ennek alapján a szükséges beavatkozó erők, eszközök számát meghatározzák. A káresethez lévő legközelebbi erő(ke)t riasztják a helyszínre, gondoskodnak a társszervek értesítéséről, valamint intézkednek a bevonható tűzoltó egyesületek, karitatív szervezetek értesítésére. Amennyiben a megyei beavatkozó létszám nem elegendő a káreset felszámolásához, vagy a káresemény megközelítése szempontjából a szomszédos megye tűzoltósága hamarabb érkezne a helyszínre, felveszik a kapcsolatot a szomszédos megyei műveletirányító ügyelettel és tőlük kérnek segítséget. A megyei főügyelet végzi a jelentéskötelezett eseményekről szóló azonnali adatszolgáltatást a BM OKF Központi Főügyelete és a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok vezetői részére, a megyei statisztikai adatszolgáltatást, az országosan riasztható szerek riasztásának kérését a BM OKF Központi Főügyeletétől, a helyi szervekkel a rádióösszeköttetés ellenőrzését, a megye területén történt katasztrófavédelmi szerv állományát, felszerelését ért baleset, műszaki meghibásodás, rendkívüli esemény jelentését.

A megyei főügyeleteseknek a jelentőszolgálati tevékenység mellett feladatuk az Értesítési és Készenlétbe-helyezési Tervnek megfelelően a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság magasabb készenlétbe helyezésekor, illetve gyakoroltatáskor, a kiértesítések végrehajtása. A megyei főügyelet nyilvántartást vezet a polgári védelmi szervezetek magasabb alkalmazási készenlétbe helyezéséről, valamint elrendelés esetén az ezzel kapcsolatos jelentési kötelezettségének eleget tesz.

A polgári védelmi szervezet az a szervezet, amely önkéntes és köteles személyi állományával polgári védelmi feladatokat lát el. A polgár védelmi szervezetek lehetnek: központi-, területi-, települési-, munkahelyi polgári védelmi szervezetek, tagjai a polgári védelmi kötelezettség alatt álló illetve önkéntesen jelentkező személyek. Polgári védelmi szervezetbe a polgári védelmi kötelezettség alatt álló személyt a lakóhelye szerint illetékes polgármester osztja be. A területi, települési polgári védelmi szervezetbe csak a településen, fővárosban a fővárosi kerületben lakó vagy ezek területén munkaviszonyban álló embert lehet beosztani. A polgári védelmi szervezetek egymás mellé rendelték, tevékenységüket a védekezés irányításáért felelős személy irányítja.

Jelenleg a 112-es segélyhívó vonalak a területi szinten illetékes megyei rendőrkapitányságokra csörögnek be, ahol jelzés fogadása után szükség szerint a hívásokat illetve a jelzéseket a területileg illetékes katasztrófavédelmi ügyelet felé irányítja át. 2013-ban a területileg illetékes megyei rendőrségi ügyeletek valamint műveletirányítási ügyeletek tervezetten összevonásra kerülnek, ezzel együtt országosan két 112-es segélyhívás kezelő központ jön létre, ahol a hívások fogadása és a bejelentések továbbítása az összevont területileg illetékes ügyeletek felé történik meg.

Az említett 105-ös illetve 112-es segélyhívó számok a katasztrófavédelem vonatkozásában hívhatóak az ország területén bekövetkezett minden olyan káresemény kapcsán, ahol a katasztrófavédelmi szerveknek további intézkedések meghozatala indokolt lehet, mint:

- tüzesetek
- az állampolgárok életében jelentős fennakadást okoz (földrengés, ár-, belvíz, épületomlás, gázszivárgás,)
- közúti, légi, vasúti, vízi baleseteknél, ami sérülteteket, emberéleteket követelt
- amelyik jelentős anyagi kárral járt (közmű-, termelő üzemeknél történt nagyobb kiterjedésű tüzesetek, robbanások, meghibásodások)
- több ember halálát okozó járványos megbetegedés, mérgezés
- ahol radioaktív sugárzás, vagy veszélyes anyag kiáramlására lehet következtetni.

VI. Lakossági riasztó rendszerek (viharjelző rendszer, lakossági riasztó rendszer, lakossági riasztó-tájékoztató rendszer)

A lakosság riasztása és tájékoztatása

A lakosság élet- és anyagi javainak, védelmének érdekében a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság az alábbi elemeket üzemelteti:

- lakossági riasztó, riasztó-tájékoztató rendszer,
- viharjelző rendszer.

Lakossági riasztó, riasztó tájékoztató eszközök

A második világháború után szükségessé vált a lakosság riasztása és tájékoztatása légi, illetve katasztrófariadó elrendelése, megszüntetése esetén. Ennek következtében országosan telepítésre kerültek elektromechanikus más néven motoros riasztó, és elektroakusztikus riasztó-tájékoztató más néven elektronikus eszközök.

Jelenleg közel 4800 motoros riasztó eszköz működik országosan.

Egy végpont az alábbiak szerint épül fel:

- a hangkeltésért felelős motor (amely lehet 1, 3.5, 4.5, 5.5 KW teljesítményű, 3 fázisú motor)
- madárháló, amely a szennyeződésektől védi a motort,
- sziréna esővédő kalap, amely az esőtől védi a motort,

- kapcsolószekrény, amellyel vezérelhető a sziréna motor, valamint védelmet nyújt a külső illetéktelen behatásoktól.

Átlagosan a motor teljesítményét figyelembe véve a hallhatósági határ 600 m és 1 km sugarú körre tehető. A lesugárzott terület nagyságát befolyásolják a terület terepviszonyai. A keltett hang terjedési iránya körkörös. Az eszköz kizárólag hangképek lesugárzását teszi lehetővé, élőhang bemondását nem. Vezérlése a kapcsolószekrényben található indító gomb segítségével történik. A gomb megnyomásával vezéreljük a motort, amely forogni kezd, a motor burkolatán lévő lukakon beszívott és kifújott levegő szolgáltatja a hallható hangképet.

Az elektromechanikus riasztó-tájékoztató eszköz a riasztó eszközökkel ellentétben nem csak hangkép, hanem tárolt hang, szöveg, és élőbeszéd lesugárzásra alkalmas. Országosan, jelenleg 762 telepített, valamint 2 db. mobil elektronikus riasztó, tájékoztató eszköz található.

Felépítése:

- nyomókamrás hangtölcsér, amely a hangkeltésért felelős,
- vezérlő egység (szirénavezérlő, erősítő),
- mikrofon (kézi beszélő az élőhang lesugárzásához),
- tartószerkezet,
- tápellátás (230 V hálózat biztosítékokkal),
- akkumulátorok (minimum 2 db.)
- valamint kiegészülhet rádiós (adó – vevő) egységgel, amely segítségével a távolról történő vezérlése valósítható meg.

Nagyobb rendszer kialakításakor szükséges vezérlő központ, amellyel a riasztandó területhez tartozó eszközök központi indítása valósítható meg. A területi adottságok miatt szükséges lehet átjátszó állomás telepítése, amellyel a domborzati viszonyok miatti nem elérhető területek lefedettsége valósítható meg. Ilyen típusú eszközök üzemelnek a Paksi Atomerőmű 30 km környezetében lévő településeken (227 db.), valamint a Monitoring és Lakossági Riasztó (MoLaRi) rendszer elemeiként. A MoLaRi (előre meghatározott) alsó és felső küszöbértékű vegyi-ipari veszélyes üzemek körzetében, országos kiterjedésű, magas rendelkezésre állású, redundáns működő adatátviteli hálózatra épülő meteorológiai és vegyi monitoring, valamint lakossági riasztó rendszer.

A MoLaRi projekt végére 9 megyében 360 darab monitoring végpont, illetve 565 darab riasztó végpont telepítésére kerül sor.

A MoLaRi rendszer alkalmazásával lehetővé válik, hogy az adott veszélyes vegyi-ipari üzemre specifikált szondák által mért adatokat szinte valós időben nyomon lehessen követni a katasztrófavédelem 24 órás ügyeletén. Egy esetleges baleset, meghibásodás miatti veszélyes anyag szivárgás esetén a rendszer riaszt, így a lakosságvédelmi intézkedések nagyon rövid idő alatt megtehetőek. A MoLaRi rendszer részét képezi egy lakossági riasztó, tájékoztató (sziréna) alrendszer, amely veszély esetén - a katasztrófavédelem ügyeletéről - azonnal megszólaltatható.

Viharjelző Rendszer

2000. március 31-től a BM OKF üzemelteti és felügyeli a viharjelző rendszereket (a szabad vízen való tartózkodás alapvető szabályairól szóló 46/2001. (XII. 27.) BM rendelet). A műszaki felügyeletben a Rádiós Segélyhívó és Infokommunikációs Országos Egyesülete (RSOE), mint Katasztrófa Híradós Szakszolgálat is részt vesz. A viharjelző rendszer vezérlése a viharjelzés kiadása az Országos Meteorológiai Szolgálat feladata.

A vízen, illetve a tó partján tartózkodók tájékoztatását jelenleg a Fertő-tó magyarországi részén 1 db, a Tisza-tavon 4 db a Velencei tavon 3 db, míg a Balatonon 31 db fixen telepített állomás szolgálja. A viharjelzési szezon április 1-től október 31-ig tart. Az elmúlt évek során elhelyezésre kerültek mobil tájékoztató eszközök is, melyek helyszínét az érintett önkormányzatok és a Vízimentők Magyarországi Szakszolgálata (VMSz) véleményeinek figyelembe vételével határozzuk meg. Nagyobb rendezvény megrendezésekor – mint pl. Balaton átúszás, Öböl átúszás, stb. – a rendezvény idejére rendelkezésre bocsátunk egy tartalékban lévő, ezekre az alkalmakra elkülönített mobil jelzőeszközt, szükség esetén rádiókat is.

A rendszerek működésének ellenőrzése a szezonális üzem alatt folyamatos és nyomon követhető. A viharjelző online állapota az RSOE balatoni internetes lakosság-tájékoztató oldalán (<http://www.balatoninform.hu>) is megtekinthető.

Élővonalas telefonszolgáltatás áll az üdülők és a vízi sportokat kedvelők közvetlen, analóg telefonos tájékoztatására a (90)-490-015, valamint a (81)-320-097 emeltdíjas telefonszámokon, melyek a viharjelzésen kívüli időszakban is, egész éven át hívhatóak.

Riasztás a polgári védelmi szirénák útján

- Katasztrófariadó: 120 másodpercig tartó folyamatos, váltakozó hangmagasságú (280Hz és 400 Hz közötti) szirénahang. Végrehajtása: az indítógomb, (indítókulcs) 6 másodperces nyomva tartása (elfordítása) után 9 másodperces szünet, ez 120 másodpercen keresztül ismételve.
- Légiriadó: 3x30 másodpercig tartó váltakozó hangmagasságú (280Hz és 400 Hz közötti) szirénahang, 30 másodperces szünetekkel. Végrehajtása: az indítógomb, (indítókulcs) 6 másodperces nyomva tartása (elfordítása) után 2 másodperces szünet, ezt 6 alkalommal megismételve. A jelzés után 30 másodperc szünetek beiktatásával, a riasztást még kétszer meg kell ismételni.
- Veszély elmúlt jelzés: 2x30 másodpercig tartó állandó hangmagasságú (400 Hz) szirénahang 30 másodperces szünettel. Végrehajtása: az indítógomb, (indítókulcs) 30 másodperces nyomva tartása (elfordítása) után 30 másodperces szünet, majd a jelzést még egyszer megismételni.

Polgármester lakossági riasztással kapcsolatos feladatainak jegyzéke

FELADAT/HATÁSKÖR	JOGSZABÁLY
A felkészülés keretében: h) biztosítja a lakosság riasztására szolgáló és a közigazgatási területén lévő, rendelkezésre bocsátott technikai berendezések működtetését,	62/2011. (XII. 29.) BM rend. 36. § (2)
A települési veszélyelhárítási tervben foglaltak végrehajtásának biztosítására legalább 3 évente gyakorlatot tart.	234/2011. (XI.10.) Korm. rend. 13. §
A település veszélyeztetettsége esetén felelős a katasztrófariasztás elrendeléséért - a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke utólagos tájékoztatásával - a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve útján.	234/2011. (XI.10.) Korm. rend. 26. § (1)
Amennyiben jogszabály másként nem rendelkezik, a lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatásáért felelős.	234/2011. (XI.10.) Korm. rend. 28. § (1)
A riasztási és veszélyhelyzeti tájékoztatási feladatainak végrehajtása érdekében gondoskodik: a) a lakosság riasztására szolgáló és a közigazgatási területén lévő saját, illetve rendelkezésre bocsátott lakossági riasztó-tájékoztató végpont működtetéséről, üzemképességéről, folyamatos karbantartásáról, b) a hangos próbákon a felkészített személyek és az illetékes áramszolgáltató szakemberei részvételéről, c) a lakossági riasztó, riasztó-tájékoztató végpont működtetéséhez szükséges üzemeltetési készlet összeállításáról, azok hozzáféréseinek helyi szabályozásáról, d) riasztó, tájékoztató polgári védelmi szakalegységek megalakításáról és felkészítéséről, e) a feladatban érintett szakalegységek riasztási adatainak folyamatos pontosításáról.	234/2011. (XI.10.) Korm. rend. 28. § (2)
Gondoskodik a lakossági riasztó, lakossági riasztó-tájékoztató végpontok folyamatos működtetéséről - a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének szakmai felügyelete mellett -, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének a jogszabály szerinti felső küszöbértékű veszélyes ipari üzemek	234/2011. (XI.10.) Korm. rend. 26. § (1)

FELADAT/HATÁSKÖR	JOGSZABÁLY
<p>környezetében kiépített riasztó alrendszere, továbbá Paks és 30 km-es körzetében telepített lakossági riasztó-tájékoztató rendszer kivételével.</p> <p>A riasztó-tájékoztató végpont működőképességét érintő bármely tevékenységet a munka megkezdése előtt 30 nappal, a területileg illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve útján a polgármester számára engedélyezés céljából be kell jelenteni.</p>	
<p>A megyei, fővárosi védelmi bizottság a felkészülés érdekében:</p> <p>d) szervezi a települések (a kerületek) közötti kölcsönös segítségnyújtást, értesítést, riasztást és tájékoztatást,</p> <p>g) szervezi a lakosság és a védekezésben érintett szervezetek riasztásának és tájékoztatásának előkészítését és végrehajtását,</p>	234/2011. (XI.10.) Korm. rend. 11. § (2)
<p>A felkészülés és a megelőzés időszakában a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke a bizottság döntésének megfelelően:</p> <p>d) felelős a riasztás, tájékoztatás előkészítéséért és végrehajtásáért, gondoskodik a lakosság és a gazdálkodó szervezetek riasztásához, tájékoztatásához szükséges eszközök működtetéséről,</p>	234/2011. (XI.10.) Korm. rend. 12. § (1)

Mellékletek

1. sz. Jogszabálygyűjtemény
2. sz. Polgári védelmi kötelezettséggel kapcsolatos határozatok tára
3. sz. Karitatív szervek
4. sz. Polgármesterek feladatai a katasztrófák elleni védekezésben
5. sz. A közbiztonsági referens feladatai
6. sz. melléklet: Ábrák; 1. ábra: A nyilvánosság biztosítása a katasztrófavédelmi engedély megadásával kapcsolatban; 2. ábra: Külső védelmi terv készítésének folyamata
7. sz. melléklet: A katasztrófavédelem ügyeleti rendje

JOGSZABÁLYGYŰJTEMÉNY

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- 234/2011 (XI. 10.) kormányrendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
- 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről
- 290/2011. (XII. 22.) kormányrendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény végrehajtásáról
- 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól
- 1150/2012. (V. 15.) kormányhatározat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Kormánybizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról
- 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről
- 208/2011. (X. 12.) Korm. rendelet a katasztrófavédelmi bírság részletes szabályairól, a katasztrófavédelmi hozzájárulás befizetéséről és visszatérítéséről
- 219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
- 51/2011. (XII. 21.) BM rendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés hatósági eljárásaiban az igazgatási szolgáltatási díj fizetési körébe tartozó hatósági eljárásokról, igazgatási jellegű szolgáltatásokról és bejelentésekről, továbbá a fizetendő díj mértékéről
- 28/2011. (IX. 6.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról
- 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bírságról és a tűzvédelemmel foglalkozók kötelező élet- és balesetbiztosításáról
- a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény

**POLGÁRI VÉDELMI KÖTELEZETTSÉGGEL
KAPCSOLATOS HATÁROZATOK TÁRA**

- polgári védelmi szervezetbe történő beosztás
- megjelenési kötelezettség teljesítése
- polgári védelmi szolgálat elrendelése
- polgári védelmi kötelezettség alóli végleges felmentés

...POLGÁRMESTERI HIVATAL

Szám: Tárty: polgári védelmi szervezetbe történő beosztás
Ügyintéző:..
Telefonszám: ...

..... számú példány

H A T Á R O Z A T

.....(név) (leánykori név:anyja neve:születési hely, idő.....)(lakcím) alatti lakost (a továbbiakban: kötelezett)

.... (település) polgári védelmi szervezetébe
... egységbe
... feladatok ellátására
beosztom.

Kötelezettet a fenti beosztás alapján:

1. bejelentési kötelezettség terheli, amely alapján a fenti adataiban és munkahelyében történő változást, valamint szakképzettség megszerzését, foglalkozás gyakorlásának megkezdését a változás, esemény napjától számított 15 napon belül a ... Polgármesteri Hivatalnál a polgármester részére köteles bejelenteni;
2. külön határozatban elrendelt képzésen, gyakorlaton történő megjelenési és részvételi kötelezettség terheli;
3. külön határozatban elrendelt szolgálatteljesítési kötelezettség terheli.

E határozat ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül aMegyei (Fővárosi) Kormányhivatal vezetőjéhez címzett és a Polgármesteri Hivatalhoz benyújtott illetékmentes fellebbezéssel lehet élni.

Eljárási költség megtérítéséről nem kell dönten, mert az eljárás során ilyen költség nem merült fel.

Felhívom Kötelezett figyelmét, hogy fenti polgári védelmi kötelezettségével összefüggő adatszolgáltatási, megjelenési, szolgálatteljesítési (feladat-ellátási) kötelezettségének nem tesz eleget, vagy nem a jogszabályban vagy végrehajtható határozatban megjelölt határidőben tesz eleget, szabálysértést követ el és ötezertől százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

I N D O K O L Á S

Magyarország Alaptörvényének XXXI. Cikk (5) bekezdése értelmében a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - polgári védelmi kötelezettség írható elő.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 55. § (1) bekezdése alapján a polgári védelmi kötelezettség az adatszolgáltatási, a bejelentési, a megjelenési kötelezettséget és a polgári

védelmi szolgálatot foglalja magában.

... településen ... katasztrófavédelmi feladatok ellátására ... polgári védelmi szervezet került megalakításra, melynek működőképessége érdekében Kötelezettet a polgári védelmi szervezetbe fentiek szerint beosztottam.

A Kat. 55. § (1) bekezdése alapján a polgári védelmi kötelezettség az adatszolgáltatási, a bejelentési, a megjelenési kötelezettséget és a polgári védelmi szolgálatot foglalja magában.

A Kat. 15. § (2) bekezdés c) pontja, az 53. § (2) bekezdése, valamint az 55. § (2) bekezdése alapján katasztrófavédelmi ügyekben az elsőfokú hatósági jogkört a polgármester gyakorolja, ennek keretében a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt hatósági határozattal polgári védelmi szervezetbe kiképzésre, gyakorlatra, valamint szolgálatteljesítésre beosztja.

A bejelentési kötelezettségről a Kat. 55. § (3) bekezdése rendelkezik.

A Kat. 55. § (4) bekezdése alapján a polgári védelmi kötelezettségek teljesítése csak akkor tagadható meg, ha a kötelezettség teljesítésével a kötelezett önmaga vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét közvetlen és súlyos veszélynek tenné ki.

Kötelezett ...-kor történt adatszolgáltatása alapján megállapítottam, hogy személyét illetően a kötelezettség alól a Kat. 54. § szerinti mentességgel nem rendelkezik, illetve kötelezettségét munkaköre ellátásával vagy közmegebízásával nem teljesíti, ezért a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Hatáskörömet a Kat. 15. § (2) bekezdés c) pontja, 53. § (2) bekezdése, 55. § (2) bekezdése, 60. § (2) bekezdése alapján gyakoroltam.

A jogorvoslat lehetőségét a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 98-99. §-ban meghatározottak szerint biztosítottam.

A Ket. 107. § (2) bekezdése alapján a fellebbezés elbírálására a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve jogosult.

A fellebbezés illetékmentességét az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. tv. 33. § (2) bekezdés 37. pontja alapján biztosítottam.

Az önkéntes teljesítéselmaradás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetést a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 215/A. § rendelkezése alapján tettem.

Kelt,.....

PH.

.....polgármester

Készült: 3 (vagy 4) példányban

Terjedelme: 1 oldal

Kapja:

1. Kötelezett;
2.Megyei/Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság (Ezt a példányt csak területi pv szervezetenél kell kiadni!)
3.Katasztrófavédelmi Kirendeltség
4. Irattár

* A nem aktuális hivatkozást törölni!

POLGÁRMESTERI HIVATAL...

Szám:

Tárgy: megjelenési kötelezettség
teljesítése
Ügyintéző: ...
Telefonszám: ...

..... számú
példány

H A T Á R O Z A T

.....(név) (leánykori név:anyja neve:születési hely, idő.....).....(lakcím) alatti lakos (a továbbiakban: kötelezett), a (település) polgári védelmi szervezetének ... egységébe .../201... számú határozattal ... feladatok ellátására beosztott kötelezettet

KÖTELEZEM,

hogy polgári védelmi kiképzés/gyakorlat céljából az alábbi feltételek szerint jelenjen meg:

1. helyszín
2. időpont
3. egyéb tudnivaló

Felhívom figyelmét, hogy a polgári védelmi kiképzésen, gyakorlaton való részvétel alól indokolt kérelmére halasztást, felmentést kaphat. A felmentés alapjául szolgáló okot a kiképzés, gyakorlat időpontját megelőző 5 napon belül kell a polgármester részére a ... Polgármesteri Hivatalban bejelenteni és igazolni.

E határozat ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül aMegyei (Fővárosi) Kormányhivatal vezetőjéhez címzett és a Polgármesteri Hivatalhoz benyújtott illetékmentes fellebbezéssel lehet élni.

Eljárási költség megtérítéséről nem kell dönten, mert az eljárás során ilyen költség nem merült fel.

Felhívom Kötelezett figyelmét, hogy fenti polgári védelmi kötelezettségével összefüggő adatszolgáltatási, megjelenési, szolgálatteljesítési (feladat-ellátási) kötelezettségének nem tesz eleget, vagy nem a jogszabályban vagy végrehajtható határozatban megjelölt határidőben tesz eleget, szabálysértést követ el és ötezertől százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

I N D O K O L Á S

Magyarország Alaptörvényének XXXI. Cikk (5) bekezdése értelmében a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - polgári védelmi kötelezettség írható elő.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 55. § (1) bekezdése alapján a polgári védelmi kötelezettség az adatszolgáltatási, a bejelentési, a megjelenési kötelezettséget és a polgári védelmi szolgálatot foglalja magában.

... településen ... katasztrófavédelmi feladatok ellátására ... polgári védelmi szervezet került megalakításra, melynek működőképessége érdekében Kötelezettet a polgári védelmi szervezetbe fentiek szerint beosztottam.

A Kat. 55. § (1) bekezdése alapján a polgári védelmi kötelezettség az adatszolgáltatási, a bejelentési, a megjelenési kötelezettséget és a polgári védelmi szolgálatot foglalja magában.

A Kat. 15. § (2) bekezdés c) pontja, az 53. § (2) bekezdése, valamint az 55. § (2) bekezdése alapján katasztrófavédelmi ügyekben az elsőfokú hatósági jogkört a polgármester gyakorolja, ennek keretében a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt hatósági határozattal polgári védelmi szervezetbe kiképzésre, gyakorlatra, valamint szolgálatteljesítésre beosztja.

A Kat. 55. § (4) bekezdése alapján a polgári védelmi kötelezettségek teljesítése csak akkor tagadható meg, ha a kötelezettség teljesítésével a kötelezett önmaga vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét közvetlen és súlyos veszélynek tenné ki.

A Kat. 56.§ (4)-(5) bekezdése alapján a polgármester a polgári védelmi kiképzésen, gyakorlaton való részvétel alól indokolt esetben kérelemre halasztást, illetve felmentést adhat. A felmentés alapjául szolgáló okot a kiképzés, gyakorlat időpontját megelőző 5 napon belül kell bejelenteni és igazolni.

Kötelezett ...-kor történt adatszolgáltatása alapján megállapítottam, hogy személyét illetően a kötelezettség alól a Kat. 54. § szerinti mentességgel nem rendelkezik, illetve kötelezettségét munkaköre ellátásával vagy közmegbízásával nem teljesíti, ezért a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Hatáskörömet a Kat. 15. § (2) bekezdés c) pontja, 53. § (2) bekezdése, 55. § (2) bekezdése, 60. § (2) bekezdése alapján gyakoroltam.

A jogorvoslat lehetőségét a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 98-99. §-ban meghatározottak szerint biztosítottam.

A fellebbezés illetékmentességét az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. tv. 33. §(2) bekezdés 37. pontja alapján biztosítottam.

A Ket. 107. § (2) bekezdése alapján a fellebbezés elbírálására a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve jogosult.

Az önkéntes teljesítéselmaradás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetést a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 215/A. § rendelkezése alapján tettem.

Kelt,.....

PH.

.....polgármester

Készült: 3 (vagy 4) példányban

Terjedelme: 1 oldal

Kapja:

5. Kötelezett;
6.Megyei/Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság (Ezt a példányt csak területi pv szervezetnél kell kiadni!)
7.Katasztrófavédelmi Kirendeltség
8. Irattár

* A nem aktuális hivatkozást törölni!

...POLGÁRMESTERI HIVATAL

Szám:

Tárgy: polgári védelmi szolgálat elrendelése

Ügyintéző:

Telefonszám:

..... számú
példány

H A T Á R O Z A T

.....(név) (leánykori név:anyja neve:születési hely, idő.....).....(lakcím) alatti lakos (a továbbiakban: kötelezett), a (település) polgári védelmi szervezetének ... egységébe .../201... számú határozattal ... feladatok ellátására beosztott kötelezettet

KÖTELEZEM,

hogy ideiglenes polgári védelmi szolgálatot teljesítsen az alábbiak szerint:

4. helyszín, megjelenés, gyülekező hely stb.
5. időpont
6. ellátandó feladat
7. egyéb tudnivaló (pl hideg élelmet, szerszámot stb. hozzon magával)

A megjelenési és szolgálatteljesítési kötelezettségét teljesítő személy utazási költségtérítésre és a napi hat órát meghaladó szolgálat esetén természetbeni ellátásra jogosult.

A polgári védelmi szolgálat időtartamára a munkavállalót a munkavégzés alól fel kell menteni, amely időtartamra távolléti díj jár.

Felhívom figyelmét, hogy a szolgálatadási kötelezettség alól indokolt esetben kérelemre felmentést adható. A felmentés alapjául szolgáló okot a szolgálat elrendelt időpontját megelőző három napon belül a polgármesternél a ... Polgármesteri Hivatalban kell bejelenteni és igazolni.

E határozat ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül aMegyei (Fővárosi) Kormányhivatal vezetőjéhez címzett és a Polgármesteri Hivatalhoz benyújtott illetékmentes fellebbezéssel lehet élni.

Felhívom Kötelezett figyelmét, hogy fenti polgári védelmi kötelezettségével összefüggő adatszolgáltatási, megjelenési, szolgálatteljesítési (feladat-ellátási) kötelezettségének nem tesz eleget, vagy nem a jogszabályban vagy végrehajtható határozatban megjelölt határidőben tesz eleget, szabálysértést követ el és ötezertől százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

Eljárási költség megtérítéséről nem kell dönten, mert az eljárás során ilyen költség nem merült fel.

INDOKOLÁS

Magyarország Alaptörvényének XXXI. Cikk (5) bekezdése értelmében a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - polgári védelmi kötelezettség írható elő.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 55. § (1) bekezdése alapján a polgári védelmi kötelezettség az adatszolgáltatási, a bejelentési, a megjelenési kötelezettséget és a polgári védelmi szolgálatot foglalja magában.

... településen ... katasztrófavédelmi feladatok ellátására ... polgári védelmi szervezet került megalakításra, melynek működőképessége érdekében Kötelezettet a polgári védelmi szervezetbe fentiek szerint beosztottam.

A Kat. 55. § (1) bekezdése alapján a polgári védelmi kötelezettség az adatszolgáltatási, a bejelentési, a megjelenési kötelezettséget és a polgári védelmi szolgálatot foglalja magában.

A Kat. 15. § (2) bekezdés c) pontja, az 53. § (2) bekezdése, valamint az 55. § (2) bekezdése alapján katasztrófavédelmi ügyekben az elsőfokú hatósági jogkört a polgármester gyakorolja, ennek keretében a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt hatósági határozattal polgári védelmi szervezetbe kiképzésre, gyakorlatra, valamint szolgálatteljesítésre beosztja.

A Kat. 55. § (4) bekezdése alapján a polgári védelmi kötelezettségek teljesítése csak akkor tagadható meg, ha a kötelezettség teljesítésével a kötelezett önmaga vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét közvetlen és súlyos veszélynek tenné ki.

A Kat. 58. § (2) bekezdése alapján a szolgálatadási kötelezettség alól indokolt esetben kérelemre felmentés adható. A felmentés alapjául szolgáló okot a szolgálat elrendelt időpontját megelőző három napon belül kell bejelenteni és igazolni.

A Kat. 59. (2) bekezdése alapján polgári védelmi szolgálat idejére a munkavállalót a munkavégzés alól fel kell menteni – erre az időszakra munkajogi védelemben részesül –, a felmentés időtartamára távolléti díj jár.

A Kat. 59. (3) bekezdése alapján, ha a megjelenési vagy az ideiglenes szolgálatadási kötelezettségét teljesítő állampolgár nem áll munkaviszonyban, a kötelezettség teljesítésének idejére a kötelező legkisebb munkabér egy órára járó mértékének alapulvételével megállapított térítésre jogosult, amelyet az elrendelő köteles részére a munkabér folyósítására vonatkozó szabályoknak megfelelően megfizetni.

Kötelezett ...-kor történt adatszolgáltatása alapján megállapítottam, hogy személyét illetően a kötelezettség alól a Kat. 54. § szerinti mentességgel nem rendelkezik, illetve kötelezettségét munkaköre ellátásával vagy közmegbízatásával nem teljesíti, ezért a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Hatáskörömet a Kat. 15. § (2) bekezdés c) pontja, 53. § (2) bekezdése, 55. § (2) bekezdése, 60. § (2) bekezdése alapján gyakoroltam.

A jogorvoslat lehetőségét a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 98-99. §-ban meghatározottak szerint biztosítottam.

A Ket. 107. § (2) bekezdése alapján a fellebbezés elbírálására a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve jogosult.

A fellebbezés illetékmentességét az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. tv. 33. § (2) bekezdés 37. pontja alapján biztosítottam.

Az önkéntes teljesítésmaradás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetést a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 215/A § rendelkezése alapján tettem.

Kelt,.....

PH.

.....polgármester

Készült: 3 (vagy 4) példányban

Terjedelme: 1 oldal

Kapja:

9. Kötelezett;
10.Megyei/Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság *(Ezt a példányt csak területi pv szervezetnél kell kiadni!)*
11.Katasztrófavédelmi Kirendeltség
12. Irattár

Szám:

Tárgy: polgári védelmi kötelezettség alóli
végleges felmentés

Ügyintéző:.....

Tel:.....

..... számú példány

H A T Á R O Z A T

.....(név) (leánykori név:anyja neve:születési hely, idő.....)(lakcím) alatti lakos (a továbbiakban: kötelezett), a (település) polgári védelmi szervezetének ... egységébe .../201... számú határozattal ... feladatok ellátására beosztott kötelezettet

polgári védelmi kötelezettsége alól véglegesen felmentem.

E határozat ellen a közléstől számított 15 napon belül a Megyei Kormány megbízott részére címzett fellebbezésnek van helye, melyet illetékmentesen a polgármesteri hivatalhoz kell benyújtani.

Eljárási költség megtérítéséről nem kellett dönten, mert az eljárás során ilyen költség nem merült fel.

I N D O K O L Á S

Magyarország Alaptörvényének XXXI. Cikk (5) bekezdése értelmében a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint -, valamint a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 53.§ (1) bekezdése, illetve a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Hvtv.) I. fejezet 8. pontja alapján a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárokat személyes honvédelmi kötelezettségként polgári védelmi kötelezettség teljesítése terheli.

... alapján megállapítottam, hogy Kötelezett életkora ..., ezért a Kat. 54.§ (1) bekezdés a) pontja alapján életkora szerint mentességet élvez, ennek megfelelően a határozatom rendelkező részében foglaltak szerint döntöttem.

Hatáskörömet a Kat. 15. § (2) bekezdés c) pontja, 53. § (2) bekezdése, 55. § (2) bekezdése, 60. § (2) bekezdése alapján gyakoroltam.

A jogorvoslat lehetőségét a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 98-99. §-ban meghatározottak szerint biztosítottam.

A Ket. 107. § (2) bekezdése alapján a fellebbezés elbírálására a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve jogosult.

A fellebbezés illetékmentességét az illetékekről szóló 1990. évi XCIII.tv. 33. § (2) bekezdés 37. pontja alapján biztosítottam.

Kelt,.....(település, dátum)

PH

.....
(név)
polgármester

Készült: 3 (vagy 4) példányban

Terjedelme: 1 oldal

Kapja: 1. Kötelezett;

2.Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság (Ezt a példányt csak területi pv szervezetnél kell kiadni!)

3..... Katasztrófavédelmi Kirendeltség

4. Irattár

3.számú melléklet

KARITATÍV SZERVEZETEK

Szervezet	Elnök/igazgató	Weboldal
Magyar Vöröskereszt	Habsburg György	www.voroskereszt.hu
Magyar Máltai Szeretet-szolgálat	Kozma Imre	www.maltai.hu
Magyar Református Szeretet-szolgálat	Czibere Károly	www.jobbadni.hu
Magyar Ökumenikus Segély-szervezet	Lehel László lelkész	www.segelyszervezet.hu
Katolikus Karitás	Écsy Gábor	www.karitasz.hu
Baptista Szeretet-szolgálat	Szency Sándor	www.baptistasegely.hu

A polgármester katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos feladatai

A megelőzés időszakának feladatai:

- felelős a települési (a fővárosban kerületi) veszélyelhárítási tervek elkészítéséért, valamint a helyi lehetőségek figyelembevételével a védekezés feltételeinek a biztosításáért,
- irányítja a védekezésre való felkészítést,
- gyakorolja katasztrófavédelmi ügyekben az elsőfokú polgári védelmi hatósági jogkört, amit jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe,
- a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt a területi, települési, kerületi és munkahelyi polgári védelmi szervezetbe kiképzésre és gyakorlatra osztja be,
- felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési polgári védelmi szervezet megalakításáért,
- gondoskodik az illetékességi területen élő vagy tartózkodó személyek részére a katasztrófaveszélyekről szóló, a magatartási szabályokat is tartalmazó tájékoztatásról,
- a gazdálkodó szervezetek részére határozattal elrendeli a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetek megalakítását és az alkalmazás feltételeinek biztosítását,
- biztosítja a lakosság riasztására szolgáló és a közigazgatási területén lévő, rendelkezésre bocsátott technikai berendezések működtetését,
- részt vesz a feladatainak ellátása érdekében, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek által szervezett felkészítéseken,
- kijelöli a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladataiban közreműködő közbiztonsági referenst.

A védekezés irányításának feladatai:

- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv szakmai iránymutatása mellett irányítja a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenységet,
- halasztást nem tűrő esetben átmeneti jelleggel elrendeli az élet és az anyagi javak védelméhez szükséges intézkedéseket, és erről haladéktalanul értesíti a település szerint illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetőjét és a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökét,
- a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt a katasztrófavédelem érdekében határozattal polgári védelmi szolgálatra kötelezi,
- szervezi és irányítja a lakosság védelmét, kitelepítését, kimenekítését, befogadását és visszatelepítését,
- szervezi és irányítja az anyagi javak védelmét, a lakosság létfenntartásához szükséges anyagi javakkal történő ellátását,
- a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökének rendelkezése alapján - vagy halasztást nem tűrő esetben annak utólagos tájékoztatásával - elrendeli a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazását,
- együttműködik más települések polgármestereivel, a védekezésbe bevont más szervezetekkel a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásában.

Feladatait fővárosi kerületben, városban, községben a jegyző vagy a körjegyző, valamint a polgármesteri hivatal közreműködésével látja el; katasztrófák elleni védekezéssel, valamint a megelőzés és felkészülés időszakának feladataival kapcsolatban munkáját a közbiztonsági referens támogatja.

A közbiztonsági referens feladatai

Megelőzés és felkészülés időszakában:

a) a települési veszélyelhárítási tervekkel kapcsolatos feladatok:

- a meglévő tervek naprakészen tartása,
- a tervet befolyásoló események figyelemmel kísérése és a módosítások átvezetésének kezdeményezése,
- a tervekkel kapcsolatos egyeztetésekben való közreműködés,
- új tervek készítésében való részvétel,
- a tervben nevesített szervek és szervezetek felelőseivel történő folyamatos kapcsolattartás;

b) a katasztrófavédelmi felkészítésekkel (polgári védelmi szervezetekbe beosztott állampolgárok, közigazgatási vezetők) kapcsolatos feladatok:

- szervezési, koordinációs feladatok a felkészítésen résztvevőkkel összefüggésben,
- a felkészítések logisztikai biztosítása,
- egyéni adottságoknak megfelelően érdemi részvétel az előadások megtartásában,
- végzi a felkészítés adminisztrációját;

c) a lakosság megelőző időszaki tájékoztatásával kapcsolatos feladatokban:

- közösségi rendezvényekhez kapcsolódóan a polgármesteri és a katasztrófavédelmi szervek feladatkörébe tartozó tájékoztatási feladatok szervezése,
- közreműködik a lakossági tájékoztató kiadványok és internetes tájékoztató oldalak elkészítésében, lakossághoz történő eljuttatásában;
- figyelemmel kíséri a lakosság veszélyhelyzetekkel kapcsolatos, helyi sajátosságokról és a tanúsítandó magatartási szabályokról történő tájékoztatását,
- kezdeményezi, illetve végzi a lakossági tájékoztatás aktualizálását,
- kapcsolatot tart és szervezi a közoktatási intézményekben, és más közösségi létesítményekben történő felkészítést;

d) közreműködik a lakossági riasztó, riasztó-tájékoztató végpontok működőképességének és karbantartottságának ellenőrzésében:

- nyilvántartja és rendszeresen ellenőrzi a működőképességet,
- kapcsolatot tart a rendszert működtető szervezettel,
- hiba, hiányosság, működőképtelenség esetén kezdeményezi a javítását,
- figyelemmel kíséri a technikai fejlesztési lehetőségeket és kezdeményezi a korszerűsítést;

e) a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési polgári védelmi szervezet létrehozása és megalakítása során szakmai javaslatokkal segíti a polgármester döntéseit:

- a települési veszélyelhárítási tervben foglaltakat megvizsgálja és összeállítja a védekezéshez szükséges polgári védelmi szervezet struktúráját,
- megvizsgálja és javaslatot tesz a polgári védelmi szervezetbe beosztható (beleértve a vezetőket is), kötelezettség alá eső állampolgárok személyére;
- megvizsgálja a logisztikai szükségleteket és kezdeményezi a szükséges beszerzéseket, a gazdasági- anyagi szolgáltatásokra vonatkozó döntéseket;

- f) részt vesz a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárok polgári védelmi szervezetbe történő beosztásában, a szervezetek kiképzéseinek és gyakorlatainak előkészítésében és lebonyolításában:
- végzi a kötelezett személyek nyilvántartását és naprakészen tartását,
 - döntésre előkészíti a polgári védelmi szervezetbe beosztásra, gyakorlatra és szolgálatteljesítésre vonatkozó határozatokat,
 - előkészíti a polgári védelmi szervezetek megalakításának dokumentációját,
 - szervezi a polgári védelmi szervezetek gyakorlatait, a riasztást és mozgósítást, elkészíti annak dokumentációját;
- g) rendszeresen tájékoztatja a polgármestert a felkészülés időszakában végrehajtott feladatokról:
- nyilvántartja az elvégzett feladatokat, azok eredményességéről jelentést tesz,
 - kezdeményezi az elmaradt, vagy nem megfelelően elvégzett feladat pótlását,
 - előkészíti az éves beszámolót, jelentést;
- h) kapcsolatot tart a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel, valamint a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő más szervekkel és szervezetekkel:
- elsajátítja a katasztrófavédelemben részt vevő szervezetek működésével, struktúrájával és feladataival kapcsolatos ismereteket,
 - élő kapcsolatot tart az együttműködésre kijelölt személyekkel,
 - elkészíti és naprakészen tartja a kapcsolattartó személyek elérhetőségeit,
 - figyelemmel kíséri a változásokat és kezdeményezi a megfelelő nyilvántartásban, adattárban történő módosítást.

Védekezés időszakában:

- a) előkészíti a polgármester védekezéssel kapcsolatos szakmai döntéseit a lakosság és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme érdekében:
- elemzi a beérkezett jelentéseket és tájékoztatásokat, összegzi és annak eredménye alapján kezdeményezi a szükséges intézkedések meghozatalát,
 - javaslatot tesz a beavatkozó állomány létszámára és összetételére, valamint az alkalmazandó technikai eszközökre;
- b) kapcsolatot tart a védekezést irányító és a védekezésben közreműködő szervekkel és erről tájékoztatja a polgármestert:
- alkalmazza a felkészülési időszakban kiépített kapcsolatrendszerét,
 - gyűjti, elemzi és értékeli a beérkezett dokumentumok tartalmát,
 - rendszerezi a dokumentációt,
 - figyelemmel kíséri a veszélyelhárítási tervben meghatározott feladatok végrehajtását, a rendelkezésre álló erőket és eszközöket és szükség szerint kezdeményezi a tervtől történő eltérést, a megerősítő erők bevonását, illetve a védekezés magasabb szintre történő helyezését;
- c) előkészíti a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárok polgári védelmi szolgálatra kötelező határozatát és a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazásának elrendelésével kapcsolatos feladatokat:
- az előkészített határozatokat a döntéshozó számára biztosítja,
 - gondoskodik a szóban kihirdetett döntések írásba foglalásáról,
 - kezeli a polgári védelmi szervezet alkalmazásával kapcsolatosan keletkezett dokumentációt,

- kezeli a gazdasági-anyagi szolgáltatás útján igénybe vett ingóságok és ingatlanok dokumentációját;
- d) részt vesz a lakosságvédelmi feladatokban:**
 - a települési veszélyelhárítási terv végrehajtásának biztosításával előkészíti az elrendelt lakosságvédelmi intézkedések bevezetését,
 - végzi a lakosság riasztását és kiértesítését, veszélyhelyzeti tájékoztatását,
 - közreműködik a kitelepítési/kimenekítési tevékenység szervezésében és feladataiban,
 - közreműködik a befogadás és visszatelepítés megszervezésében és feladataiban,
 - biztosítja a kimenekített/kitelepített, valamint a visszatelepített lakosság nyilvántartását,
 - szervezi és közreműködik a befogadóhelyi nyilvántartásban,
 - gondoskodik a lakosság alapvető ellátásáról,
 - szervezi és gondoskodik a hátrahagyott anyagi javak őrzéséről.

Helyreállítás és újjáépítés időszakában:

- a) közreműködik a vis maior eljárásban:**
 - gondoskodik az önkormányzati ingatlanokat és közterületeket ért károk felméréséről,
 - gondoskodik a vis maior eljárás szabályai szerinti dokumentálásról és a kérelem benyújtásához szükséges iratok elkészítéséről,
 - figyelemmel kíséri a vis maior eljárás egyes cselekményeit,
 - biztosítja az ellenőrzés körülményeit,
 - gondoskodik a szükséges hiánypótlásról,
- b) részt vesz a károk felmérésében és szakmailag előkészíti a polgármester helyreállítással kapcsolatos döntéseit:**
 - gondoskodik a kárfelmérési eljárás körülményeinek biztosításáról,
 - elkészíti a kárfelméréssel kapcsolatos nyilvántartásokat és adatbázisokat,
 - elemzéseket és összesítéseket készít a polgármester számára,
 - döntés-előkészítő feladatokat lát el a települési önkormányzat hatáskörébe tartozó helyreállítási kérdésekben,
- c) folyamatosan figyelemmel kíséri a helyreállítási és újjáépítési munkálatok helyzetét, melyről rendszeresen tájékoztatja a polgármestert:**
 - kapcsolatot tart a helyreállítást végző szervekkel és szervezetekkel,
 - adatokat igényel és szolgáltat részükre,
 - koordinálja az együttműködő szervezetek tevékenységét,
 - szükség esetén kezdeményezi, valamint előkészíti a már meghozott döntések módosítását, vagy új döntések meghozatalát,
- d) közreműködik a településre érkező segélyszállítmányokkal és adományokkal kapcsolatos feladatokban:**
 - kapcsolatot tart a karitatív szervezetekkel,
 - összegyűjti az igényeket és nyilvántartást készít,
 - javasolja az adományozásban részesülők körét,
 - közreműködik az adományozás dokumentálásában,
 - segítséget nyújt a karitatív szervezetek számára a tevékenységük végzéséhez,
 - szükség szerint megszervezi a humanitárius központot,

e) közreműködik a helyreállítási és újjáépítési tevékenységek ellenőrzésében:

- gondoskodik a jelentések rendszerének kialakításáról,
- beszámoltatja a kivitelezőket,
- ellenőrzi a helyreállításra vonatkozó kiviteli tervek és a megvalósítás összhangját,
- figyelemmel kíséri az ütemterv szerinti végrehajtást,
- jelentést és beszámolót készít a végrehajtás helyzetéről,
- szükség szerint kezdeményezi újabb döntések meghozatalát.

I. Általános bevezető

1. Az új típusú közfoglalkoztatás rendszere

A közfoglalkoztatás átalakítása következtében 2011. január 1-től megszűnt a közmunkaprogram, a közcélú munka, továbbá a közhasznú munkavégzés, helyettük létrejött az egységes közfoglalkoztatás új rendszere. 2011. szeptember 1. napjától a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény (a továbbiakban: Kftv.) rendelkezései alapján bevezetésre került a közfoglalkoztatás jogintézménye.

A közfoglalkoztatási intézményrendszer legfontosabb feladata a tartósan munka nélkül lévők aktivizálása és annak megakadályozása, hogy a munkájukat újonnan elveszített álláskeresőek tekintetében bekövetkezzen a munka világától való elszakadás folyamata. A közfoglalkoztatás tehát nem cél, hanem eszköz arra, hogy a munkára képes és kész, de a munkaerő-piacon hátrányban lévő, tartósan munkanélküli személyeket fokozatosan vissza lehessen vezetni az elsődleges munkaerőpiacra. Ehhez szükséges, hogy egyfelől a közfoglalkoztatás ne korlátozza az egyént az álláskeresésben, másfelől ne vonja el az erőforrásokat a vállalkozások elől.

A közfoglalkoztatás ideje alatt munkaerő-piaci szolgáltatást és képzési támogatást vehetnek igénybe a közfoglalkoztatottak, hogy a megszerzett gyakorlat birtokában a határozott idejű közfoglalkoztatást követően munkát tudjanak vállalni az elsődleges munkaerőpiacon.

2. Az új típusú közfoglalkoztatás szervezeti keretei

Az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet 37. § w.) pontja a belügyminiszter szakpolitikai feladat- és hatáskörébe utalta a közfoglalkoztatást, ennek megfelelően a **Belügyminisztériumban létrejött a Közfoglalkoztatási Helyettes Államtitkárság**. A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériummal együttműködve a Nemzetgazdasági Minisztérium a **munkaügyi központok** állományában kijelölt azokat a referenseket, akik – a belügyminiszter szakmai irányításával – **területi, illetve helyi szinten látják el a közfoglalkoztatással kapcsolatos feladatokat**. A kormányhivatalok munkaügyi központjaiban kijelölésre kerültek a **közfoglalkoztatásért felelős vezetők**.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatról szóló 315/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet alapján a **munkaügyi kirendeltség közfoglalkoztatási feladatai** ellátása során:

- feltárja a közfoglalkoztatási munkalehetőségeket,
- ellátja a közfoglalkoztatási támogatási eljárással kapcsolatos hatósági és pénzügyi feladatokat,
- szervezi a közfoglalkoztatást,
- kapcsolatot tart a közfoglalkoztatókkal,
- ellenőrzi a közfoglalkoztatási munkavégzés közfoglalkoztatási szerződésben foglaltak szerinti teljesítését.

3. Jó gyakorlatok az új típusú közfoglalkoztatás rendszerében

A közfoglalkoztatás megújult rendszerében a közfeladatok ellátása mellett kiemelt fontosságú, hogy a támogatással foglalkoztatott álláskeresők munkája új értéket teremtsen. A

társadalom számára hasznos munka végzése az egyes emberre és a település közösségére is kedvező hatással van. A közfoglalkoztatás átalakításával a tevékenységek kibővültek az önkormányzatok és egyéb szervezetek által árbevételt hozó termelő vagy szolgáltató jellegű munkalehetőségekkel, amelyek kisebb támogatási intenzitással hosszú távon is fenntarthatóak.

A 2011. év elején a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás keretében elindultak a „jó gyakorlatokon” alapuló értékteremtő közfoglalkoztatási programok, melyeket 2011. év második felétől a kistérségi startmunka-mintaprogramok váltottak fel. A tevékenységek jellegüknél fogva a mezőgazdaság, ipar, idegenforgalom – turisztika, oktatás – szabadidő – sport, valamint egészségügyi-, szociális- és lakossági szolgáltatások területét érintették.

A kistérségi startmunka-mintaprogramok nyújtotta lehetőség által a kiadások csökkentése érdekében több településen is megvalósították például a helyben megtermelt zöldségek, gyümölcsök feldolgozását, az önkormányzat által fenntartott intézmények konyháin történő felhasználását. A szántóföldi növényeket az önkormányzati sertéstelepen takarmánnyként hasznosítják, a sertéseket a saját vágóhídon dolgozzák fel saját használatra. Az önkormányzati tulajdonú gyümölcsösben minden évben keletkező almavessző elégetésével fűtési költséget takarítanak meg.

A költségtakarékos ipari jellegű feladatok között jellemzően felújították az elhasználódott járdákat, új járdákat építettek a helyben gyártott járólapok, térburkolók felhasználásával. Több település közterületén a vízelvezető csatornák (árkok) felújításához beton lapokat készítettek. Kísérleti jelleggel műköző jellegű asztalokat és hozzá ülőpadokat készítettek és helyeztek ki. Faipari gépek beszerzésével, részbeni felújításával mini fűrészüzemet hoztak létre, ahol a rendelkezésre álló saját, vagy megvásárolt nyersanyagból különböző termékek (padok, szemétyűjtő edények, kerítés elemek, tető elemek) kerültek legyártásra.

A közfoglalkoztatással a települések külterületén megtalált illegális szemétkerakó helyek felszámolásra kerültek, ezáltal megvalósul a természeti környezet, az erdők védelme, tisztántartása. Sok helyen felújították a közlekedési eszközök megállóhelyeit, pályaudvarait, a település közparkjait, játszótereit és a bárki számára nyitva álló sportpályáit. A program keretében ezen kívül megoldottá vált a gyermekek szabadidős elfoglaltságainak megszervezése, bővült a lakosok számára biztosított egészségügyi, szociális szolgáltatások köre.

Több jó példa található arra is, amikor a közfoglalkoztatásnak köszönhetően az önkormányzatnak árbevétele is keletkezik, ezáltal a tevékenység hosszú távon akár önfenntartóvá is válhat. Ilyen az energianövények termesztése, értékesítése, a gyógyvízre épülő szolgáltatások nyújtása, az önkormányzati tulajdonban álló vendégházak, strandok működtetése. A tevékenységek egyike sem tartozik az önkormányzati intézmények feladatkörébe, ugyanakkor bevezetésükkel jelentős mértékben bővül a lakosok helyben végezhető munkalehetőségeinek köre.

II. A közfoglalkoztatáshoz nyújtható támogatások rendszere

1. Az önkormányzat, mint közfoglalkoztató az új típusú közfoglalkoztatás rendszerében

A Kftv. 1. § (3) bekezdése határozza meg a lehetséges közfoglalkoztatók körét. A jogszabály értelmében **közfoglalkoztató lehet** többek között: a **helyi és nemzetiségi önkormányzat**, valamint ezek jogi személyiséggel rendelkező **társulása**, a közhasznú jogállású szervezet, a

civil szervezet, az állami és önkormányzati tulajdon kezelésével és fenntartásával megbízott, vagy erre a célra az állam, önkormányzat által létrehozott gazdálkodó szervezet és meghatározott feladatok ellátása esetén a szociális szövetkezet is.

A Kftv. 1. § (2) bekezdése értelmében **közfoglalkoztatási jogviszony olyan munkára létesíthető**, amely törvény által előírt állami feladat, a helyi önkormányzatokról szóló törvényben előírt kötelező vagy önként vállalt feladat, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben előírt kötelező vagy önként vállalt feladat, a helyi vagy azon túlmutató közösségi szükségletek kielégítését szolgáló feladat, illetőleg a Kormány által meghatározott közösségi célok megvalósítását elősegítő feladat ellátására vagy a feladatellátás feltételeinek megteremtésére irányul, és annak ellátására törvény nem ír elő közzszolgálati vagy kormányzati szolgálati jogviszonyt.

Közfeladatnak minősül minden olyan állami, helyi önkormányzati vagy kisebbségi önkormányzati feladat, amelynek ellátásáról törvény alapján – az államnak vagy az önkormányzatnak kell gondoskodnia. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 8. § (1) bekezdése alapján **települési önkormányzat feladata a helyi közzszolgáltatások körében különösen:**

- a településfejlesztés, a településrendezés,
- az épített és természeti környezet védelme,
- a lakásgazdálkodás,
- a vízrendezés és vízelvezetés,
- csatornázás,
- köztemető fenntartása,
- a helyi közutak és közterületek fenntartása,
- a helyi közutakon, a helyi önkormányzat tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutakon, valamint tereken, parkokban és egyéb közterületeken közúti járművel történő várakozás (parkolás) biztosítása,
- helyi tömegközlekedés,
- a köztisztaság és településtisztaság biztosítása;
- gondoskodás a helyi tűzvédelemről, közbiztonság helyi feladatairól;
- közreműködés a helyi energiaszolgáltatásban, a foglalkoztatás megoldásában;
- az óvodáról, az alapfokú nevelésről, oktatásról, az egészségügyi, a szociális ellátásáról, valamint a gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodás;
- a közösségi tér biztosítása;
- közművelődési, tudományos, művészeti tevékenység, sport támogatása;
- a nemzeti és etnikai kisebbségek jogai érvényesítésének biztosítása;
- az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítése.

A fenti feladatokban a települési önkormányzat maga határozza meg – a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségeitől függően –, mely feladatokat, milyen mértékben és módon lát el. Az Ötv. 8. § (4) bekezdése alapján **a települési önkormányzat köteles gondoskodni:**

- az egészséges ivóvíz ellátásáról,
- az óvodai nevelésről, az általános iskolai oktatásról és nevelésről,
- az egészségügyi és a szociális alapellátásról,
- a közvilágításról,
- a helyi közutak és a köztemető fenntartásáról,

- a helyi közutakon, a helyi önkormányzat tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutakon, valamint tereken, parkokban és egyéb közterületeken közúti járművel történő várakozás (parkolás) biztosításáról;
- köteles biztosítani a nemzeti és az etnikai kisebbségek jogainak érvényesülését.

A települési önkormányzatok közfoglalkoztatóként részben állami támogatásból, részben saját bevételből működő költségvetési szervként védett környezetet biztosítanak a munka világából régen kiszorult (vagy oda be sem lépett) közfoglalkoztatottak számára.

2. A közfoglalkoztatási jogviszony, mint speciális munkaviszony jellemzői

A közfoglalkoztatási jogviszony a munkaviszony egy speciális formájaként került bevezetésre, amely jogviszony némileg eltér a piaci foglalkoztatástól. A Kftv. 2. § (1) bekezdésének értelmében a közfoglalkoztatási jogviszonyra – a Kftv.-ben meghatározott eltérésekkel – a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) szabályai alkalmazandók.

Közfoglalkoztatottnak olyan természetes személy foglalkoztatható, aki az Mt. rendelkezései szerint munkaviszonyt létesíthet, valamint aki a munkaügyi kirendeltségen nyilvántartott álláskereső, vagy rehabilitációs járadékban részesül.

Közfoglalkoztatási jogviszony – a normál munkaviszonytól eltérően – **csak határozott időre létesíthető**, próbaidő kikötése nélkül. A jogviszony időtartama nem lehet hosszabb, mint a közfoglalkoztatáshoz nyújtott támogatás időtartama. Ez a feltétel is arra utal, hogy a közfoglalkoztatás csak átmenetileg biztosít munkalehetőséget a közfoglalkoztatott számára.

A közfoglalkoztatási jogviszony keretében a munkajövedelem magasabb, mint a szociális juttatás összege, de alacsonyabb, mint az elsődleges munkaerőpiacon megállapított legkisebb munkabér összege. A közfoglalkoztatásban megszerezhető munkajövedelem mértékét a közfoglalkoztatási bér és a közfoglalkoztatási garantált bér megállapításáról szóló 170/2011. (VII. 24.) Korm. rendelet határozza meg, amely szerint a teljes munkaidőben foglalkoztatott közfoglalkoztatott részére megállapított, heti bér-részletekben kifizetett **közfoglalkoztatási bér** havi összege 2012. január 1. napjától **bruttó 71 800 forint** (nettó 47 029 forint), a **közfoglalkoztatási garantált bér** havi összege pedig **bruttó 92 000 forint** (nettó 60 260 forint). A közfoglalkoztatottat legalább középfokú iskolai végzettséget valamint szakképesítést igénylő munkakör betöltése esetén illeti meg a garantált bér.

A közfoglalkoztatottat egy naptári évben **20 munkanap szabadság** illeti meg. A szabadság és betegszabadság idejére a közfoglalkoztatottat a közfoglalkoztatotti bér, illetve a közfoglalkoztatotti garantált bér 70%-a illeti meg. A közfoglalkoztatási jogviszony – mint a Munka Törvénykönyvének hatálya alá tartozó speciális munkaviszony – időtartama alatt **a közfoglalkoztatott társadalombiztosítási szempontból biztosított**nak minősül: pénzbeli és természetbeni egészségbiztosítási ellátásra jogosult, közfoglalkoztatásban töltött ideje beleszámít az öregségi nyugdíjra jogosító szolgálati időbe.

A közfoglalkoztatás melletti munkavégzést a közfoglalkoztatóval egyeztetni kell, és be kell jelenteni a lakóhely szerint illetékes munkaügyi központ kirendeltségénél.

A közfoglalkoztatási jogviszonyt a közfoglalkoztató csak a székhelye szerint illetékes munkaügyi központ kirendeltségének előzetes hozzájárulásával szüntetheti meg.

Közfoglalkoztatási jogviszony jogellenes megszüntetése a közfoglalkoztatási kötelezettség megsértését jelenti, amely maga után vonja

- a) a közfoglalkoztatott hibájából történő (pl. ittas munkahelyi megjelenést követő) szankciós megszüntetés esetén mind a fennálló foglalkoztatást helyettesítő támogatás, mind az álláskeresői járadék megszüntetését;
- b) a közfoglalkoztató vonatkozásában a közfoglalkoztatási támogatás folyósításának megszüntetését illetve visszakövetelését.

Nem számít **jogellenes megszüntetésnek** az, ha a támogatással érintett közfoglalkoztatási jogviszony azonnali hatályú felmondással kerül megszüntetésre.

3. Az önkormányzatokat érintő közfoglalkoztatási támogatások típusai és azok jellemzői

A közfoglalkoztatási támogatások típusait, az igénybevételre vonatkozó szabályokat a közfoglalkoztatásokhoz nyújtható támogatásokról szóló 375/2010. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) tartalmazza.

a) Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás támogatása

A közfoglalkoztatás települési önkormányzatok által megvalósított „hagyományos formája” a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás, amelynek célja, hogy az önkormányzatok minél rugalmasabban hozzáigazíthassák a helyben felmerülő közfeladattal, a helyi közösség érdekeivel összefüggő munkaigények kielégítését a közfoglalkoztatáshoz (ld. ipari munkálatok költségtakarékos elvégzése, lakókörnyezet védelme, önkormányzati létesítmények felújítása és karbantartása, oktatáshoz, sporthoz, szabadidős programokhoz kapcsolódó tevékenységek, egészségügyi, szociális és lakossági szolgáltatások, stb.).

A közfoglalkoztatásba bevonható személyek köre, a foglalkoztatás jellemzői

A támogatás elsősorban foglalkozást helyettesítő támogatásra jogosult személy legalább napi 6 órás munkaidőben történő, 2-12 hónap időtartamú, határozott idejű foglalkoztatása után nyújtható. (A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 35. §-ának értelmében azon személyek, akinek az aktív korúak ellátására való jogosultságát megállapították, foglalkoztatást helyettesítő támogatásra válnak jogosulttá. A foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosult személynek az állami foglalkoztatási szervnél kérnie kell álláskeresőként történő nyilvántartásba vételét, valamint köteles az állami foglalkoztatási szervvel együttműködni. A foglalkoztatást helyettesítő támogatás havi összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-a).

Amennyiben a benyújtott kérelemben megjelölt munkakörre a kirendeltség nem tud a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosult személyek köréből megfelelő munkaerőt biztosítani, akkor más, álláskeresőként nyilvántartott személy foglalkoztatása is támogatható.

A támogatás formája, mértéke

A támogatás vissza nem térítendő támogatás formájában nyújtható. A támogatás mértéke a közfoglalkoztatási bér és az ahhoz kapcsolódó szociális hozzájárulási adó mértékének 70-100 százalékaig terjedhet. Amennyiben az önkormányzat, mint közfoglalkoztató a

pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról szóló 2004. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Pftv.) 8/A. § (1) bekezdésében meghatározott adókedvezményt vett igénybe, a támogatás alapja a szociális hozzájárulási adó kedvezménytel csökkentett összege.

Ezen túlmenően támogatás nyújtható a ténylegesen foglalkoztatottak után a közvetlen költséghez, azonban ennek mértéke nem haladhatja meg a közfoglalkoztatási bérhez és az ahhoz kapcsolódó szociális hozzájárulási adóhoz nyújtott támogatás 20 százalékát. Több közfoglalkoztatott foglalkoztatása után megállapított közvetlen költség összevontan is felhasználható.

b) Közfoglalkoztatási mintaprogram támogatása

A Korm. rendelet 7/B. §-a alapján a közfoglalkoztatásért felelős miniszter a „jó gyakorlatok” támogatása érdekében a közfoglalkoztatás egyes típusaira mintaprogramokat indíthat. A közfoglalkoztatási mintaprogramok esetében a bruttó **közfoglalkoztatási bér** 100%-os támogatása mellett a **beruházási és dologi költségek** és kiadások is **teljes összegben támogathatóak**.

A regionális munkaerő-piaci különbségek kezelésének egyik eszköze a hátrányos helyzetű térségekben indítható **kistérségi startmunka-mintaprogram**.

A kistérségi mintaprogramok fő kedvezményezettjei a települési önkormányzatok, illetve egyre növekvő mértékben az önkormányzatok összefogásával megalakuló társulások. Ezek a programok közösségformáló hatásúak, élhetőbbé, lakhatóbbá teszik a településeket, azok közvetlen környékét, növelik a lakosság szubjektív biztonságérzetét, javítják a közbiztonságot, és napi nyolcórás munkát jelentenek a résztvevőknek.

Kistérségi startmunka-mintaprogramok 2012. évben a kedvezményezett térségek besorolásáról szóló 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet 2. sz. mellékletében felsorolt 94 hátrányos helyzetű kistérségben és a Gyöngyösi kistérség 5 kiemelt településén, valamint 3 (Devecseri, Téti, Pécsi) egyedi döntés alapján kiválasztott kistérségben indultak. (Hátrányos helyzetű térségek a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott térségek).

A mintaprogramokban az alábbi **tevékenységek** megvalósítására lehet támogatást igényelni:

- mezőgazdasági projekt,
- mezőgazdasági utak rendbetétele,
- belvízelvezetés,
- illegális hulladéklerakó helyek felszámolása
- bio- és megújuló energiafelhasználás,
- közúthálózat javítása a települések belterületén, valamint
- téli és egyéb értékteremtő közfoglalkoztatás.

A **mezőgazdasági projektek** esetében a helyben adódó lehetőségek, adottságok kihasználásával megtermelt zöldség és gyümölcs, takarmánynövények, valamint a kisállattenyésztés biztosíthatja az önkormányzati intézmények ellátását. A projekt

segítségével állandóan friss alapanyag kerülhet a településeken működő konyhákban feldolgozásra, és lehetőség nyílik a keletkező többlet felhasználására, értékesítésére, feldolgozására is. Várhatóan középtávon a projekt önfenntartóvá válik, valamint helyben teremt munkalehetőséget, illetve elérhetővé teszi az önellátás lehetőségét a hátrányos helyzetű álláskereső számára. A megalakuló szociális célú tangazdaságok megalapozhatják a szociális szövetkezetek létrehozását is.

A mezőgazdasági mintaprogramokban a foglalkoztatottak számára 1-1,5-2 éves időtartamú képzés biztosított. A képzésben való részvétel kötelező. A képzés gyakorlatorientáltan, heti 40 órás közfoglalkoztatás keretében szervezett mezőgazdasági munkavégzés során történik. A gyakorlati munkavégzés heti 6 óra elméleti képzéssel egészül ki. Azok a közfoglalkoztatottak, akik szakirányú OKJ-s vagy magasabb szintű végzettséggel rendelkeznek, a képzés alól felmentést kaphatnak. A szakképzett közfoglalkoztatottak jellemzően gyakorlati oktatóként vehetnek részt a mezőgazdasági mintaprojektben. A mezőgazdasági képzések a települési kérelmekben megfogalmazott helyi igényeknek megfelelően szerveződik. A képzésekhez a helyi igényeknek megfelelő akkreditált képzési programok és az egyéni tanulást segítő, a szükséges és elégséges szakmai ismeretet tartalmazó tankönyvek készülnek. A program keretében az alábbi képzések választhatók: háztáji állattartás (1 év), háztáji növénytermesztés és tartósítás (1,5 év), háztáji növénytermesztés és állattartás (2 év).

A **mezőgazdasági földutak rendbetétele** elősegíti a mezőgazdasági telepek, majorok bekötését a közúti hálózatba, a termények biztonságos szállítását. A programelem megkönnyíti a környéken lakó polgárok közlekedését, egyúttal megoldja a mezőgazdasági termelők gondjait is, hiszen lehetővé teszi, hogy mezőgazdasági terményeiket idejében betakarítsák. Magyarországon a mezőgazdasági földutak jellemzően nagyon rossz állapotban vannak, egy kiadós esőzés alkalmával csak nehézkesen lehet közlekedni rajtuk. A földutak rendbetétele mindenképpen hasznos mind a közfoglalkoztatottak, mind a település egésze számára.

A **belvíz-elvezetési programelem** célja a településeket és a mezőgazdasági területeket fenyegető belvizek kialakulásának megelőzése, a belvíz elvezető árok rendszeres karbantartása, kialakítása. A programelem megvalósításával növekszik a települések környezetbiztonsága, javul a környezet állapota, csökken az ár- belvíz- és helyi vízkár veszélyeztetettsége, biztosítottá válik a felszíni vizeink minőségének megőrzése, a további környezeti káresemények megelőzése. Megoldást jelenthet a belterületet védő övárók-rendszer felújítása, kiépítése; csapadékvíz-elvezető hálózat kiépítése, felújítása, fejlesztése; belterületet veszélyeztető vízfolyások és belvízcsatornák felújítása, építése; árvízcsúcs csökkentő- és záportározók, valamint síkvidéki belvíztározók kiépítése, felújítása, fejlesztése. Minden programban, de különösen ezen a területen fontos, hogy a hasonló problémákkal küzdő, egymáshoz területileg közelálló kistelepülések úgy tervezzék a munkálatokat, hogy közös gondolkodással (pl.: gesztortelepülés megválasztásával) komplex programokat tudjanak kidolgozni. A kistérségi programok megvalósításakor a jó együttműködés eredményeképpen a települések nem egymás kárára (pl.: másik településre vezetve a csapadékvizet), hanem a kistérség egészére nézve hasznos programokat tudnak megvalósítani.

A környezet tisztántartásával kapcsolatos másik tevékenység az **illegális hulladéklerakó helyek felszámolása**. Ennek célja a közterületeken található illegálisan lerakott, elhagyott hulladék felszámolása (felszedése és kezelése, ártalmatlanítása), megszüntetése, a hulladékelhagyó magatartás jelenségének megváltoztatása, az ismétlődő lerakások

megakadályozása, újak kialakulásának megelőzése. A program által a települések és külterületeik megtisztulnak, megvalósul a terület rehabilitációja, és várhatóan hosszú távon is lehetővé válik a tiszta környezet fenntartása.

A **bio- és megújuló energiatermelés** célja a drága gáz kiváltása alternatív fűtési móddal, a fűtőanyag helyi biztosításával és új vegyes tüzelésű kazánok párhuzamos beállításával. A projekt lehetőséget nyújt a hazai energia forrásszerkezet kedvező irányú befolyásolására, fosszilis energiahordozók felhasználásának csökkentésére, az energiafelhasználás importfüggőségének csökkentésére, a megújuló energiahordozók felhasználási arányának növelésére. A projekt által új munkahelyek jönnek létre, illetve hozzájárul a már meglévők megőrzéséhez is. A fajlagosan is alacsony előállítási költségű, környezetbarát hőenergia előállításával csökken az üvegházhatású gázok emissziója. A program hozzájárul a társadalom és a környezet harmonikus viszonyának, a fenntartható fejlődés elsődleges alapigényeinek kialakításához, valamint az önkormányzati szolgáltatások színvonalának emeléséhez, a város népességmegtartó képességének javításához. A helyben jelentkező biomassza tüzelőanyag igény ösztönzőjévé válhat a helyben történő gyártásnak. Közvetett hatás továbbá, hogy a környezetben élők előtt az energiatudatos működés kézzelfogható példaként jelenik meg az intézmény.

A **közúthálózat javításához kapcsolódó projekt** célja az önkormányzati belterületi úthálózat karbantartása, javítása, környezetének rendbetétele, ezáltal a baleseti veszélyek csökkentése, valamint kerékpárutak építése, amely hasznos a település számára, értéket teremt, valamint igazodik a helyi igényekhez.

A kistérségi startmunka-mintaprogramok tevékenységei között lévő **téli és egyéb értékteremtő közfoglalkoztatás** kialakításának célja, hogy folyamatos munkalehetőséget, rendszeres elfoglaltságot és ezáltal biztos megélhetést biztosítsanak a település közfoglalkoztatottjai számára. Ebben az időszakban a munkaerőpiacon rosszabbak az elhelyezkedési esélyek, szűkülnek az alkalmi munka lehetőségek, megnövekednek a kiadások, így nehezebb a megélhetés a munkanélküliek és családjaik számára. A programelem határozott idejű munkalehetőséget teremt a közfoglalkoztatottak részére úgy, hogy értékteremtő munkájukat helyi önkormányzati, vagy kistérségi célok érdekében végezzék. Téli munka lehet a házi segítségnyújtás azon személyek részére, akik otthonukban önmaguk ellátására saját erőből nem képesek; étkeztetés biztosítása, azoknak, akik önmaguk, és eltartottjaik részére ezt nem képesek biztosítani; önkormányzati intézmény-felújítási belső munkálatok; település üzemeltetési és tisztasági önkormányzati feladatok ellátása. A téli és egyéb értékteremtő közfoglalkoztatás programelemben szerepeltethető az erdőtelepítés, valamint az energia-ültetvények létrehozása is.

A kistérségi startmunka-mintaprogramok szervezésénél a Belügyminisztérium szorgalmazza a **helyi önkormányzatok közötti együttműködést** a hatékony eszközhasználat megvalósítása érdekében. Ugyancsak támogatott a kisebbségi és helyi önkormányzatok, valamint a munkaügyi kirendeltségek közötti együttműködés, például a roma lakosság közfoglalkoztatási programokba történő bevonásának elősegítése érdekében.

c) Országos közfoglalkoztatás támogatása

Az országos közfoglalkoztatási programokban a vízügyi igazgatóságok, vízitársulatok, állami- és magán erdőgazdaságok, nemzeti park igazgatóságok, katasztrófavédelmi főigazgatóságok, rendészeti szervek, közútkezelő, állami autópálya kezelő, vasúti

pályahálózat-működtetők és egyéb országos szervek vesznek részt. Tekintettel arra, hogy az országos közfoglalkoztatók programjaik megvalósítása során szintén elsősorban foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosult személyeket foglalkoztatnak és programjaik minden esetben több önkormányzat vonzáskörzetében valósulnak meg, **az országos programok hatással lehetnek az önkormányzat által szervezett közfoglalkoztatási programokra** (ld. befolyásolhatják a kiközvetítésre rendelkezésre állók számát), ezért fontos, hogy az önkormányzatok előzetesen tájékozódjanak az adott területen folyamatban lévő országos programokról.

III. A támogatások igénylésének menete

1. A kérelem benyújtása

A támogatás **kérelem útján** igényelhető. Az eljárás lefolytatására a Korm. rendelet 7. § (2) bekezdése alapján a megyei (fővárosi) kormányhivatal **munkaügyi központjának** közfoglalkoztatás helye szerinti **kirendeltsége** az illetékes. Főszabályként a támogatás iránti kérelmet, valamint a mellékleteit a kirendeltségen **írásban kell benyújtani**. A kérelem benyújtására a közfoglalkoztató vagy annak írásbeli meghatalmazottja jogosult. Postán történő benyújtáskor a kérelmet tértivevénnyel benyújtott küldeményként kell továbbítani. Ebben az esetben a benyújtás időpontjának a küldeményen szereplő – a kérelmező által igazolható – postára adás dátuma számít.

2. A kérelem kötelező tartalmi elemei

A kérelemnek részletes leírást kell tartalmaznia arról, hogy milyen munkakörben, milyen költségekkel, milyen feladatot, mely időtartamon belül kívánnak megvalósítani.

A kérelemnek tartalmaznia kell a kérelmezőre vonatkozóan

- a kérelmező adatait (nevét, címét, adószámát, képviselőjére jogosult nevét, telefonszámát, kapcsolattartó nevét, telefonszámát, elektronikus levélcímét, számlavezető pénzügyintézetének nevét, pénzforgalmi jelzőszámát, számlaszámát, amelyre a támogatás folyósítását kéri),
- társulás esetén az érintett önkormányzatok adatait (nevét, címét, kapcsolattartó nevét, telefonszámát, elektronikus levélcímét),
- a közfoglalkoztatás keretében elvégzendő feladatok meghatározását,
- az előleg igénylésére vonatkozó nyilatkozatát, az előleg igényelt összegét,
- tervezett közvetlen költségek részletezését,
- foglalkoztatni kívánt létszámot munkakörönként,
- a foglalkoztatás tervezett időtartamait, kezdő és befejező időpontjait, időtartamait munkakörönként, létszámhoz kapcsolódóan,
- a foglalkoztatni kívánt létszám munkakörönkénti közfoglalkoztatási bér és szociális hozzájárulási adó összegét, és a kért támogatás összegét,
- a kérelmező nyilatkozatait.

A kérelemhez önkormányzatok, önkormányzati társulások esetén csatolni kell

- Aláírással jogosult személy eredeti aláírás mintáját, vagy banki aláírás bejelentőjét, vagy annak kérelmező által az eredetivel mindenben megegyező felirattal és az aláírás

- mintájának/banki aláírás bejelentőjének megfelelő aláírással és annak léte esetén bélyegzővel ellátott másolatát,
- a megvalósításhoz szükséges hatósági engedélyek másolatát, ha a tevékenység ezt igényli (Pl. területileg illetékes környezetvédelmi felügyelőség állásfoglalását, környezetvédelmi hatásvizsgálathoz kötött tevékenység esetén a környezetvédelmi engedélyt kell csatolni),
 - a program műszaki megalapozottságát alátámasztó számításokat, leírásokat, átnézeti és helyszínrajzokat, stb. (ha a tevékenység ezt igényli),
 - munkatervet,
 - közfoglalkoztatás ütemezését,
 - nyilatkozatokat.

3. A kérelem elbírálása

A kérelem elbírálása a **hosszabb időtartamú közfoglalkoztatási támogatás** esetében a kirendeltségen történik, a rendelkezésre álló adatok alapján, a megadott mérlegelési és bírálati szempontok figyelembevételével.

Az illetékes kirendeltség a kérelem benyújtásától számított **30 napon saját hatáskörben belül dönt** a kérelem támogatásáról, vagy elutasításáról. A kirendeltség a kérelemnek helyt adó, illetve részben helyt adó döntés esetén a munkaügyi központ nevében **hatósági szerződést köt** a támogatásban részesülővel, **vagy** a kérelmet **elutasító határozattal elutasítja**, ha az nem felel meg a jogszabályi feltételeknek.

A **közfoglalkoztatási mintaprogram** esetében az önkormányzat a kérelmet eljuttatja a kirendeltségre, ahonnan az a kirendeltség javaslatával továbbításra kerül a Belügyminisztérium felé. A **mintaprogrammá nyilvánításról a belügyminiszter dönt**. Támogató döntés esetén kerülhet sor a hatósági szerződés megkötésére.

A foglalkoztatást csak a hatósági szerződés megkötése után lehet megkezdeni.

IV. A közfoglalkoztatás kapcsolódó fontosabb fogalmak

1. Közfoglalkoztatási bér, közfoglalkoztatási garantált bér

A teljes munkaidőben foglalkoztatott közfoglalkoztatott részére megállapított, **heti bér-részletekben kifizetett** közfoglalkoztatási bér havi összege 2012. január 1. napjától bruttó 71 800 forint, a közfoglalkoztatási garantált bér havi összege pedig bruttó 92 000 forint.

Teljesítménybérezésnél a teljesítménykövetelmények 100%-os teljesítése esetén fizetendő bér összege megegyezik a közfoglalkoztatási bér kötelező legkisebb összegével. Ettől az összegtől az elért teljesítmény arányában pozitív (pl. a munkavezetőknél) és negatív irányban is el lehet térni, de többlettámogatás a közfoglalkoztatót nem illetheti meg.

Részmunkaidő esetén a közfoglalkoztatási bért a munkaidő mértékével arányosan kell megállapítani, de figyelemmel kell lenni arra, hogy a havi és az egy hónapra vetített heti és napi nettó bér összege nem lehet alacsonyabb a foglalkoztatást helyettesítő támogatás összegénél.

Amennyiben a közfoglalkoztatás törthéten kezdődik, úgy a tört-heti időszakra vonatkozóan a heti bér-részletekben történő kifizetést csak a munkakezdést követő második teljes héttől kezdődően kell alkalmazni.

A közfoglalkoztatási bér és a közfoglalkoztatási garantált bér el kell hogy érje a közfoglalkoztatást közvetlenül megelőzően folyósított álláskeresői járadék, rehabilitációs ellátás, illetve foglalkoztatást helyettesítő támogatás összegét.

A heti bér-részletekben történő kifizetés esetén is a bérből jogszerűen letiltást, levonást, továbbá a teljesítendő adó- és járuléklevonásokat arányosan kell végrehajtani.

A közfoglalkoztatási **heti bér számfejtésének megkönnyítése** érdekében az önkormányzatoknak lehetősége van arra, hogy a Magyar Államkincstár (MÁK) részéről rendelkezésre bocsátott **Központosított Illetmény-számfejtési Rendszert** (KIR programot) használja. A programhoz könnyen elérhető a felhasználói kézikönyv és a MÁK munkatársai segítséget nyújtanak az esetlegesen felmerülő problémák közös megoldásában.

		Közfoglalkoztatási bér		Közfoglalkoztatási garantált bér	
		8 órára	6 órára	8 órára	6 órára
		teljes munkaidő		teljes munkaidő	
Havibér	Ft/hó	71 800	53 850	92 000	69 000
Hetibér	Ft/hét	16 525	12 394	21 175	15 881
Napibér	Ft/nap	3 305	2 479	4 235	1 176
Havi nettó bér	Ft/hó	47 029	35 272	60 260	45 195

2. Önkormányzatok járulékkedvezménye

A pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról szóló 2004. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Pftv.) 8/A. § (1) bekezdésében rendelkezik az önkormányzatok által szervezett közfoglalkoztatás esetén a szociális hozzájárulási adóból igénybe vehető részkedvezményről. A Pftv. 8/A. § (1) bekezdésének 2012. január 1-jétől hatályos rendelkezése értelmében **a részkedvezmény** egyenlő a közfoglalkoztatott bruttó munkabérének – de legfeljebb a minimálbér 130%-ának – **13,5%-ával**.

3. Közvetlen költségek

A Korm. rendelet 3. § (4) bekezdése értelmében **közvetlen költségként elszámolható:**

- a munkaruha és egyéni védőeszköz költsége: A munka- és védőruházat beszerzési kiadásai. (Pl.: munkavédelmi bakancs),
- a munkavégzéshez nélkülözhetetlen munkaeszközök költsége, a kirendeltséggel történő előzetes egyeztetés szerint (Pl.: lapátok, gereblyék, seprű),
- munkába járással kapcsolatos utazási költség: utazási költségterítésről szóló jogszabály szerint a közfoglalkoztatót terhelő utazási költség,
- munkásszállítás költségei,
- foglalkozás-egészségügyi vizsgálat díja – kivéve az önkormányzati közfoglalkoztatás esetén. Annak a személynek, akinek a települési önkormányzat ajánl fel közfoglalkoztatást, a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény 48. §-ában foglaltak alapján a foglalkozás-egészségügyi

vizsgálat térítési díját az állami foglalkoztatási szerv téríti meg a vizsgálatot végző szerv részére, tehát a vizsgálat díját a kérelemben nem kell feltüntetni.

4. Előleg

A Korm. rendelet 7/C. §-ának megfelelően a támogatás megállapítását követően (azzal együtt) a kérelmező kérésére előleg folyósítható. Az előleg folyósításáról a kirendeltség mérlegelési jogkörben dönt. Az előleg mértéke a közfoglalkoztatási bérhez és az ahhoz kapcsolódó szociális hozzájárulási adóhoz nyújtott támogatás esetében a folyósított támogatás legfeljebb két hónapra jutó összege, míg a közvetlen költségekhez (beruházási és dologi költségekhez és kiadásokhoz) nyújtott támogatás legfeljebb 70%-a. A megítélt előleg összegét a hatósági szerződésben rögzíteni kell. Az előleg összegének utalásáról a munkaügyi központ a hatósági szerződés megkötését követő 15 napon belül intézkedik. Előleg-folyósítás esetén a további támogatás folyósításának feltétele az előleg határidőre történő elszámolása.

5. A munkaerő közvetítése

Az önkormányzatoknak, mint közfoglalkoztatóknak a munkaerőigényt a kérelemmel egyidejűleg kell benyújtaniuk a munkaügyi kirendeltségre. A további munkaerőigényeket a kérelemben megjelölt ütemezés szerint folyamatosan kell bejelenteni, de lehetőleg 15 nappal a tervezett foglalkoztatást megelőzően. A munkaügyi kirendeltségek és az önkormányzatok az elmúlt évek során és jelenleg is együttműködnek a munkaerő kiválasztásában.

A jogszabályi háttér nem határozza meg, hogy foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosult személy egy évben hány alkalommal vehet részt közfoglalkoztatásban.

A közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó jogszabályok jegyzéke

- 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról,
- 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról,
- 1993. évi III. törvény szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról,
- 1996. évi LXXV. törvény a munkaügyi ellenőrzésről,
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról,
- 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól,
- 2004. évi CXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról,
- 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról,
- 2007. évi CLXXXI. törvény a közpénzekből nyújtott támogatások átláthatóságáról,
- 2011. évi CVI. törvény a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények,
- 2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról,
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól,
- 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról,
- 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról,
- 2012. évi I. törvény a Munka Törvénykönyvéről,
- 375/2010. (XII. 31.) Korm. rendelet a közfoglalkoztatáshoz nyújtható támogatásokról (továbbiakban: Korm. rendelet),
- 170/2011 (VIII. 24.) Korm. rendelet a közfoglalkoztatási bér és a közfoglalkoztatási garantált bér megállapításáról,
- 288/2010. (XII. 21.) Korm. rendelet a fővárosi és megyei kormányhivatalokról,
- 323/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet a Nemzeti Munkaügyi Hivatalról és a szakmai irányítása alá tartozó szakigazgatási szervek feladat és hatásköréről,
- 12/2011. (III. 30.) KIM rendelet a fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználásának szabályairól,
- 42/2011. (XII. 2.) NGM rendelet a megyei (fővárosi) munkaügyi központok illetékességéről, valamint a felnőttképzési tevékenység megkezdésének és folytatásának részletes szabályairól szóló 2/2010. (II. 16.) SZMM rendelet módosításáról,
- 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet az államháztartás végrehajtásáról,
- 1/2012. (I. 26.) NGM rendelet a rendezett munkaügyi kapcsolatok feltételeiről és igazolásának módjáról,
- 30/2000. (IX. 15.) GM rendelet a munkaerő-piaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról

A közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó fontosabb internetes oldalak

A hivatalos kormányzati portál vonatkozó oldala

<http://www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium/kozfoglalkoztatasi-helyettes-allamtitkarsag>

Nemzeti Munkaügyi Hivatal

<http://www.munka.hu/>

Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége

<http://www.toosz.hu>

Türr István Képző és Kutató Intézet

<http://www.tkki.hu/page.php>

I. Bevezető

Ha visszatekintünk az önkormányzatok működésének elmúlt két évtizedére, megállapítható, hogy bonyolult, néha a képességeiken messze túlmutató feladatokat kellett megoldaniuk. Különösen igaz ez a védelmi igazgatás feladatkörébe tartozó katasztrófa veszély, katasztrófa bekövetkezése, az elhárítás és a helyreállítás időszakában önkormányzatokra háruló kötelezettségek tekintetében.

Az önkormányzati vezetők (jegyzők) védelmi igazgatási feladatokra történő rendszeres felkészítését jogszabály szerint a területi és a helyi védelmi igazgatási szervek éves gyakorisággal végzik, azonban az önkormányzatok által delegáltak köre nem minden esetben állt szinkronban a felkészítések fő célkitűzéseivel. Ezen hiányosság kiküszöbölése céljából a Belügyminisztérium Önkormányzati Államtitkársága egy elektronikus tudástár létrehozásával kívánja elősegíteni az önkormányzati vezetők munkáját, és egyben fejleszteni a polgármesterek védelmi igazgatási felkészültségét.

A polgármesterek illetékességi területükön alapvetően politikai tényezők, akik választás útján kerülnek hivataluk élére. Figyelembe véve a jelenleg folyó államszervezeti reform hatását, különös tekintettel az állam szerepének ártérkelődésére, és az ehhez kapcsoló szervezeti változásokra, továbbá nem elfeledkezve az átalakuló társadalom és gazdaság, valamint az európai uniós tagságból fakadó új kihívásokra és lehetőségekre, a közbiztonságot veszélyeztető új kockázati tényezőkre, időszerű és indokolt az önkormányzati feladat- és kapcsolatrendszer teljes spektrumát magába foglaló segédanyag összeállítása.

Jelen módszertani útmutató célja az egységes értelmezés mentén összefoglalni az önkormányzati vezetők béke és különleges jogrend idején végrehajtandó feladatait, melyhez az Országos Rendőr-főkapitányság is csatlakozik oly formában, hogy az önkormányzati vezetők feladatait megjeleníti a közbiztonságra vonatkozó intézkedésekkel.

II. A helyi önkormányzatok és a rendőrség kapcsolatrendszere

A helyi önkormányzatok és a rendőrség kapcsolatrendszerét Magyarország Alaptörvénye által meghatározott keretek között a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) és a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) határozza meg.

Az Ötv. a települési önkormányzat feladatai között nevesíti a közbiztonság helyi feladatairól történő gondoskodást. Ez a feladat a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: új Ötv.) alapján, 2013. január 1-jétől továbbra is az önkormányzatok hatáskörében marad.

Ennek végrehajtásával kapcsolatban az új Ötv. lehetőséget ad, hogy a települési és a fővárosi önkormányzat a helyi közbiztonságról, vagyonának, más értékének védelméről kényszerítő eszköz alkalmazására törvény alapján jogosult szervezet létrehozásáról is gondoskodhat, ellenben alaptevékenységét a területileg illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal kötött írásbeli megállapodás alapján a rendőrség szakmai felügyeletével végzi.

Az Rtv. rendelkezik arról, hogy a települési önkormányzat szerződést köthet a közigazgatási illetékességi területén működő rendőrkapitányság vagy határrendészeti kirendeltség vezetőjével – rendőrségi kötelezettségvállalás esetén a rendőrfőkapitány előzetes egyetértésével – különösen a helyi közbiztonságot érintő feladatok ellátása, a rendőrség és az önkormányzati szervek tevékenységének összehangolása, valamint az illetékességi területén működő rendőri szerv létesítésének, bővítésének és fejlesztésének elősegítése érdekében. A szerződés megkötésétől a rendőrség elzárkózhat, ha az jogszabályt sért vagy ellentétes a felettes rendőri szerv vezetőjének rendelkezésével, illetve, ha annak pénzügyi, anyagi fedezete nem biztosított vagy tartalma szakmailag megalapozatlan.

A rendőrség és a települési önkormányzatok közötti együttműködés számos más területen is megmutatkozik, hiszen a rendőrség a feladatának ellátása során

- a) együttműködik az állami és a helyi önkormányzati szervekkel, a társadalmi és a gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal és azok közösségeivel;
- b) segítséget nyújt – jogszabályban meghatározott esetben – az állami és a helyi önkormányzati szervek hivatalos eljárásának zavartalan lefolytatásához;
- c) támogatja a helyi önkormányzatok és az állampolgárok közösségeinek a közbiztonság javítására irányuló önkéntes tevékenységét.

Az együttműködés szintjét, az azokban résztvevő szerveket természetesen befolyásolja a rendőrség vertikálisan és horizontálisan is tagolt szervezeti felépítése, amelyet az Rtv. határoz meg. Az Rtv. 4/A. § (1) bekezdése értelmében az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szervre (Országos Rendőr-főkapitányság), megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokra, rendőrkapitányságokra és kirendeltségekre tagozódik. Egyes feladatok ellátására törvény vagy kormányrendelet más rendőri szervet is létrehozhat, ezen szervekről az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv szervezetének részleteiről a Rendőrség szerveiről és a rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) rendelkezik. Ide sorolhatók a Nemzeti Nyomozó Iroda, a Készenléti Rendőrség, a Repülőtéri Rendőrigazgatóság, a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet, valamint a Gazdasági Ellátó Igazgatóság. A települési önkormányzatokkal történő együttműködésben természetesen elsődlegesen a rendőrség helyi szervei, azaz a rendőrkapitányságok és a határrendészeti kirendeltségek vesznek részt. Az egyes települési önkormányzatokkal történő együttműködés fontos szereplői a rendőrsők, amelyek a rendőrkapitányságok szervezetében működnek, valamint a körzeti megbízotti irodák.

Az egyes rendőri szervek illetékességi területét a rendőrség szervei illetékességi területének megállapításáról szóló 67/2007. (XII. 28.) IRM rendelet állapítja meg, amelynek melléklete meghatározza, hogy az egyes településeken mely helyi rendőri szervek látják el a rendőrség számára jogszabályban meghatározott feladatokat. A hatásköri szabályokat a Korm. rendelet határozza meg.

Az Rtv. a települési önkormányzatok és a rendőri szervek közötti együttműködés több sajátos formáját is meghatározza. Így rendelkezik arról, hogy rendőrkapitányság, határrendészeti kirendeltség és más helyi rendőri szerv létesítéséhez és megszüntetéséhez előzetesen, valamint a rendőrkapitányság, a határrendészeti kirendeltség és a más helyi rendőri szerv vezetőjének kinevezését megelőzően is ki kell kérni az érintett települési, Budapesten a fővárosi kerületi önkormányzat képviselő-testületének a véleményét. Ha a települési önkormányzatok többsége, illetve a megyei (fővárosi) önkormányzat a kinevezéssel szemben foglal állást, és a kinevezési jogkör gyakorlója nem állít újabb jelöltet, döntésének szakmai indokairól az érintett önkormányzatokat állásfoglalásban tájékoztatja.

A rendőrség tevékenységével összefüggésben a rendőrkapitány vagy kijelölt helyettese évente beszámol a rendőrkapitányság illetékességi területén működő települési önkormányzat képviselő-testületének a település közbiztonságának helyzetéről, a közbiztonság érdekében tett intézkedésekről és az azzal kapcsolatos feladatokról. A megyei (fővárosi) önkormányzat felkérésére évente a rendőrfőkapitány vagy kijelölt helyettese számol be.

Abban az esetben, ha a beszámolót a települési önkormányzatok többsége, illetőleg a megyei (fővárosi) önkormányzat nem fogadja el, három hónapon belül újabb beszámolót kell tartani. Ismételt elutasítás esetén a települési önkormányzatok többsége a megyei (fővárosi) rendőrfőkapitányhoz, a megyei (fővárosi) önkormányzat közgyűlése az országos rendőrfőkapitányhoz fordulhat. A megyei (fővárosi) rendőrfőkapitány, illetőleg az országos rendőrfőkapitány köteles az önkormányzatok által meghatározott kérdésekre is kiterjedő átfogó vizsgálatot tartani, ennek keretében a rendőri vezető felelősségét, illetőleg alkalmasságát megvizsgálni. A vizsgálat eredményéről az önkormányzatokat tájékoztatni kell. A megyei (fővárosi) rendőrfőkapitány, az országos rendőrfőkapitány köteles a közbiztonsági feladatok ellátása érdekében a vizsgálat szerint szükséges szolgálatsszervezési, szervezeti, személyi és belső irányítási intézkedéseket megtenni.

Az Rtv. tájékoztatási kötelezettséget ír elő a rendőrség számára, ha a lakosság széles körét érintő rendőri intézkedést tervez végrehajtani, feltéve, hogy ezzel nem veszélyeztetni az intézkedés eredményességét.

Ugyanakkor tájékoztatnia kell a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervének vezetőjét, a területi önkormányzat közgyűlésének elnökét (főpolgármestert), a területi katasztrófavédelmi szerv vezetőjét, az Alkotmányvédelmi Hivatal területi szervének vezetőjét:

- a) a határrend és határőrizet helyzetéről, valamint a határforgalom alakulásáról;
- b) a lakosságot a szomszédos állam területéről fenyegető veszélyről;
- c) a tömegesen menekülő, illetve ideiglenes menedéket kérő személyek várható érkezéséről;
- d) az ország területére betört fegyveres csoportról, a lakosság védelme érdekében tett és javasolt intézkedésekről, a fegyveres csoport felszámolásáról;
- e) a határterületen az e törvény alapján bevezetett minden korlátozásról, ha annak előzetes bejelentésére a késedelem veszélye miatt nem volt lehetőség;
- f) a környezet szennyezéséről, illetve annak veszélyéről vagy a természeti értékek és területek károsításáról.

1. Bűnmegelőzési és közbiztonsági bizottság

Az Rtv. 10. § (1) bekezdése alapján a rendőrkapitány, a megyék (főváros) tekintetében a rendőrfőkapitány és az illetékességi területen működő önkormányzatok, a közbiztonsággal összefüggő feladatok ellátásának társadalmi segítésére és ellenőrzésére – a közbiztonság fenntartásában érintett állami és egyesületek bevonásával – bűnmegelőzési és közbiztonsági bizottságot (a továbbiakban: bizottság) hozhatnak létre.

A bizottság a települési önkormányzat szervezeti keretei között, testületi döntés alapján megalapított szerv. Bizottságot a rendőrkapitányság (rendőr-főkapitányság), valamint az önkormányzat közvetlen kapcsolattartására, az információk torzítás nélkül átadására, a lakossági igények jobb megismerhetőségére, valamint a problémafelvetés csatornáinak biztosítására célszerű létrehozni.

A bizottság alapszellemiségét a „helyi problémák, helyi megoldások” kérdéskör mentén érdemes meghatározni.

A bizottság állandó tagjai lehetnek:

- polgármester, főpolgármester;
- képviselőtestület tagjai;
- az önkormányzat közbiztonsági referense (amennyiben van);
- rendőrkapitány (vagy a helyettesítésére kijelölt személy), területi besorolású bizottság vonatkozásában rendőrfőkapitány.

Kizárólag tanácskozási joggal rendelkező állandó meghívottak:

- az illetékességi területre tartozó Nemzeti Adó- és Vámhivatal (továbbiakban: NAV) képviselője;
- katasztrófavédelmi szerv vezetője;
- természetvédelmi és mezei őrszolgálatok képviselője;
- a helyi (területi) közterület-felügyelet vezetője;
- az adott illetékességi területen a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény szerint működő polgárőr egyesületek vagy szövetség vezetői.

A bizottság a tagjai közül elnököt választ. Az Rtv. 10. § (2) bekezdése alapján a bizottság maga állapítja meg működésének részletes szabályait, a tevékenységhez szükséges költségeket az önkormányzat és a rendőrkapitányság (rendőr-főkapitányság) külön megállapodásban rögzített arányban viselik.

A bizottság tevékenységi köre például az alábbiakra terjedhet ki:

- a település köz- és közlekedésbiztonsági, bűnügyi helyzetének elemzésére, új elkövetési formák, valamint a lakosság szubjektív biztonságérzetét befolyásoló tényezők ismertetésére;
- a gyermek- és ifjúságvédelmi propaganda feladatokkal összefüggő tevékenységi körök leosztására, a végrehajtott feladatok értékelésére;
- közlekedési balesetek megelőzéseinek kérdéskörére;
- sport, illetve a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény hatálya alá tartozó rendezvények, valamint egyéb kiemelkedő egyéb kulturális és vallási események biztosításának tapasztalataira;
- az önkormányzat képviselőtestületének tagjaihoz eljutatott köz- és közlekedésbiztonságot érintő állampolgári bejelentések megtárgyalására, a polgármesternek a bűnügyi helyzetre vonatkozó elvárásainak közlésére;
- a rendőrkapitányság (rendőr-főkapitányság), valamint a lakossági önvédelmi szervezeteinek, illetve a közterület-felügyeletnek együttműködési csatornáinak biztosítására.

A tapasztalatok szerint a bizottságot az aktuális bűnügyi, köz- és közlekedésbiztonsági helyzetre, valamint az egyes váratlanul bekövetkező eseményekre tekintettel – legalább negyedévente – szükséges összehívni.

Az Rtv. 10. § (3) bekezdés 2. mondata értelmében a bizottság, valamint a rendőrkapitány (rendőrfőkapitány) közötti véleményeltérés esetén az érintettek kérhetik a felettes rendőri szerv vezetőjének állásfoglalását.

2. Kistérségi Egyeztető Fórum

A lakosság szubjektív biztonságérzetét – a települési, illetve kistérségi szinten mutatkozó igényekre figyelemmel – leginkább javító, a prevenciót előtérbe helyező rendőri intézkedések megtételére az ORFK intézkedési tervet adott ki. Az intézkedési tervben meghatározásra került, hogy valamennyi megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság illetékességi területén a Kistérségi Egyeztető Fórumok véleményére és az elmúlt hónapokban kialakított kockázatelemzésekre is figyelemmel széleskörű közbiztonsági, bűnügyi felmérések alapján kell a településeket, illetve azok egyes részeit (a továbbiakban: települések) rangsorolni. A rendőrkapitányságok vezetői a településeket a közbiztonsági és a bűnügyi adatokra, tendenciákra, a lakosság szubjektív biztonságérzetére, az ott lakók veszélyeztetettségére, a társadalmi együttélési szabályok betartására, a szabálysértési vagy büntetőeljárás hatálya alá nem tartozó egyéb jogsértésekre, az elmúlt időszakban bekövetkezett lakossági konfliktushelyzetekre, illetve egyéb más releváns körülményekre, valamint a rendelkezésre álló rendőri állomány létszámára is figyelemmel sorolják be kiemelten veszélyeztetett, veszélyeztetett és veszélyeztetettnak nem tekinthető kategóriákba. A települések helyzetének megítélésakor nem mellőzhető a polgármester, illetve a Kistérségi Egyeztető Fórumok véleményének kikérése, velük együttműködve kell az adott helység besorolását kialakítani, amelyet havi gyakorisággal felül kell vizsgálni.

Az intézkedési terv alapján a rendőri szolgálatellátást úgy kell megszervezni, hogy a kiemelten veszélyeztetett településeken naponta, a veszélyeztetett településeken legalább hetente három alkalommal, a veszélyeztetettnak nem tekinthető településeken legalább hetente egy alkalommal, visszatérő jelleggel történjen rendőri ellenőrzés.

A közlekedésrendészeti ellenőrzéseken túlmenően a hangsúlyt elsősorban a települések bel-, illetve külterületének bűnmegelőzési és közrendvédelmi célú ellenőrzésére kell helyezni, megelőzve a lakosságot leginkább irritáló jogsértések elkövetését.

Gondoskodni kell arról, hogy az ellenőrzésekről a település polgármesterével, vagy az általa megbízott személlyel a kapcsolatfelvétel, illetve egyeztetés hetente legalább egyszer megtörténjen, ezzel is erősítve az önkormányzat szerepét a helyi közbiztonság megteremtésében. Amennyiben valamely kistérség területén a Készenléti Rendőrség vagy más szervtől átcsoportosított erők bevonásával fokozott ellenőrzés kerül végrehajtásra, erről a területileg illetékes Kistérségi Egyeztető Fórum elnökét előzetesen szóban, vagy telefonon tájékoztatni kell.

Az ellenőrzések végrehajtásába – lehetséges mértékben – be kell vonni a társhatóságok képviselőit, a társadalmi szervezeteket, a településőröket, a polgárőr szervezeteket, a közterület-felügyelőket, a természetvédelmi- és a mezeti őrszolgálatokat, az erdészeteket, valamint az egyéb érintett szervezeteket (pl.: hegyközségeket).

3. Körzeti megbízotti szolgálat

A körzeti megbízotti szolgálat alapvető célja a rendőrség állandó, közvetlen kapcsolatának kialakítása és fenntartása az állampolgárokkal, a települési önkormányzatokkal, a helyi lakossági, társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel; a körzeti megbízott területén található településeken a rendőri jelenlét biztosítása; valamint a településeken a rendőrség hatáskörébe tartozó – külön meghatározott – helyi bűnmegelőzési, bűnüldözési, igazgatási és rendészeti feladatok folyamatos ellátása.

A Magyar Köztársaság Rendőrségének Körzeti Megbízotti Szabályzatának kiadásáról szóló

11/1995. (VIII. 30) ORFK utasítás (a továbbiakban: KMB utasítás) alapján körzeti megbízotti szolgálatot kell szervezni a községekben, a városokban és a hozzájuk tartozó településeken a rendőrkapitányság vagy a rendőrőrs székhelyének kivételével. Lakossági, illetőleg önkormányzati kezdeményezésre, valamint a közbiztonsági helyzet és a helyi sajátosságok figyelembevételével körzeti megbízotti szolgálat szervezhető a fővárosban, illetve rendőrkapitányság vagy rendőrőrs székhelyén is. A körzeti megbízott a számára kijelölt területen (körzetben) egy vagy több település, közigazgatási körzet egészén vagy annak egy részén teljesít szolgálatot. Szolgálatát a személyes felelősség elvén, magas fokú szakértelmen és helytálláson alapul.

Alapvető követelmény, hogy a körzeti megbízottak jó kapcsolatot alakítsanak ki és tartsanak fenn a körzetükben élő lakossággal, a település közbiztonságának fenntartásában közreműködő szervekkel, illetve a közbiztonság javításáért tenni akaró civil szervezetekkel. A települési önkormányzat és körzeti megbízott együttműködése meghatározó jelentőségű. A közbiztonság helyi feladatainak eredményes megvalósítása érdekében a település polgármesterének véleményét előzetesen ki kell kérni a körzeti megbízotti szolgálatot ellátók számának, székhelyeinek, csoportok létrehozásának, megszüntetésének kérdésében; a körzeti megbízott kinevezéséről, felmentéséről (kivéve a fegyelmi úton való elbocsátás vagy alacsonyabb beosztásba helyezés eseteit); valamint a körzeti megbízott 2 évenkénti átfogó ellenőrzése alkalmával, munkájának értékeléséhez.

4. Polgárőrség

A helyi közbiztonság fenntartásában fontos szerepet vívtak ki maguknak a már több évtizedes múltra tekintő polgárőr szervezetek. Ezt felismerve a jogalkotó törvényi szinten, a polgárőrsegről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvényben (a továbbiakban: Ptv.) határozta meg a polgárőr szervezetek működésére irányadó szabályokat, ennek keretében rendelkezve többek között a polgárőr szervezetekkel történő együttműködés szabályairól.

A közbiztonsági feladatok végrehajtásában a rendőrséggel kötött együttműködési megállapodás megkötése esetén a polgárőr szervezetek is közreműködhetnek. A polgárőr egyesület alapfeladatként a helyi közrend és közbiztonság védelme, valamint a bűnmegelőzésben való közreműködés érdekében közterületi járőrszolgálatot, figyelőszolgálatot, a közúti baleset helyszínén, valamint bölcsőde, óvoda, általános és középiskola közvetlen közelében jelzőőri tevékenységet lát el. Kiegészítő feladatként önkéntesen közreműködhet az Rtv. alapján a rendőrkapitány, a megyék (főváros) tekintetében a rendőrfőkapitány és a polgárőr szervezet működési területén illetékes helyi önkormányzat által létrehozott bűnmegelőzési és közbiztonsági, valamint balesetmegelőzési bizottság munkájában.

A polgárőr szervezet tevékenysége során együttműködik a rendőrséggel, a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel, továbbá együttműködhet egyéb rendvédelmi szervekkel, az önkormányzati tűzoltóságokkal és az önkéntes tűzoltó egyesületekkel, az állami és önkormányzati szervekkel, a NAV vámszervével, a közlekedési hatósággal, a környezet- és természetvédelmi szervekkel, a mezei- és természetvédelmi őrszolgálatokkal, az erdészeti szakszeméllyel, valamint a hivatásos vadászokkal. Az együttműködés tartalmát a felek írásbeli együttműködési megállapodásban rögzíthetik.

A polgárőr – az együttműködési megállapodásban rögzítettek alapján, a szakmai felkészítést követően – a rendőrség vagy a települési önkormányzat által közterületen közbiztonsági,

valamint bűnmegelőzési és bűnüldözési célból, bárki számára nyilvánvalóan észlelhető módon elhelyezett képfelvevő eszközök által rögzített képek megfigyelésében is közreműködhet.

A polgárőr a közúti közlekedési balesetek, valamint a kiemelt rendezvények, katasztrófa sújtotta területek helyszínén, továbbá a rendőrség, más rendvédelmi szervek és az önkormányzat felkérésére a közlekedés zavartalanságának biztosítása érdekében jogosult jelzőőri feladatok ellátására. A rendőri intézkedést igénylő baleset helyszínén a polgárőr a jelzőőri tevékenységet a rendőr megérkezéséig önállóan, azt követően az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv felkérésére és utasításainak megfelelően végezheti. A polgárőr a rendőri intézkedést igénylő baleset helyszínére érkezését követően haladéktalanul értesíti a rendőrséget. Az értesítés kiterjed a baleset jellegére, a sérültek számára, valamint arra, hogy a polgárőr megítélése szerint milyen veszélyhelyzet állt elő.

5. Fegyveres biztonsági őrség

A fegyveres biztonsági őrség részletes szabályait a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény (a továbbiakban: FBŐ tv.) határozza meg.

Fegyveres biztonsági őrséggel kell védeni az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos tevékenységet, létesítményt, szállítmányt, ha a védelemre a Magyar Honvédségről, a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvény szerinti rendvédelmi szervek, illetve a NAV jogszabállyal nem kötelezettek, de az őrzés a közbiztonság vagy a nemzeti vagyon védelme érdekében indokolt.

A fegyveres biztonsági őrség törvényben, valamint jogszabály alapján megkötött együttműködési megállapodásban meghatározott őrzési feladatokat ellátó, szolgálati fegyverrel és más kényszerítő eszközzel rendelkező, sajátos jogokkal felruházott biztonsági szervezet, amelynek tagjai a létesítő, illetőleg a működtető állami, önkormányzati vagy egyéb intézménnyel, gazdálkodó szervezettel munkaviszonyban, illetve közalkalmazotti jogviszonyban állnak.

Az őrzés elrendeléséről, a fegyveres biztonsági őrség létrehozásáról, működtetéséről és megszüntetéséről a rendőrség határozattal dönt.

A rendőrség a fegyveres biztonsági őrséggel kapcsolatban:

- a) a kötelezett vagy a fegyveres biztonsági őrseget működtető szervezet költségére kiadja, visszavonja, ideiglenesen bevonja, és nyilvántartja a fegyveres biztonsági őr hatósági szolgálati igazolványát;
- b) határozattal jóváhagyja a fegyveres biztonsági őrség őrsegutasítását és őrutasítását;
- c) hatósági ellenőrzés keretében ellenőrzi a fegyveres biztonsági őrök szolgálatellátását;
- d) kezdeményezi az őrszolgálat ideiglenes korlátozását vagy megerősítését;
- e) ellenőrzi a fegyveres biztonsági őr alkalmassága elbírálásához szükséges adatokat.

A fegyveres biztonsági őr a fegyveres biztonsági őrség – szolgálatban közfeladatot ellátó, szolgálati fegyver viselésére jogosult – tagja. A fegyveres biztonsági őrnek törvényben meghatározott tevékenység folytatására való jogosultságát a rendőrség által kiadott hatósági szolgálati igazolvány igazolja.

A fegyveres biztonsági őrszolgálatra való alkalmasság közbiztonsági feltételeit a jogviszony fennállása alatt a rendőrség ellenőrzi.

A rendőrség a foglalkoztatási jogviszony fennállása alatt az ellenőrzést évente lefolytatja. Ha az ellenőrzés során a rendőrség megállapítja, hogy a fegyveres biztonsági őrrel szemben közbiztonsági szempontból kizáró ok áll fenn, a kötelezettnek vagy a fegyveres biztonsági őrseget működtető szervezetnek és az ellenőrzés alá vont fegyveres biztonsági őrnek a kizáró ok fennállásának tényére vonatkozó egyidejű tájékoztatása mellett intézkedik a fegyveres biztonsági őr hatósági szolgálati igazolványának visszavonására.

Ha a fegyveres biztonsági őrrel szemben szándékos bűncselekmény miatt büntetőeljárás indul, a rendőrség a kötelezett vagy a fegyveres biztonsági őrseget működtető szervezet vezetőjénél kezdeményezheti a fegyveres biztonsági őr szolgálatellátás alóli ideiglenes – a büntetőeljárás jogerős befejezéséig tartó – felfüggesztését.

6. Az önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat

Az FBÖ tv. 14. §-a értelmében az önkormányzati természetvédelmi őr egyenruhával ellátott, intézkedésre jogosult hivatalos személy, aki a helyi jelentőségű védett természeti területen jogosult és köteles:

- a) a helyi jelentőségű védett természeti területre vonatkozó előírások betartását ellenőrizni;
- b) a helyi jelentőségű védett természeti területet veszélyeztető vagy károsító cselekményt elkövető személyt cselekményének abbahagyására felszólítani, feltartóztatni, igazoltatni, ellene eljárást kezdeményezni;
- c) a helyi jelentőségű védett természeti területen károsító vagy veszélyeztető cselekmény elkövetésén tetten ért, vagy ezzel alaposan gyanúsítható személytől a területről származó és jogellenesen szerzett természeti vagy védett természeti értéket, illetve az elkövetéshez használt eszközt elvenni, és azt a lefoglalásra, illetőleg elkobzásra jogosult hatóságnak átadni;
- d) jogszabályban meghatározott esetben helyszíni bírságot kiszabni.

Az önkormányzati természetvédelmi őr az intézkedéseivel szembeni ellenszegülés leküzdésére testi kényszerrel vagy a rendőrségnél rendszeresített könnygázszóró palackot alkalmazhat. Az önkormányzati természetvédelmi őr a kényszerítő eszköz alkalmazásáról a munkáltató útján haladéktalanul részletes írásbeli jelentést köteles tenni a rendőrségnek. Akinek az önkormányzati természetvédelmi őr intézkedése, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása jogát vagy jogos érdekét sértette, panasszal fordulhat a rendőrséghez.

Az önkormányzati természetvédelmi őr köteles a tevékenysége végzése során tudomására jutott bűncselekményről, valamint – ha saját intézkedésének a feltételei nem állnak fenn – a tudomására jutott szabálysértésről a rendőrséget vagy az ügyben hatáskörrel rendelkező más szervet haladéktalanul értesíteni, a hatáskörrel rendelkező szerv eljárását kezdeményezni. Ugyanakkor a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásokról és a szabálysértési nyilvántartásokról szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 39. § (1) szerint az ellenőrzési körébe tartozó szabálysértés észlelésekor helyszíni bírság kiszabására jogosult, tevékenysége során együttműködik a rendőrséggel.

Abban az esetben, ha a rendőrség az önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat illetékességi területét érintő fokozott ellenőrzést hajt végre, a fokozott ellenőrzés ideje alatt – a rendőrség kérésére – az önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat a feladatainak végrehajtását egyeztetni a rendőrséggel.

Az önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat tevékenysége során együttműködik a rendőrséggel, tevékenysége ellátásáról, annak körülményeiről a rendőrséget rendszeresen

tájékoztatja, aminek módját és tartalmát együttműködési megállapodásban kell rögzíteni. Ha a rendőrség az önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat illetékességi területét érintő fokozott ellenőrzést hajt végre, a fokozott ellenőrzés ideje alatt – a rendőrség kérésére – az önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat a feladatainak végrehajtását egyeztetni a rendőrséggel.

Az önkormányzati természetvédelmi őrnek a tevékenysége folytatására való jogosultságát a természetvédelmi hatóság által kiadott hatósági szolgálati igazolvány igazolja, amit a természetvédelmi hatóság a természetvédelmi őrszolgálat vagy az önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat kezdeményezésére hivatalból állít ki.

7. A mezőőr feladatai, a kényszerítő eszközök használatának szabályai

Az FBÖ tv. szerint a mezőőr feladatát az őrszolgálatot létrehozó települési önkormányzat (a továbbiakban: fenntartó) utasításai szerint végzi, szakmai felügyeletét a mezőgazdasági igazgatási szerv és a rendőrség látja el. A fenntartónak öt napon belül írásban kell értesítenie a mezőgazdasági igazgatási szervet, valamint a rendőrséget a mezőőr foglalkoztatásáról, illetve a foglalkoztatás megszüntetéséről.

A mezőőr a működési területén jogosult és köteles:

- a) az őrzött vagyont veszélyeztető vagy károsító cselekmény elkövetésén tetten ért személyt személyazonosságának igazolására, a jogellenes cselekmény abbahagyására és a terület elhagyására felszólítani;
- b) azt a járművet, amelyről alaposan feltételezhető, hogy azon a működési területről származó jogellenesen szerzett szállítmány van, feltartóztatni, a jármű vezetőjét és a járművön, illetve az abban tartózkodókat igazoltatni;
- c) azt a személyt, aki a nála vagy a feltartóztatott járművön levő szállítmány megszerzésének jogszerűségét nem valószínűsíti, a rendőrségre bekísérni;
- d) a károsító cselekmény elkövetésén tetten ért személytől a jogellenesen szerzett terményt, terméket, tárgyat, állatot, az elkövetéshez használt eszközt elvenni és azokat a rendőrségnek átadni;
- e) a jogtalanul legeltetett, illetőleg felügyelet nélkül talált állatot a tulajdonosnak átadni.

A mezőőr köteles a feladatának ellátása során tudomására jutott bűncselekményről, valamint – ha saját intézkedésének a feltételei nem állnak fenn – a tudomására jutott szabálysértésről a rendőrséget vagy az ügyben hatáskörrel rendelkező más szervet haladéktalanul értesíteni, illetve a hatáskörrel rendelkező szerv eljárását kezdeményezni. A mezőőr a törvényben meghatározott feladatai ellátása során az új Ötv 51. § (4) bekezdése szerinti önkormányzati rendeletben meghatározott helyszíni bírságot szabhat ki.

A mezőőr a feladatának ellátása során az intézkedésének ellenszegülő személlyel szemben testi kényszert, és ha ez nem vezet eredményre, a rendőrségnél rendszeresített könnygázszóró palackot alkalmazhat, valamint jogosult az intézkedésének ellenszegülő személyt a rendőr megérkezéséig visszatartani.

A mezőőr a kényszerítő eszköz használatáról és a személyes szabadságot korlátozó intézkedéséről a rendőrségnek, valamint a fenntartónak haladéktalanul részletes írásbeli jelentést tesz. Akinek a mezőőr intézkedése, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása jogát vagy jogos érdekét sértette, panasszal fordulhat a rendőrséghez.

8. A hegyőrre vonatkozó szabályok

Az FBO tv. alapján a hegyközség a működési területéhez tartozó szőlők őrzését hegyőrök alkalmazásával látja el.

A települési önkormányzat a hegyközséghez nem tartozó szőlők őrzését a hegyközséggel kötött megállapodás alapján a hegyőrökre bízhatja. A hegyőrt a hegybíró irányítja, felügyeletét a hegyközségi tanács és a rendőrség látja el. A hegybíró a hegyőr foglalkoztatásáról és a foglalkoztatás megszüntetéséről a hegyközségi tanácsot és a rendőrséget öt napon belül írásban értesíti.

9. A halászati őrrre vonatkozó szabályok

A halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény értelmében a jogosult köteles a halgazdálkodási terv alapján hasznosított halászati vízterület halállományát és élőhelyét őrizni, vagy őrzéséről – halászati őrr útján – a gondoskodni. Halászati őrr egyéb vízterületen, illetőleg halastavon is igénybe vehető. Halászati őrt több jogosult közösen is foglalkoztathat. A halászati őrr feladataival mezei őrszolgálat is megbízható.

10. Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvény rendelkezései

Az Országgyűlés a 2012. július 12-én tartott ülésén fogadta el az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvényt (a továbbiakban: Törvény), amely 2013. január 1-jei hatállyal jelentős mértékben módosítja, illetve kiegészíti a rendészeti feladatot ellátó személyekre, köztük a hegyőrökre, a halászati őrrökre, a közterület-felügyelőkre, az önkormányzati természetvédelmi őrrökre és a mezőőrökre irányadó szabályozást.

A Törvény 3. §-a alapján önkormányzati rendészeti szervet – a községi, a városi képviselő-testület, a megyei jogú városi közgyűlés, a fővárosban a fővárosi kerületi képviselő-testület és a közgyűlés – a polgármesteri (főpolgármesteri) hivatal a helyi közbiztonságról, vagyonának, más értékének védelméről belső szervezeti egységként, önálló költségvetési szervként, költségvetési szerv belső szervezeti egységeként hozhat létre. Ez a feladat önkormányzati természetvédelmi őrr, közterület-felügyelő, mezőőr, erdészeti szakszemélyzet, a jogosult erdészeti szakszemélyzet és a halászati őrr önálló alkalmazása útján is ellátható. Önkormányzati rendészeti szervet több önkormányzat társulások formájában is működtethet.

Ezen tevékenységet az önkormányzat alkalmazásában álló a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény vagy a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény hatálya alá tartozó munkavállalás keretében az önkormányzati segédfelügyelő segítheti. Segédfelügyelő az a büntetlen előéletű, magyar állampolgár lehet, aki a tizennyolcadik életévét betöltötte, cselekvőképes, a feladata ellátásához e törvényben és jogszabályban előírt képesítési feltételekkel rendelkezik.

A segédfelügyelő önálló intézkedési jogosultsággal nem rendelkezik, közterületen és külterületen végzett munkáját kizárólag a Törvény 3. §-ában meghatározott személyek jelenlétében és utasítása szerint végezheti. A segédfelügyelő kizárólag önvédelmi célból vegyi

eszközt, rendőrbotot és szolgálati kutyát tarthat magánál, valamint önvédelmi célból testi kényszert alkalmazhat.

A rendészeti feladatokat ellátó személy, valamint személy- és vagyonőr az a magyar állampolgár – személy- és vagyonőr, hegyőr, mezőőr esetében a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy is – lehet, aki a tizennyolcadik életévét betöltötte, cselekvőképes, a feladata ellátásához e törvényben és jogszabályban előírt képesítési feltételekkel rendelkezik. A Törvény meghatározza az alkalmazással összefüggő kizáró okokat, így nem lehet rendészeti feladatokat ellátó személy:

- a) aki büntetett előéletű,
- b) akit a Törvényben felsorolt bűncselekmények miatt elítéltek és az ott meghatározott mentesítés időtartama még nem telt el,
- c) aki az e törvény hatálya alá tartozó foglalkozástól eltiltás hatálya alatt áll.

A jogviszony létesítésekor az alkalmazási feltételeket az érintett igazolja. A rendészeti feladatokat ellátó személy alkalmazásának a kizáró okait a jogviszony fennállása alatt a rendőrség évente ellenőrzi. Ha az ellenőrzés során a rendőrség megállapítja, hogy a rendészeti feladatokat ellátó személlyel szemben kizáró ok áll fenn, felhívja a munkáltatót a szolgálati igazolvány és szolgálati jelvény bevonására, valamint annak a rendőrség részére 8 napon belül történő megküldésére.

A rendészeti feladatokat ellátó személy részére – igazgatási szolgáltatási díj ellenében – a szolgálati igazolványt, valamint a szolgálati jelvényt az általános rendőrségi feladatok ellátására az ORFK a munkáltató kezdeményezésére állítja ki.

A rendészeti feladatokat ellátó személy köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha illetékességi területén, a törvényben meghatározott feladatai ellátása során jogszabálysértő tény, tevékenységet, mulasztást észlel vagy olyan tény, tevékenységet, mulasztást hoznak tudomására, amely törvényben meghatározott feladatai ellátásával összefüggő ügyben beavatkozást tesz szükségessé.

A rendészeti feladatokat ellátó személy köteles a – törvényben meghatározott feladataival összefüggésben – hozzáfordulónak a tőle elvárható segítséget, illetve felvilágosítást megadni.

A rendőrség bármikor ellenőrizheti a rendészeti feladatokat ellátó személy által alkalmazott intézkedések dokumentáltságát és jogszerűségét.

A rendészeti feladatokat ellátó személy által alkalmazott intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas intézkedés, valamint kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. A vegyi eszköz alkalmazására csak abban az esetben kerülhet sor, ha az intézkedés alá vont személy ellenállása testi kényszer alkalmazásával nem törhető meg.

A rendészeti feladatokat ellátó szerv tagja törvényben meghatározott feladatainak ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat az e törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

A rendészeti feladatokat ellátó személyt az intézkedés során

- a) a külön jogszabályban meghatározott egyen- vagy formaruhája,
- b) a szolgálati igazolványa és
- c) a szolgálati jelvénye igazolja.

A rendészeti feladatokat ellátó személy jogosult törvényben meghatározott feladataival összefüggő jogellenes cselekmény, szabálysértés, bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólítani, valamint a cselekmény folytatásában megakadályozni. A rendészeti feladatokat ellátó személy feladata ellátásakor, az általa védett vagyon őrzése során az érintett épületet vagy építményt lezárhatja, az oda illetéktelenül belépni kívánó személy belépését megakadályozhatja, valamint az illetéktelenül ott tartózkodókat eltávolíthatja. A rendészeti feladatokat ellátó személy az (1) és (2) bekezdésben meghatározott intézkedés végrehajtása, valamint az ellenszegülés megtörése érdekében

a) testi kényszert és

b) vegyi eszközt

alkalmazhat, ha a tetten ért személy felszólítás ellenére a cselekményét folytatja, illetőleg a felhívásnak nem tesz eleget.

A rendészeti feladatokat ellátó személy a szolgálata ellátása során jogosult törvényben meghatározott feladatával összefüggő jogellenes cselekmény elkövetésén tetten ért személyt, ha nem igazolja személyazonosságát, valamint az előállításra jogosult személy, ha a tetten ért személy az előállításnak ellenszegül vagy az előállítás egyéb okból nem hajtható végre a rendőrség megérkezéséig – de legfeljebb két óra időtartamra – visszatartani.

A rendészeti feladatokat ellátó személy a törvényben meghatározott feladataival összefüggő jogellenes cselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt, valamint azon szabálysértés esetén, amely tekintetében helyszíni bírság kiszabására jogosult annak elkövetésével gyanúsítható személyt, a személyazonosságának megállapítása érdekében igazoltathatja. Az igazoltatás – az igazoltatás okának egyidejű közlésével csak a személyazonosság megállapításához szükséges ideig tarthat.

A rendészeti feladatokat ellátó személy a törvényben meghatározott feladatkörébe tartozó jogellenes cselekmény, valamint azon szabálysértések esetén, amellyel kapcsolatban helyszíni bírság kiszabására jogosult, a szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy ruházatát kizárólag az érintett személy beleegyezésével vizsgálhatja át.

A tetten ért személy előállítására jogosult, rendészeti feladatokat ellátó személy az érintett személyt – előzetes figyelmeztetés után – beleegyezése nélkül is átvizsgálhatja a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas eszköz elvétele érdekében.

A rendészeti feladatokat ellátó személy a törvényben meghatározott feladatkörébe tartozó jogellenes cselekmény, valamint azon szabálysértések esetén, amellyel kapcsolatban helyszíni bírság kiszabására jogosult a szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy csomagját és az elkövetéshez használt járművet – a Törvény alapján ideiglenesen elvehető dolgok felkutatása vagy biztosítása érdekében – átvizsgálhatja.

A rendészeti feladatokat ellátó személy az illetékeségi területén átvizsgálás céljából a járművet megállíthatja, ha alaposan feltételezhető, hogy a jogellenesen megszerzett dolog így fellelhető.

A közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló rendészeti feladatokat ellátó személy jogosult a tetten ért személyt bűncselekmény vagy azon szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés esetén, amely tekintetében helyszíni bírságot szabhat ki az eljárás lefolytatása érdekében haladéktalanul előállítani – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – a helyi rendőri szervhez vagy a rendőrséggel egyeztetett helyszínen a rendőrség részére átadni.

A rendészeti feladatokat ellátó személy a szabálysértésekről, a Szabs. tv-ben meghatározott feltételek fennállása esetén a bíróság elé állítás során az ott meghatározott módon az eljárásban részt vesz.

A rendészeti feladatokat ellátó személy az előállítás során az ellenszegülés megtörése, a szökés megakadályozása érdekében a Törvényben meghatározott kényszerítőeszközt, valamint bilincset alkalmazhat, az előállítás alapjául szolgáló helyszíni intézkedés során beszerzett bizonyítékokat a rendőrség részére átadja.

Az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de a rendőrséghez történő előállítás során legfeljebb 4 órán át, a Szabs. tv. szerinti a helyszíni bírság kiszabására jogosultak által történő bíróság elé állítás során legfeljebb 8 órán át korlátozhatja.

A rendészeti feladatokat ellátó személy, valamint a személy- és vagyonőr az intézkedésről, amennyiben kényszerítő eszközök alkalmazására is sor került szóban – haladéktalanul, rövid úton – jelentést tesz a munkáltatójának.

Az intézkedés vagy kényszerítő eszköz alkalmazását követően a rendészeti feladatokat ellátó személy, valamint a személy- és vagyonőr – két napon belül – írásban jelentést készít a munkáltatója részére, a munkáltató az intézkedés vagy kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűségét vizsgálja.

Akinek a Szabs. tv-ben meghatározott intézkedés vagy annak elmulasztása, kényszerítő eszköz alkalmazása jogát vagy jogos érdekét sértette, nyolc napon belül a rendőrséghez fordulhat panasszal.

A rendészeti feladatokat ellátó személy a számára törvényben meghatározott vizsgakövetelményeken túl köteles:

- a) a Törvényben és a végrehajtására kiadott jogszabályokban meghatározott,
- b) a Szabs. tv-ben meghatározott,
- c) a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényben meghatározott,
- d) a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényben meghatározott rendelkezések ismeretéből – bizottság előtt – vizsgát tenni.

A közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló személy munkáltatója a működési területén illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal – a rendészeti feladatokat ellátó személyek ellenőrzése és törvényben meghatározott tevékenységük felügyelete, valamint a feladatellátás összehangolása érdekében – írásbeli együttműködési megállapodást köt, ami a Törvény III. Fejezetében meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazásának feltétele. A munkáltató a helyi rendőri szervnél kezdeményezheti az együttműködési megállapodás megkötését.

Az együttműködési megállapodás tartalmazza különösen:

- a) az együttműködés területeit,
- b) a rendészeti feladatokat ellátó személy tevékenysége ellátásáról, annak körülményeiről nyújtandó tájékoztatás módját és tartalmát,
- c) a kapcsolattartás módját, az együttműködéssel kapcsolatban eljárásra jogosult helyi rendőri szervet,
- d) az együttműködést segítő további rendelkezéseket,
- e) a munkáltató kötelezettségét tartalmazó nyilatkozatot a jogszabályok és az együttműködési megállapodásban foglaltak betartására vonatkozóan, valamint
- f) a rendőrség szakmai felügyeletének gyakorlásához szükséges jelentési és kapcsolattartási feladatokra vonatkozó rendelkezéseket.

A helyi rendőrkapitányság és a megállapodást kötő munkáltató évente egyszer közösen értékeli a rendészeti feladatokat ellátó szervekkel folytatott együttműködés végrehajtását és megállapításairól tájékoztatja a területileg illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságot.

III. Különleges jogrend

A különleges jogrendhez kapcsolódó fogalom-meghatározások, előírások az önkormányzatok tevékenységét közvetlenül nem érintik, azonban a védelmi igazgatás komplex rendszerében elfoglalt helyük és szerepük miatt szükséges bemutatni Magyarország Alaptörvényében, a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvényben (a továbbiakban: Hvt.), valamint a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvényben (a továbbiakban: Kat. tv.) meghatározott főbb rendelkezéseket.

Különleges jogrend fogalma

Az állam életének olyan időszaka, melynek során – a Magyarország Alaptörvényében meghatározott feltételek megléte esetén – kivételes hatalom (rendeleti kormányzás) gyakorolható.

A rendőri erők várható készenléti helyzete a különleges jogrend bevezetésének időszakában

Különleges jogrend	Magyarország Alaptörvénye 48-53. cikk				
	Veszélyhelyzet	Szükségállapot	Rendkívüli állapot	Megelőző védelmi helyzet	Váratlan támadás
Tényállás	Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdeti ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be.	A törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén.	Hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén	Külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében.	Külső fegyveres csoportok Magyarország területére történő váratlan betörése esetén.
Kihirdeti	Kormány	Országgyűlés	Országgyűlés	Országgyűlés	Kormány
Hatalmi centrum	Kormány	Köztársasági Elnök	Honvédelmi Tanács	Kormány	Kormány
Rendőri erők készenléte	A veszélyhelyzet mértékétől függően: - Rendszabályok bevezetése ill., - Megelőző, - Fokozott vagy - Teljes készenlét	Teljes Készenlét	Teljes Készenlét	Teljes Készenlét	Teljes Készenlét

1. Veszélyhelyzet

Fogalma: a Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdethet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be.

A Kormány a veszélyhelyzetben rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Kormány rendelete tizenöt napig marad hatályban, kivéve, ha a Kormány – az Országgyűlés felhatalmazása alapján – a rendelet hatályát meghosszabbítja. A Kormány rendelete a veszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.

A veszélyhelyzetre vonatkozó sajátos irányítási szabályok

Amennyiben a veszélyhelyzet több megyét érint, vagy ha a katasztrófa elhárítása érdekében ez szükséges, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter – legfeljebb a veszélyhelyzet fennállásáig – **miniszteri biztost** nevezhet ki. A miniszteri biztos feladata az érintett területen a védekezési feladatok összehangolása. A miniszteri biztos a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökét utasíthatja. **Veszélyhelyzetben a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását – helyszínre érkezésétől – a polgármestertől a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy veszi át.** Veszélyhelyzetben a települési önkormányzat képviselő-testületének, a fővárosi, megyei közgyűlésnek feladat- és hatáskörét a polgármester, illetve a főpolgármester, valamint a megyei közgyűlés elnöke gyakorolja. Ennek keretében nem foglalhat állást önkormányzati intézmény átszervezéséről, megszüntetéséről, ellátási, szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti. Veszélyhelyzetben az önkéntes mentőszervezetek védekezésbe történő bevonását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője rendeli el.

2. Szükségállapot

Fogalma: az Országgyűlés a törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén szükségállapotot hirdet ki.

A közigazgatásra, közrendre és közbiztonságra vonatkozó rendkívüli intézkedések

- a polgármester és a jegyző hatáskörébe tartozó államigazgatási feladatot rendelet is megállapíthat;
- a települési önkormányzat képviselő-testületének feladat- és hatáskörét a polgármester, a fővárosi közgyűlés feladat- és hatáskörét a főpolgármester, a megyei közgyűlés feladat- és hatáskörét a megyei közgyűlés elnöke gyakorolja;
- a polgármester és a jegyző a honvédelmi igazgatási, valamint a rendkívüli intézkedésekből adódó feladatait a megyei védelmi bizottság elnöke utasításai szerint látja el;
- a honvédelmi szabálysértések miatt rendeletben elzárás büntetés is megállapítható, rendeletben más szabálysértési jogszabályok is módosíthatók;
- az újságíró, a tudósító és a sajtóterméket előállító (a továbbiakban együtt: tudósító) csak az arra feljogosított szervek, hivatalos szóvivő, a közszolgálati média által közölt adatokat használhatja fel tudósításához;
- a tudósító csak olyan tájékoztatón vagy hivatalos rendezvényen vehet részt, amelyre a rendező szervtől meghívást kapott;
- elrendelhető a sajtótermékek és a tömegtájékoztatást szolgáló más közlemények előzetes ellenőrzése és a megjelenésük közzétételi engedélyhez kötése. A közzétételi engedélyt a sajtóterméket ellenőrző katonai szerv adja ki;

- elrendelhető a rádió, televízió és egyéb tömegkommunikációs intézmény helyiségeinek, stúdióinak, műsorszóró adóinak, berendezéseinek és létesítményeinek igénybevétele, használatra való átengedése vagy ezek használatának mellőzése;
- elrendelhető a postai, az elektronikus hírközlési szolgáltatások szüneteltetése, korlátozása és ellenőrzése, továbbá a távközlési és informatikai hálózatok és berendezések igénybevétele, az elektronikus hírközlő berendezés használatra való átengedése, illetve használatának mellőzése;
- a nyomdák és más sokszorosításra alkalmas eszközök üzemeltetői szigorított biztonsági rendszabályok bevezetésére és megtartására kötelezhetők;
- a közúti, vasúti, vízi és légi járművek forgalma a nap meghatározott időszakára, meghatározott területre (útvonalra) korlátozható, illetve az ország egész területén vagy meghatározott részén ideiglenesen megtiltható;
- elrendelhető a vasúti, közúti, vízi és légi szállítások biztosítása érdekében a javítókapacitások, valamint az állomások, kikötők, repülőterek, raktárak igénybevétele vagy használatának korlátozása, a közlekedési eszköz birtokosát terhelően közlekedési szolgáltatás teljesítése;
- a megyei védelmi bizottság elnöke a védelmi és a lakossági ellátási érdekekre tekintettel – a rendszertért felelős miniszter, a honvédelemért felelős miniszter, az illetékes ágazati miniszter hozzájárulásával – a közúti, vasúti, vízi és légi járművek forgalmára megállapított korlátozástól vagy tilalomtól eltérően rendelkezhet (kivétel a légiközlekedés);
- korlátozható, illetve megtiltható a magyar állampolgárok külföldre utazása, külföldiek beutazása, illetve a külföldi személyekkel és szervezetekkel vagy intézményekkel való érintkezés és kapcsolattartás;
- elrendelhető az ország területén élő nem magyar állampolgárok jelentkezési kötelezettsége, a tartózkodásukra vonatkozóan pedig korlátozások vezethetők be;
- elrendelhető, hogy az ország meghatározott területét a lakosságnak a szükséges időtartamra el kell hagynia, egyben kijelölhető a kitelepített lakosság új tartózkodási helye;
- a veszélyeztetett területekről – a megelőző polgári védelmi kiürítő intézkedés keretében – a honvédelmi, a nemzetgazdasági és más szempontból fontos vagyontárgyak elszállítását biztonságba helyezésük végett el lehet rendelni.

A lakosság elszállításáról a polgármester gondoskodik. A kijárási tilalmat és annak időtartamát a rádió, a televízió, a sajtótermék és hirdetmény útján, valamint a helyben szokásos módon a lakosság tudomására kell hozni. Közterületen tartandó rendezvény, nyilvános gyűlés a védelmi érdekek sérelme esetén megtiltható.

A visszamaradó lakosság és a tovább termelő üzemek szükségleteinek kielégítésére biztosítani kell a megfelelő visszamaradó készletet, állatállományt, egészségügyi anyagokat és termelési készleteket. A visszamaradó készletek nagyságát a megyei védelmi bizottság elnöke intézkedésének megfelelően **a polgármester határozza meg**. A befogadási területeket és az elszállítási útvonalakat az elszállításért felelős elrendelő határozza meg.

A vagyontárgyak elszállításával, biztonságba helyezésével kapcsolatos munkához szükséges munkaerő a honvédelmi munkakötelezettség alapján is igénybe vehető.

3. Rendkívüli állapot

Fogalma: az Országgyűlés hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén kihirdeti a rendkívüli állapotot, és Honvédelmi Tanácsot hoz létre.

A közigazgatásra, közrendre és közbiztonságra vonatkozó rendkívüli intézkedések megegyeznek az I.2. Szükségállapotban meghatározott rendelkezésekkel.

4. A megelőző védelmi helyzet

Fogalma: az Országgyűlés külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre kihirdeti a megelőző védelmi helyzetet, ezzel egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetésére. A megelőző védelmi helyzet időtartama meghosszabbítható.

A Kormány rendeletben a megelőző védelmi helyzet kihirdetésének kezdeményezését követően a közigazgatás, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek működését érintő törvényektől eltérő intézkedéseket vezethet be, amelyekről a köztársasági elnököt és az Országgyűlés tárgykör szerint feladat- és hatáskörrel rendelkező állandó bizottságait folyamatosan tájékoztatja. Az így bevezetett intézkedések hatálya az Országgyűlés megelőző védelmi helyzet kihirdetésére vonatkozó döntéséig, de legfeljebb hatvan napig tart.

A közigazgatásra, közrendre és közbiztonságra vonatkozó rendkívüli intézkedések megegyeznek az I.2. Szükségállapotban meghatározott rendelkezésekkel.

5. Váratlan támadás

Fogalma: a Kormány külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése esetén a támadás elhárítására, Magyarország területének a honi és szövetséges légvédelmi és repülő készségi erőkkel való oltalmazására, a törvényes rend, az élet- és vagyonbiztonság, a közrend és a közbiztonság védelme érdekében – szükség esetén a köztársasági elnök által jóváhagyott fegyveres védelmi terv szerint – a szükségállapot vagy a rendkívüli állapot kihirdetésére vonatkozó döntésig, a támadással arányos és arra felkészített erőkkel azonnal intézkedni köteles. *A Kormány váratlan támadás esetén sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be, valamint rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Kormány rendelete a váratlan támadás megszűnésével hatályát veszti.*

A közigazgatásra, közrendre és közbiztonságra vonatkozó rendkívüli intézkedések megegyeznek az I.2. Szükségállapotban meghatározott rendelkezésekkel.

JOGSZABÁLYOK

1. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
2. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény
3. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény végrehajtásáról szóló 290/2011. (XII. 22.) kormányrendelet
4. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény
5. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) kormányrendelet
6. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény

7. *A Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint a szervezeti és működési rendjének meghatározásáról szóló 1150/2012. (V.15.) Korm. határozat*
8. *A katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szóló 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet*
9. *A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény,*
10. *A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet*
11. *A polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény*
12. *A fegyveres biztonsági őrségről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény*
13. *A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásokról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerekről szóló 2012. évi II. törvény*
14. *Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvényjavaslat*
15. *A halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény*

Bevezetés

A Kormány által létrehozott Földrajzinév-bizottság a hivatalos földrajzi nevek elnevezésével, megváltoztatásával kapcsolatos gyakorlatot elemezve szükségesnek tartotta, hogy a Belügyminisztérium Önkormányzati Feladatok Főosztályával együttműködve az önkormányzatok számára módszertani útmutató anyagot készítsen. Ebben fel kívánja hívni a figyelmet a névmegállapítás fontosabb jogszabályi hátterére, a Bizottság döntési, véleményezési gyakorlata során érvényesített követelményekre, továbbá azokra a módszertani kérdésekre, melyek együttes érvényesítésével az önkormányzatok hivatalos földrajzi nevek megállapításával kapcsolatos döntései még szakszerűbbekké, időállóbbakká válhatnak. A döntéshozatal előkészítésének segítségét szolgálják azok a gyakorlati útmutatások, melyek megtartásával az önkormányzatok testületi előterjesztéseinek és a Földrajzinév-bizottsághoz intézett megkereséseinek szakszerűsége növelhető, a lakossági érdekek képviselője erősíthető, az önkormányzatok javaslattevő, véleménykérő tevékenységének színvonala emelhető.

Útmutató a földrajzi nevek megállapításához és megváltoztatásához

A magyarországi hivatalos földrajzi nevek megállapításáról és nyilvántartásáról szóló 303/2007. (XI. 14.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. r.) alapján a vidékfejlesztési miniszter mellett Földrajzinév-bizottság (továbbiakban: Bizottság) működik. A Bizottság eddigi működése során számtalan olyan szakmai kérdés merült fel, melyekkel kapcsolatos korábbi döntések, állásfoglalások az újabb hasonló ügyek kezdeményezéséhez, a velük összefüggő eljáráshoz, az önkormányzati döntéshozatalhoz is útmutatóul szolgálhatnak.

A helyi önkormányzatok a közhatalom helyi gyakorlóiként eddig is nagy figyelmet fordítottak településük, annak területrészei, közterületei nevének meghatározására. Többször voltak kezdeményezői országos jelentőségű létesítmények elnevezésének is. Ennek során felelősen jártak el a földrajzi nevekkel kapcsolatos történelmi örökség, a helyi hagyományok, a nemzetiségi elnevezések továbbélésének biztosítása érdekében. A települések egyre gyorsuló fejlődése, továbbá hazánk uniós tagsága, a gazdaság globalizációja miatti új nyelvi hatások és az átalakuló helyi társadalmi és gazdasági környezet következtében a földrajzi nevek módosítása vagy új nevek megállapítása iránt egyre növekvő az igény.

A Bizottság az önkormányzatok mindezekkel kapcsolatos tevékenységéhez kíván e módszertani útmutatóval – a teljesség igénye nélkül – segítséget adni.

I. Döntéstípusok

A hivatalos földrajzi nevekre vonatkozó hatásköri kérdéseket a Korm. r. és más jogszabályok rendezik.

Néhány fontos alaptörvényi és jogszabályi rendelkezésre itt is felhívjuk az önkormányzatok figyelmét.

Hazánk nevét az Országgyűlés 2011. április 18-i ülésén az Országgyűlés által elfogadott - 2012. január 1-ével hatályba lépett - Magyarország Alaptörvénye állapítja meg. Az Alaptörvény Alapvetés A) cikke kimondja: „Hazánk neve Magyarország.”

Az Alaptörvény állapítja meg az ország fővárosát is. Az Alaptörvény Alapvetés F) cikkének rendelkezése szerint: „Magyarország fővárosa Budapest.”

A főváros közigazgatási területének beosztását a Budapest főváros közigazgatási területéről és kerületi beosztásáról szóló 1994. évi XLIII. törvény határozza meg. Ennek 2. § (1) bekezdése sorolja fel a főváros területének kerületi tagozódását, míg az 1. számú melléklete tartalmazza a kerületek határait.

A törvény a 2. § (2) bekezdésében felhatalmazza a kerületek képviselő-testületeit, hogy a szervezeti és működési szabályzataikban határozzák meg a kerületeik elnevezését.

A megyék és a megyéhez tartozó települések nevének használatával kapcsolatosan felhívjuk a figyelmet arra, hogy a megyék nevét, székhelyét a 67/1990.(VIII. 14.) OGY határozat, a hozzájuk tartozó településeket a Központi Statisztikai Hivatal helységnévtára és helységnévkönyve tartalmazza (elérhető online is a KSH honlapján: www.ksh.hu).

A földrajzinév-bizottság döntései a Korm. r. 4. § alapján az alábbiak szerint csoportosíthatók

1. Névmegállapítás

A Bizottság az alábbi névtípusba tartozó hivatalos földrajzi neveket állapítja meg:

- országos jelentőségű domborzat- és tájnév
- területnév
- természetvédelmi név
- víznév
- országos jelentőségű közlekedési és hírközlési név

E névtípusokhoz tartozó hivatalos földrajzi nevek megállapítására, a meglévő hivatalos földrajzi nevek megváltoztatására javaslatot tehet a Korm. rendelet 2. § (3) bekezdés a) -e) pontjaiban megjelöltek szerinti miniszter, illetve a b) pontjában írt területnév esetén az érintett települési önkormányzat is, míg az e) pont esetében továbbá a regionális jelentőségű létesítményt üzemeltető gazdasági szervezet.

Fontos, hogy ezek a javaslatok az érintett településeken, térségekben élők, az ott működő gazdasági, civil szervezetek számára is elfogadhatók legyenek. Nem kizárt ezért, hogy a javaslattételre kizárólagos miniszteri hatáskört előíró esetekben is az új földrajzi név megállapítását, vagy a meglévő név módosítását alapos indokkal az érintett önkormányzat kezdeményezze a miniszternél.

Regionális jelentőségű közlekedési név (pl.: vasúti megálló neve) megállapításának vagy megváltoztatásának szándékával az önkormányzat az üzemeltető gazdasági szervezethez (pl.: vasúti létesítmény esetében a MÁV-hoz) fordulhat.

Egyre szélesedő gyakorlat, hogy országos jelentőségű közlekedési beruházások, regionális létesítmények elnevezése tárgyában az önkormányzatok kezdeményezésére vagy közreműködésével a lakosság széles körben (falugyűlésen, lakossági fórumokon szavazással, aláírásgyűjtéssel vagy informatikai úton szervezett közvélemény-kutatással, stb.) véleményt nyilvánít. A javaslattétel hatásköre azonban ilyen esetben is a minisztert, az üzemeltető gazdasági szervezetet illeti meg. A véleménynyilvánítás tehát nem ügydöntő jellegű.

A névmegállapítás, módosítás iránti esetleges helyi javaslat (kivéve a Korm.r. 2. § (3) bek. b) pont esetében figyelemmel a 4. § (4) bek. b) pontjának második fordulatában írt közvetlen önkormányzati javaslattételi jogra) minden esetben közvetlenül a javaslattételre hatáskörrel rendelkező miniszterhez, az üzemeltető gazdasági szervezethez terjesztendő fel. A Bizottság

érdemben nem foglalkozik a kezdeményezéssel, ha azt a javaslattételre jogosult helyett közvetlenül hozzá küldték meg, továbbá amennyiben a miniszter, gazdasági szervezet a hozzá megküldött kezdeményezést nem támogatja, érdemi javaslatot nem tesz.

2. Szakmai vélemény adása

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) területszervezési eljárással kapcsolatos hatályos V. fejezetének 58. §-ában a következők szerint rendelkezik: „Község, város nevét úgy kell megállapítani, hogy ne lehessen összetéveszteni az országban lévő más helység nevével. A községegyesítés megszüntetését követően a község általában az egyesítés előtti nevét használja. Új községnévről a lakossági állásfoglalás előtt kérni kell a földrajzi nevekben illetékes szerv szakmai véleményét.”

Jelezni kívánjuk, hogy a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 2013. január 1-én hatályba lépő Területszervezés c. V. fejezete a községek, városok névhasználatával kapcsolatosan – megtartva a korábbi szabályokat – az alábbiak szerint szabályozza a névmegállapítást:

„97. § (1) A község, a város nevét úgy kell megállapítani, hogy ne lehessen összetéveszteni az országban lévő más helység nevével.

100. § (3) A települések egyesítésével megszűnt község a nevét településrész-névként megtartja.”

Az idézett szakasz tehát azt az esetkört szabályozza, amikor **kötelező kérni a Bizottság szakmai véleményét**. Ezek: új község alakítása, községegyesítés megszüntetése, települések egyesítése, község és város nevének megváltoztatása, a fővárosi kerületek olyan területszervezési változása, melyek önálló közigazgatási egység létrehozását eredményezik.

Az Országgyűlés vagy a köztársasági elnök hatáskörébe tartozó, az előzőekkel kapcsolatos döntések előkészítése során gondoskodni kell arról, hogy az önkormányzat a Bizottság szakmai véleményét kellő indokolással, a névre vonatkozó konkrét javaslat megjelölésével a lakossági állásfoglalást megelőzően oly időben kérje, hogy a megkeresésre a Bizottság alapos szakmai véleményt adhasson és az a helyi népszavazást megelőzően a választópolgárokkal megismertethető legyen.

Amennyiben a területszervezési intézkedés előkészítése a választópolgárok által létrehozott önkéntes előkészítő bizottság hatáskörébe tartozik (pl.: új község alakítása, községegyesítés megszüntetése) a jegyző nyújtson segítséget ahhoz, hogy a település nevére vonatkozó javaslatról az előkészítő bizottság ugyancsak még a helyi népszavazást megelőzően kérje a Bizottság szakmai véleményét, és ezt a kezdeményező a helyi lakossággal annak állásfoglalása előtt megismertethesse.

A Bizottság véleményezési jogkörének másik esetkörét a Korm. rendelet 4. § (2) bekezdése szabályozza. Eszerint a földrajzi nevek megállapítására, megváltoztatására **a döntési hatáskörrel rendelkező igénye alapján ad szakmai véleményt a Bizottság**. A Korm. rendelet 2. § (3) bekezdés i)-j) és k) pontjaiban felsorolt (településrész-név, közterületnév, helyi jelentőségű közlekedési név), a helyi önkormányzatok hatáskörébe tartozó névmegállapítások esetében is fontos, hogy a helyi testületi döntés minden tekintetben, így nyelvhelyességi és földrajzi vonatkozásaiban is kellően előkészített legyen. Ehhez a Bizottság segítséget nyújt, véleményt ad a települési önkormányzat megkeresésére.

A Bizottság szakmai véleményező tevékenysége azonban csak akkor lehet hatékony, ha a véleményadásra a helyi döntéshozatalt megelőzően kerül sor, és a véleményt a

döntéshozatalban résztvevő képviselők előzetesen megismerhetik. Ennek megvalósulásához az szükséges, hogy a helyi önkormányzat a földrajzi névre vonatkozó, kellően indokolt javaslatát a képviselő-testület ülését megelőzően oly időben (a képviselő-testületi ülés előtt legalább 60 nappal) küldje meg a Bizottságnak, hogy az a szakmai álláspontját kialakíthassa, és azt a képviselők, a testület bizottságai még a döntéshozatalt megelőzően megismerhessék. Ezzel elkerülhetők azok az anomáliák, amelyek a Bizottság véleményének a döntéshozatalt követő megismeréséből (vagy annak elmaradásából) adódnak. Átnevezés esetén a Bizottsághoz írt megkeresésben azt is megfelelően indokolni szükséges, hogy miért célszerű törölni a régi nevet, és mi indokolja az új elnevezést.

A Bizottság rendes üléseit – az igazgatási szünet figyelembevételével - negyedévenként (március, június, szeptember, december hónapokban) tartja. Javasoljuk ehhez igazodva megküldeni a véleményezés iránti kezdeményezést.

Az előbbiekkal összefüggésben külön felhívjuk a figyelmet a földrajzi nevekkal kapcsolatos felelős döntéshozatali tevékenységre. Új földrajzi név megállapítására vagy a korábbi nevek módosítására csak tervszerűen, kellő szakmai, társadalmi, politikai egyeztetést követően kerüljön sor. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy egy-egy döntés gyakran a polgárok jelentős körét érinti, ügyintézési és anyagi terheket okozva számukra. Ezek csökkentését az önkormányzatok intézkedéseikkel segítsék elő.

A település nagysága, a közterületi elnevezések számossága, a földrajzi nevekkal kapcsolatos testületi döntések gyakorisága eddig is indokoltta tette, hogy a helyi önkormányzatok rendeletben szabályozzák a földrajzi nevek megállapításának, módosításának rendjével kapcsolatos – a Korm. rendeletben nem szabályozott – helyi kérdéseket (pl.: az elnevezés előkészítésének módja, lakossági véleményezés kötelezettsége, társadalmi és más szervek bekapcsolódása az eljárásba, mely bizottságoknak kell előzetesen véleményezni a javaslatot, stb.,).

Az Mőtv. ugyancsak 2013. január 1-én hatályba lépő alábbi rendelkezései ennek feladat- és hatásköri kérdéseit a következők szerint szabályozzák:

„13. § (1)(a helyi önkormányzatok feladata különösen:)

3. a közterületek elnevezése,

42. § 8. pont: (A képviselő-testület hatásköréből nem ruházható át:) közterület elnevezése,

51. § (5) Közterület elnevezésének rendjét a települési, fővárosban a fővárosi önkormányzat rendeletben állapítja meg.

143. § (3) Felhatalmazást kap a települési, a fővárosban a fővárosi önkormányzat, hogy rendeletben állapítsa meg a közterületek elnevezésének, valamint az elnevezésük megváltoztatására irányuló kezdeményezés és a házszám-megállapítás szabályait.”

Indokolt, hogy az e tárgyú rendeletek megalkotását az önkormányzatok körültekintően készítsék elő. Vonják be ebbe a munkába a megfelelő felkészültséggel rendelkező szakmai szakértőket, politikai, nemzetiségi és civil szervezeteket, az egyházak képviselőit. A magasabb szintű jogszabályok rendelkezéseire és a helyi sajátosságokra figyelemmel kezdjék meg a rendeletek előkészítését.

Egyre gyakrabban fordul elő, hogy az állampolgárok közvetlenül keresik meg a Bizottságot földrajzi név megállapítására, módosítására vonatkozó saját javaslataik (pl.: tanyák saját nevükről, vagy a már elnevezett közterület hozzátartozójukról történő elnevezése, stb.) szakmai véleményezése végett. Indokolt, hogy az ilyen jellegű kezdeményezésekre lehetőleg a döntési hatáskörrel rendelkező önkormányzatok tudtával, álláspontjuknak a választópolgárral történt egyeztetése és a véleménykérés indokai közötti szerepeltetésével kerüljön sor. Az ilyen spontán kezdeményezéseknek a helyi önkormányzati döntéshozatali

eljárásba történő bekapcsolása érdekében szélesíteni szükséges az esetleges névmegállapítással, módosítással összefüggő helyi társadalmi igényeket feltáró, egyeztető önkormányzati tevékenységet.

3. Állásfoglalás

A Korm. rendelet a Bizottságot az előbbieken túl felhatalmazza a földrajzi nevekkal kapcsolatos mindazon kérdésekben való állásfoglalás kialakítására, amelyek ugyan nem kötődnek a különböző jogszabályokban feljogosított szervek területszervezési, földrajzi név megállapítási hatásköréhez, ugyanakkor szorosan kapcsolódnak a földrajzi nevek gyakorlati alkalmazásához. A Korm. rendelet 4. § (3) bekezdése szerint a Bizottság e körbe tartozó tevékenységi területei különösen:

- a nemzetiségi nyelvű hivatalos földrajzi nevek helyességéről szükség szerint véleményt kérve a helyi, illetve az országos kisebbségi önkormányzattól;
- külföldi földrajzi nevek magyar megfelelője hazai használatáról (pl.: országnevek, város vagy más földrajzi alakzat magyar megfelelőjéről);
- a hivatalos földrajzi nevek megállapításának és használatának jogszabályban nem szabályozott kérdéseiről.

Önkormányzatok, magánszemélyek vagy szervezetek szükség esetén megkereshetik a Bizottságot a földrajzi nevek megfelelőségével, az adott konkrét névhasználat hivatalos földrajzi névvel történő egybevetése és ezzel kapcsolatos állásfoglalás végett.

A Korm. rendeletben az említettek szerint külön is szabályozott, bizottsági állásfoglalásra hatáskört biztosító területek közül külön is felhívjuk a figyelmet az alábbiakra:

A **nemzetiségi** nyelvű hivatalos földrajzi nevek helyességének megállapításakor helyi szinten is fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a helyi nemzetiségi szervezetek minden esetben véleményt mond hassanak. A névmegállapítás során az érintett nemzetiség által egyöntetűen elfogadott név használata nyerjen támogatást. A névhasználat megállapításának eljárásába minden esetben vonják be a nemzetiségi önkormányzatokat.

Mindezek során megtartandók a különböző nemzetközi szerződésekben és hazai jogszabályokban előírt követelmények. Így különösen:

- A Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája (kihirdetve a 35/1995.(IV.7.)OGY. számú határozattal), mely szerint biztosítani kell: „a helyneveknél a regionális vagy kisebbségi nyelveken hagyományos és helyes formák használatát vagy elfogadását, ha szükséges a hivatalos nyelv(ek) szerinti elnevezésekkel együtt használva.” (9. cikk,)
- Keretegyezmény a Nemzeti Kisebbségek Védelméről (kihirdette: 1999. évi XXXIV. törvény): „Olyan körzetekben, amelyek hagyományosan nemzeti kisebbséghez tartozó személyek által jelentős számban lakottak, a Felek törekedni fognak arra, hogy ... a hagyományos helységneveket, utcaneveket és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelöléseket a kisebbség nyelvén is kiírják, ha megfelelő igény van ilyen jelzésekre.” (11. cikk.)

A nemzetiségek jogait szabályozza a nemzetiségek jogairól szóló – 2012. január 1-én hatályba lépett – 2011. évi CLXXIX törvény (Ntv.). Ez ugyancsak fontos rendelkezéseket tartalmaz a földrajzi nevek megállapításával, használatával kapcsolatosan.

„18. § A nemzetiségeknek a közösségi névhasználathoz fűződő jogaik gyakorlása során joguk van a történelmileg kialakult helységnevek, utcanevek és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelölések használatához.

81. § (1) Az e törvény által meghatározott nemzetiségi jogok, különösen a kollektív nyelvhasználat, oktatás, nevelés, hagyományápolás és kultúra, a helyi sajtó, az esélyegyenlőség, társadalmi felzárkózás és a szociális ellátás kérdéskörében a nemzetiségi lakosságot e minőségében érintő helyi önkormányzati határozatot a képviselő-testület csak az e lakosságot képviselő települési nemzetiségi önkormányzat, ennek hiányában a területi nemzetiségi önkormányzat egyetértésével alkothatja meg.”

A 2014. évi általános nemzetiségi önkormányzati választás alkalmával hatályba lépő rendelkezések:

„6. § (1) Azokon a településeken, ahol valamely nemzetiségnek a népszámlálás során regisztrált aránya eléri a tíz százalékot, a helyi önkormányzat az illetékeségi területén működő érintett települési nemzetiségi önkormányzat kérésére köteles biztosítani, hogy

d) a helység- és utcaneveket megjelölő táblák feliratai a magyar nyelvű szövegezés és írásmód mellett a hagyományos nemzetiségi elnevezés a nemzetiség anyanyelvén, ennek hiányában a magyar nyelvű elnevezéssel azonos tartalmú és formájú elnevezés a nemzetiség anyanyelvén is olvashatóak legyenek.

(5) Ha a településen nemzetiséghez tartozó személyek élnek – az érintett nemzetiség települési nemzetiségi önkormányzata, ennek hiányában települési székhelyű nemzetiségi szervezete, intézménye vagy az adott nemzetiséghez tartozók kezdeményezésére – a képviselő-testület biztosíthatja az (1)-(4) bekezdés szerinti nyelvhasználati jogokat.”

A nemzetiségi névmegállapítással, ennek térképi feltüntetésével kapcsolatosan a Bizottság felhívja a figyelmet a Bizottság e tárgyú 2011. évi állásfoglalásának alkalmazására.

Az önkormányzatok széles körű nemzetközi kapcsolatokat építettek ki eddigi működésük során. Ennek részeként a szomszédos országok magyarok által lakott számos településével hoztak létre testvértelepülési együttműködést. Jelezni kívánjuk, hogy a Bizottságnak számos ajánlása van a szomszédos országok magyarok által lakott településeinek magyar névvel kapcsolatban, melyek elérhetők a Vidékfejlesztési Minisztérium honlapján. (www.kormany.hu)

A Bizottság javasolja, hogy az együttműködés dokumentumai közül a magyar nyelvű dokumentumokban, ha a határon túli településnek van közismert magyar neve, első helyen a magyar név, mögötte zárójelben a helyi hivatalos név álljon (Földrajzinév-bizottság 77/702.(2011. IX. 13.) FNB.Áf. döntése).

II. A névmegállapítás, névváltoztatás és véleményezés fontosabb követelményei

A Korm. r. 5. §-a átfogóan szabályozza a névmegállapítás, névváltoztatás és véleményezés követelményeit, illetve kötelezően alkalmazandó szabályait. Fontosnak tartjuk, hogy a Bizottság működése során felmerült konkrét esetek alapján a kormányrendeletben írtakon túli néhány további szakmai követelményre is felhívjuk az önkormányzatok figyelmét.

1. A földrajzi nevek nyelvünk és történelmünk számos – esetenként sok száz éves – emlékét őrizték meg. A történetileg kialakult, a helyi lakosság által is széles körben ismert és elfogadott neveket nem túlzás kulturális örökségnek tekinteni, amelyeknek megváltoztatása csak különösen indokolt esetben javasolható. Éppen ezért ezek megállapítása, illetve

megváltoztatása során különös gonddal kell eljárni, amelyre nemzetközi ajánlások is felhívják a figyelmet.

Az FNB olyan elnevezéseket támogat, amelyek jól illeszkednek a magyar földrajzi nevek rendszerébe, az adott névtípushoz kötődő, történetileg kialakult gyakorlat szerint.

2. A földrajzi nevek akkor tudják leginkább betölteni a szerepüket, ha rövidek, névszerűek és könnyen megjegyezhetők. A hosszú és bonyolult szerkesztésű nevek a köznyelvben gyakorta egyszerűsödnek. Célszerű az ilyen esetekből származó problémákat megelőzni (pl. Hosszúrévi Mátyás király Sajó-híd helyett Mátyás király híd, Árpádházi Szent Erzsébet park helyett Szent Erzsébet park).

3. Lehetőleg magyar lexikális elemekből épüljön a név, de mindenképp kerülendők azok a nevek, amelyekben az íráskép és a kiejtés lényegesen eltér egymástól, és bizonytalan a toldalékolásuk (pl. Green Business Park). Tekintettel kell lenni azokra, akiknek nap, mint nap le kell írni a nevet.

4. Új nevek adásakor indokolt olyan, a szakmai megfontolások alapján kellően átgondolt névválasztás, mely a lakosság által hosszú távon is elfogadható, és ezért az elnevezés nem alapoz meg rövid időn belüli újabb névváltoztatási igényt. Különösen személyekről megemlékező névválasztáskor fontos, hogy az elnevező megbizonyosodjon a nevet viselő személy általános tiszteletéről. A csak szűk körben ismert, vagy életútját tekintve példaértékkel nem bíró személyek nevének hivatalos földrajzi névként történő megörökítést a Bizottság nem javasolja.

5. Helységnevek: új község alakításakor a más helységnevekkel való homonímia (teljes azonosság) és paronímia (megtévesztő hasonlóság) kerülését nemcsak Magyarország mai névanyagára, hanem a történeti Magyarország magyar helységnév-állományára is szükséges érvényre juttatni. Az FNB nem támogatja pl.: *Brassó*, *Kismarton*, *Lőcse* név felvételét.

Községegyesítés esetén többször előfordult az egyesítendő települések nevének kötőjellel való kapcsolására irányuló kérelem. Ezeket a Bizottság a magyar helységnév-rendszer évszázados hagyományára való tekintettel ugyancsak nem támogatja.

6. Településrészek elnevezésekor figyelemmel kell lenni arra, hogy az anyaközség neve nem része a településrész-névnek (pl. Pilisszentlélek és nem Esztergom-Pilisszentlélek, Pród és nem Hajdúböszörmény-Pród). Nincs azonban akadálya annak, hogy egyes névhasználati színtereken (pl. állomások és megállók nevében, postai címzésben, stb.) a kötőjelesen kapcsolt formát is használni lehessen.

7. A domborzati és tájneveknek történelmileg kialakult névrendszere van. Az e körbe tartozó nevek megváltoztatására csak különösen indokolt esetben lát lehetőséget a Bizottság. Elsődlegesen a korábbi – feledésbe merült, de levéltári vagy egyéb okiratokkal bizonyítható – neveknek a jelenlegi földrajzi neveket nem sértő módon való "felélesztését", vagy a terület- és településfejlesztés során bekövetkezett változások eredményeként alapos okkal indokolható új elnevezéseket tartjuk elfogadhatónak.

8. A több települést érintő földfelszíni részletek (vízfolyás, terület, domborzati forma) elnevezésénél elsődlegesen a történelmileg kialakult elnevezés az irányadó. A névváltozásra vonatkozó kezdeményezés esetén ennek figyelembevétele mellett érvényesítendő szempont, hogy az ezek által érintett valamennyi település önkormányzatai által elfogadott név kerüljön javaslatként megjelölésre.

9. Közterületnevek

a) A Bizottság különösen hasznos névadási tendenciának tartja a helyi kulturális, természeti vagy történeti értékekre, sajátosságokra (pl.: szőlőfajtára, kézművességre, hagyományra – Kiscelli köz, Kakasdombi körút, Bakator utca, Hárslevelű utca, Sonkázó utca, Hegybíró utca, - stb.) utaló elnevezést, ami elősegíti ezeknek az értékeknek a szélesebb körű megismertetését. Személyek esetében is különösen támogatja a Bizottság a helyben jól ismert, a településhez születése vagy munkássága folytán erősen kötődő, a helyi társadalom körében is elismert emberekről való névadást (pl.: Melis György utca Szarvason), különös tekintettel a nemzeti kisebbségek személyeire (pl.: Popovits Juszti utca Gyulán).

b) Az önkényuralmi rendszerekhez köthető személyekről, fogalmakról való elnevezést kerülni kell, a meglévő ilyen neveket célszerű megváltoztatni.

c) Új névről való döntés előtt szükséges átgondolni, hogy leginkább kik, és mely névhasználati színtereken fogják az új nevet használni. Sűrűn beépített, sok postai címmel bíró, vagy forgalmas közintézményeknek otthont adó közterületek neve esetében kifejezetten hátrányos és ezért mellőzendő a hosszú, sok elemből felépülő, bonyolult szerkesztésű vagy idegen írásmódú név. Idegen nevek esetében csak a vezetéknev használata indokolt.

d) Intézmény-, cég- vagy márkanev közterületi névként való használatát a Bizottság kifejezetten kerülendőnek tartja, figyelemmel az ilyen nevek változásainak viszonylagos gyakoriságára, valamint a névadó megítélésében esetlegesen bekövetkező kedvezőtlen változásokra.

e) Közterületnevekben kerülendő a nemesi előnév, rang, titulus, foglalkozás, egyéb identifikálók (pl.: dr., gróf, bíboros, kormányzó, jegyző, id., ifj. stb.) feltüntetése. Ajánlatos a nevet viselő személy rövid életútjának ismertető táblán való bemutatása az utca elején.

f) Városrészek, utcanevek elnevezése során a Bizottság nem javasolja a *lakópark* névelem alkalmazását. Helyette az adott területhez kötődő hagyományos elnevezés átvételét vagy az utcák elnevezésének követelményei szerinti nevek alkalmazását tartja indokoltnak.

g) Nem támogatja a Bizottság a csak betűvel (pl.: *T utca*) történő közterület megnevezéseket.

h) Felhívjuk az önkormányzatok figyelmét, hogy a közterületnevek jegyzékeiben célszerű két helyen is feltüntetni azokat a neveket, amelyekben az előtag nem magyaros sorrendű teljes személynevet tartalmaz.

Pl.: r-nél: Raoul Wallenberg utca

w-nél: Wallenberg utca -> lásd Raoul Wallenberg utca.

10. Közlekedési létesítmények (pl.: MÁV-megállók) elnevezése során biztosítani kell a név egyediségét, a közlekedési eszközt használó helyi és távolabbi lakosok számára a megfelelő információ biztosítását.

III. Helyesírási kérdések

A földrajzi nevek megállapítása során kiemelt figyelmet kell fordítani a helyesírási követelményekre is. Ezek szabályainak megismeréséhez a Bizottság az alábbi kiadványok tanulmányozását javasolja:

- A magyar helyesírás szabályai, 11. kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1985. 173–185. pontok <http://mek.oszk.hu/01500/01547/01547.pdf>;
- Fábíán Pál – Földi Ervin – Hőnyi Ede: A földrajzi nevek helyesírása. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1998)

Egyes névtípusok helyesírása számos gyakorlati, a szabályzatokból nehezen kiolvasható problémát jelent, ezek megoldásában a Bizottság készséggel nyújt eligazítást.

Nyelvhelyességi, helyesírási kérdésekben szakmai tanácsot ad továbbá a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének Közönségszolgálat. Elérhető: a 322-8038-as telefonszámon (kedden és csütörtökön 10 és 14 óra között) és a tanacs@nytud.hu e-mail címen.

Az alábbiakban az önkormányzatok hatáskörébe tartozó névtípusok gyakoribb helyesírási problémái közül néhányra külön is felhívjuk a figyelmet:

1. A településneveket (községek, városok, bel- és külterületi településrészek) általános szabályként az összetételek számától függetlenül: (pl. *Jászfelsőszentgyörgy, Albertkázmérfuszt, Akadémiaújtelep, Andrásynegyed, Csapóker, Gellérthege, Pálköve, Szemeretelep, Szentimreváros, Ongaujfal, Pusztaszerimajor, Berkestanya, Vöömálm*) egybeírjuk. Ez alól a szabály alól csak néhány településrészi kivétel van: pl.: lakótelepek, teljes személynevek, számozott nevek és külterületi utakról való elnevezés (*Petőfi-lakótelep, Baross Gábor-telep, X. akna, Táncsics utca*) esetében.

2. A közterületnévi előtagokban egybeírjuk az egyébként kötőjelesen kapcsolódó tagokat (pl. *Kakas-domb*, de *Kakasdombi körút, Bocskoros-kút*, de *Bocskoroskúti utca*). A különírt előtagok az utcanévben is megtartják kis vagy nagy kezdőbetűjüket, attól függően, hogy a nevet alkotó szó tulajdonnév vagy köznévi (*Öt Pacsirta* 'egy vendéglő' > *Öt Pacsirta utca*, *szabad sajtó* 'fogalom' > *Szabad sajtó utca*, *Lázár deák* > *Lázár deák utca*).

3. A közterületi jelleget tükröző alaptag (utca, tér, park, köz, lépcső, híd stb.) mindig külön írva és kisbetűvel követi az előtagot (*Sólyom lépcső, Bibó István park, Beszédes József híd*).

Az Önkormányzati Hírlevél kiadásért felel: Dr. Bekényi József, Belügyminisztérium Önkormányzati Feladatok Főosztálya

Szerkeszti: az Önkormányzati Hírlevél szerkesztőbizottsága

Szerkesztésért felel: Dr. Barabás Zoltán, Belügyminisztérium Önkormányzati Feladatok Főosztálya

Szerkesztőbizottság címe: Belügyminisztérium Önkormányzati Feladatok Főosztálya

1903. Budapest, Pf. 314.

Telefon: 06 1 441 1127; e-mail: onkormanyzati_hirlevel@bm.gov.hu